

Primus

Itut tradit

phus in tercio de anima. sci-
entia fecant quemadmodum et
res. nam et omnes habet dis-
tinguuntur obiecta que ha-
bent ex quibus sumunt species
res aut quā considerat natura-
lis est motus et mobile. dicit

em phus scdo physicoz q̄ quecūq; mora mouent sunt
physice speculationis. Et ideo oportet q̄ differētia mo-
tuum et mobilitū distinguat ordinem partes scientie na-
turalis. Sed primus motuum est ipse motus localis qui
est perfectior ceteris et cōmunis omnibus corporibz natu-
ralibus. vt pbatur in octauo physicoz. Ideo post con-
siderationem motuū et mobilitū in cōmuni que sunt tra-
dicta in libro physicoz. primo oportuit q̄ tradere de cor-
poribus fm q̄ mouentur motu locali in libro de celo q̄
est scda pars scientie naturalis. Restat igitur conside-
ratio de motibus alijs consequentibz que nō sunt cōmu-
nes omnibus corporibus. sed inueniuntur solum in infe-
rioribus inter quos principatum obtinet generatio et cor-
ruptio. alteratio em ordinatur ad generatōem sicut ad
finem. Augmentū etiam sequenter se habet ad gene-
ratōem. quia augmentū nō fit sine pñali generatōe.
qua scz nutrimentum puenit in nutrimentum sicut pars
scdo de anima. Et quia hi motus se habent psequenter
ad generatōem. ideo pueniunt in eodem libro de eis
tractatur. Est autē considerandum q̄ de vnoquoq; qd
in pluribus inuenitur pñs dicendū est in cōmuni qd de-
cendatur ad speciem. quia per cōmune cognoscitur spe-
ciale. Ideo prius oportet de generatōe et corruptōe
in cōmuni determinare anteq̄ ad partes eius descenda-
tur. Similiter etiam considerare oportet q̄ si in aliquo
genere aliquod pñus inueniatur quod sit causa alioz
prius oportet considerare illud pñum et postea de illis
quorum est causa. Hinc est q̄ in isto libro de generatōe
ne et corruptōe (qui est tercia pars scientie naturalis
propter causas nunc dictas) Aristoteles nō solum des-
terminat de generatōe et corruptōe in cōmuni et alijs
motibus naturalibus. Sed etiam de generatōe et cor-
ruptōe elementoz. et postea determinat de alijs. vt
parebit in libris sequentibz. quozū subiecta sunt minus
cōmunia subiecto istius scientie. Patet igitur ex pñba-
tis quem ordinem habeat iste liber in numero libroz
naturalū. quia est tercius. Patet etiam quō differat ab
omnibus alijs. Hec omnia ponit doctor sanctus quasi in
forma quem in hoc opere sicut in alijs fideliter imitari
pono ex iustis motiuis.

It. Notus ad situm reperitur in omni mobili. er-
go determinata in libro phicoz. nō excedit scz
ad plura mobilia q̄ determinata in libro de celo et mun-
do. sicut tamē dicit doctor sanctus et tenent hoc cōmunis
inter omnes expositores. Dicendū q̄ licet determina-
ta in libro phicoz nō sint vniuersalia fm nūmz mobi-
litū. sunt tamen magis vniuersalia fm intentionem con-
sideratōis. quia phus in libro physicoz agit de mobis-
libus sub esse cōmuni. et put in eis reperitur motus sim-
pliciter. Et ergo fm doctorem sanctum magis puenit
enter ponitur p subiecto libri physicoz eis mobile q̄

De generatione

corpus mobile. Sed in libro de celo et mundo determi-
natur de mobilibus. put in eis reperitur motus ad sitū
Et hoc sufficit vt iste pcedat illum.

Querit Utrum corpus mobile ad formā
in cōmuni et in cōtracte. sit subiectū
adequatū huius libri de generatōe et corruptōe.
Dicendū q̄ sic. quia fm doctorem sanctum super
allegatum in hoc libro determinatur solū de illo mobili
qd mouet ad formā p generatōez. alteratōez. vt augmē-
tatōez. q̄ pueniunt corp⁹ mobile ad formā in cōi ponit
subiectū istius libri. Et p corpus mobile ad formā in cō-
muni intelligitur corpus quod mouetur ad substantiaz
quantitatē vt qualitatē. Et hoc idem innuit phs in p
hemio huius libri. quia in ipso tangit subiectum hui⁹ sci-
entie pñerates et pñcipia. cum em dicit (de generatōe
et corruptōe) tangit pñerates pñcipales. et postea cū
dicit. amplius de alteratōe. adiungit passionē minus
pñcipales. Sed cū dicit (et natura generatōez) tangit sub-
iectum vel saltem eius principalem partem. Cum vero
dicit (et causas diuidendū) tangit pñcipia et ratōes q̄
bus demonstrantur passionē de subiecto. Sunt tamē
aliqui dicentes corpus mobile sub ratōe transmutabi-
litate esse subiectum huius scientie et capiunt transmu-
tabile p illo qd. pcedit de termino ad terminū. mediā
re motu et mutatiōe corruptiua vel acq̄sitiua cuiuscūq;
q̄ forme absolute. Credo tamē mobilitatem ad formā
in cōmuni coincidere cum transmutabilitate sic sumpta.
quare sic dicentes nō mutant sententiā sed verba.

Notandū Q̄ aliqua res dupliciter pos-
test dici naturalis. vno mō. qd
cadit sub intentione nature vel vñs vel pñcipalis. Et
hoc mō corruptio dicitur res naturalis q̄ cadit sub intentōe
nature vñs qua intendit pseruatōem sp̄ci. nō qd em
pmo et per se. sed ex psequenti. q̄ generatio vñus non
potest fieri sine corruptōe alterius. Sed nō est natura-
lis si loquamur de natura pñcipali. quia illa solum intē-
dit conseruatōem rei in pñcipali esse. Alio modo aliq̄
res dicitur naturalis. quia euenit fm naturam vel quia
habet fundamentū in aliquo pñcipio nature. Et h mō
corruptio iterum potest dici naturalis. q̄ fundamentū
habet in natura scz in materia naturaliter pñatōem ad
mixta. Et ergo ista scientia de generatōe et corruptōe
ne ex parte vñusq; mere dici naturalis. Sed quia est
speculatiua. ideo non solum considerat generatōem. sed
etiam corruptōem sibi oppositam. cum oppositū eadē
dem sit disciplina.

It. Subiectū cuiuslibet scientie debet esse vñe et
scibile. sed corpus mobile ad formā est sin-
gulare et sensibile vt pñs de se. Et pñcipiat. q̄ cor-
pus mobile ad formā est generabile et corruptibile cum
sit gen⁹ ad ipā qd nō repit extra suas spēs. sed subiectū
debet ēē pperuū et incorruptibile. igitur Dñm ad am-
bo sit q̄ corp⁹ mobile ad formā capis dupli. vno modo
fm ēē singulare et suppositale et hoc mō vñs pcludunt.
argumēta nūc assumpta. nec h mō de ipō ē scia q̄ sen-
sus cui⁹ actuale sentire nō ē nisi singulariū. lz rō sub qua
sensus sentit sit vñs. Alio capis fm ēē vñe et specificum
sive definitiū fm rōem a singularibz separatiū et i suis
causis vel principijs vñuersalibus consideratum. et sic

ratione

de celo et mundo
et de rebus
et de animalibus
et de hominibus
et de plantis
et de mineralibus
et de elementis
et de generibus
et de speciebus
et de individuis
et de partibus
et de membris
et de sensibus
et de motibus
et de virtutibus
et de vitiis
et de moribus
et de legibus
et de iustitiis
et de iniustitiis
et de bonis
et de malis
et de felicitate
et de infelicitate
et de immortalitate
et de mortalitate
et de resurrectione
et de iudicio
et de premio
et de poena
et de gloria
et de igne
et de fumo
et de calore
et de frigore
et de humiditate
et de ariditate
et de luce
et de tenebris
et de sonitu
et de silentio
et de odore
et de sapore
et de tactu
et de visu
et de auditu
et de gustu
et de olfactu
et de intellectu
et de sensu
et de memoria
et de ratione
et de voluntate
et de appetitu
et de aversu
et de amore
et de odio
et de timore
et de ira
et de tristitia
et de gaudio
et de dolore
et de letitia
et de tristitia
et de gaudio
et de dolore
et de letitia

et corruptione h m se Folio primo

omnia ad scientiam alicuius subiecti requisita sibi conueniunt. Et quando dicitur scientia est de ingenerabili et incorruptibili primo posterior. sed corpus mobile ad formam hoc secundo modo est generabile et corruptibile. Dicendum quod dictum philosophi primo posterior est a Thomae istis sic intelligendum quod scientia non sit de his que primo et per se aut actu generantur aut corrumpuntur quia illa sunt singularia. Et ergo ista est falsa generabilia et corruptibilia in communis per se primo generantur et corrumpuntur.

Arguitur. De non ente non est scientia sed multa sunt generabilia que non sunt. ut rosa in hyeme et pluuia tempore serenitatis. Dicendum quod hoc quod de aliquo habet scientia sufficit quod sit obiectum in anima per se ipsum. et quod habeat esse in suis causis. Sed non oportet quod semper sit vel existat extra animam. nec est res sub tali ratione sensibilis sed magis sensibilis. Et ergo res extra animam requiritur ad primam acceptorem scientie que acquirit ministerio sensus per abstractionem a phantasmatis sed non est necessaria actualis existentia rerum quantum ad hoc quod est esse formaliter scilicet quia esse intelligibile potest permanere corrupto esse existentie et etiam esse essentie secundum viam sancti Thome.

Ad. Corpus mobile ad formam etiam consideratur in libro de celo ergo non erit adequatum subiectum huius scientie. Antecedens probatur quia ibi agitur de corpore mobili ad situm. Sed illud quod acquirit situm acquirit etiam nouam et realem formam. scilicet ubi a quo locus vel motus localis capit suam speciem. Sed quod in corpore mobili ad locum non acquiritur per talem motum aliqua forma absoluta nisi per accidens. Et ergo per corpus mobile ad formam in titulo questionis intelligitur tantummodo corpus mobile ad substantiam quantitatem vel qualitatem. Et quando dicitur iste liber denominatur de generatione et corruptione ergo videtur quod corpus mobile ad formam in ista communione non sit subiectum istius libri. Dicendum quod inter motus ad formam generationis et corruptionis sunt principales. et ergo ab ipsis tanquam principalioribus passionibus ista scientia denominatur. Nam alteratio est via ad generationem vel corruptionem sed augmentatio est completio substantie generice. necesse necessarium quod denominatio scientie semper fiat a subiecto. imo quibus sit a passione et a discipulo vel a nobis notiori quocumque modo.

De generatione autem et corruptione. et natura generatorum et corruptorum. vniuersaliter de omnibus et causis diuidendum et rationes ipsorum determinandum. Amplius de alteratione et augmentatione quid utrumque et utrum existimandum sit eandem esse naturam generationis et alterationis autem semotum. ut de terminata sunt et nominibus.

Iste est liber de generatione et corruptione. Aristoteles quod secundum consuetudinem philosophi diuiditur in partes philosophicam et partem exequutiuam. que incipit ibi. (Antiquior quidem.) In primo demonstrat suam intentionem. et diuidit in duas partes. in prima enumerat illud quod principaliter intendit. In secunda promittit se dicturum de alijs motibus consequentibus. ibi. (Amplius de alteratione.) Dicit ergo primo quod determinandum est in hoc libro de generatione et corruptione secundum se quod facit in primo libro. Et etiam de natura generatorum et corruptorum quia naturalis non solum considerat motum sed

etiam mobilia. Dicit autem (natura) secundum doctorem sanctum. quod considerare de generatione et corruptione artificialium non pertinet ad naturalem. Et per hoc etiam inuoluntate generationem et corruptionem conuenire generabilibus et corruptibilibus naturaliter. et hoc facit in principio secundi. Et vltius in omnibus illis diuidende sunt cause et determinande rationes. id est definitiones. Et hoc facit in fine libri. ubi agit de causis et rationibus vniuersalibus generatorum et corruptorum. Tunc ibi. (Amplius de alteratione.) permittit secundo se dicturum de alijs motibus consequentibus. Dicit quod amplius preter ea que dicta sunt determinandum est de alijs motibus consequentibus. scilicet de alteratione et augmentatione quid sit utrumque eorum. Et etiam dicitur esse verum sit existimandum quod eadem sit natura et ratio alterationis et generationis. aut sit semota vel distincta. sicut etiam nomina sunt distincta.

Notandum. Omnia predicta sunt essentialia huic doctrine. quia secundum philosophum primo posterior. scientia capit unitatem a subiecto quod debet esse compositum ex primis. et habere per se partes et passionem. quod de subiecto vel partibus subiecti demonstrantur passionem per principia. sed omnia ista hic enumerantur. quia per hoc quod de esse determinandum de generatione et corruptione tangit passionem et proprietates. Cum vero subiungit. (Et natura generatorem et corruptorem.) tangit subiectum illarum passionum. postea subiungit. (Causas et rationes.) per quod tangit ea que probantur passionem. Et quia in hoc libro agit de corpore mobili ad formam in communi non solum de generabili et corruptibili. sed subiungit alias passionem quod collecte cum partibus faciunt passionem vltimam de subiecto superius assignato more Thomistarum consueto demonstrabilem.

Antiquior etiam igitur. hi quidem vocata simpliciter generationem et inquit alterationem. hi vero aliud generationem et aliud alterationem. Quicunque vniuersaliter dicunt esse omnia. et omnia ex vno generantur. hi quidem vltius necesse est generationem et alterationem dicere. et quod principaliter sit et alterari. Quicunque autem plures materias vniuersaliter ponunt. ut Empedocles et Anaxagoras et Leucippus hi aliud. Sicut in Anaxagoras. propriam vocem igitur non auit. dicit enim quod fieri et destrui idem existit alterari. Multa autem de elementis quemadmodum et alij.

Empedocles enim corpora quod quatuor. omnia autem elementa et amicitia mouentibus sex numero Anaxagoras. quod infinita et Leucippus et Democritus. Dicit quod de elementis mera elementa ponit. utpote os carne. Dicitur etiam alia quod vniuersaliter synonyma per se. Democritus autem et Leucippus ex corporibus indiuisibilibus. hec et alia ponunt inquit. hec autem infinita et multitudinem et morpheam esse. illa autem ab illis dicitur his ex quibus sunt et per se non ex ordine horum. Contrarie autem videtur dicitur quod circa Anaxagoras. eis quod circa Empedoclem. Dicit dicit enim inquit ignem et aquam et aerem et terram esse elementa quatuor et simplicia esse magis quam carnem et os et talia filius patris. Dicit autem hec quod de simplicia corpora et elementa esse. Terram autem et ignem aerem et aquam proposita panspermia esse horum.

Ista est pars executiva illius libri. in qua philosophus persequitur suum propositum. Et diuidit in duos libros partiales.

Primo tractato de generatione et corruptione

Primus

In pmo determinat de generatione et corruptione in com-
muni et de moribus psequentibus. scz de alteratione et au-
gmentatione et cum hoc determinat de quibusdam alijs q
ad hoc requiruntur. sicut sunt tactus facere partem et mixtum. In
secundo determinat de generatione et corruptione in speciali. scz
de generatione et corruptione elementorum. ibi (De mixtione q
dem igitur) Primus liber diuidit in tres tractatus. in pmo
mo determinat de generatione et alteratione eo q eorum co-
nexa est consideratio. quia inquit vtrū generatio differat ab
alteratione. Et diuidit in duo capla. in pmo ponit diuersas
antiquas sententias circa differentiā generationis et cor-
ruptionis quas comparat et etiam reprobat. In secundo in-
quit de eis fm opinionē propriam. ibi (Determinat autem)
Primū caplū diuidit in duas partes. in pma inquit illas
differentiā inter generationem. In secunda prosequitur deter-
minando de generatione et corruptione et moribus consequen-
tibus. ibi vltimē. **Dicitur ergo pmo q quidam antiquos**
rum dicunt illam generationem que vocatur simplicem vel sim-
plex generationem esse alterationem. alij vero dixerunt esse aliud
generationem simplicem et alterationem. Rō diuersitatis est.
qz illi q dicunt simplicem generationem esse alterationem po-
nunt vniū pncipiū materiale omnium rerū puta aquā vel ae-
rem vel ignē. et cum hoc ponūt q materia sit tota substan-
tia res ex quo sequitur necessario generationem esse alteratio-
nem. et q idem sit aliquid generari et alterari. Sed illi qui
posuerunt plura pncipia materialia ex quorū aggregatiōe
et segregatiōe dixerunt alia fieri et corrupti. necessario habet
dicere generationem esse aliud ab alteratione. Sed tamē ab
illo secundo excipit Anaxagorā. qz ipse posuit plura pnci-
pia sicut alij. tñ posuit generatōes et alterationem. et in
hoc ignorauit propriam vocem. Fuit tamē rō sue positiōis
qz posuit res fieri p abstractionem a mixto. et non solum po-
suit misceri elementa sed etiam accidentia. et ergo sicut cas-
ro fit per abstractionem ita et albedo. quare fm eundē idem
sunt generatio et alteratio. Tūc ibi (Empedocles em)
Ponit differentiam ponentū plura pncipia. quia illorū
que ponebant vnum pncipiū erat vnus absolutus mos
dus procedendi. Dicit ergo q predicti philosophi differen-
ter posuerunt plures materias. quia Empedocles posuit
quattuor elementa esse pncipia materialia. et posuit etiam
duo momenta siue effectiua. scz amicitia que congregat et
litem que disgregat. et sic sunt sex numero quare ponit p-
ncipia esse finita. Sed Anaxagoras posuit infinita corpora
omniomera. id est similia partium esse pncipia materialia
vtrūque infinitas partes carnis et ossis et aliorū huiusmo-
di quorū quilibet pars est singeā. id est cōueniens euz to-
to in nomine et ratione. Democritus vero et Leucippus di-
xerunt omnia corpora sensibilia componi ex quibusdam indi-
uisibilibus corporibus. que ponebant infinita multitudine
ne. et forma id est figura. quia quedam posuerunt circula-
ria. et quedā quadrata. posuerunt tamen illa pncipia esse
indifferentes nature et speciei contra Anaxagoram. Sz
constituebant corpora sensibilia diuersa. nō propter diuer-
sitate spēi. sed propter differentiam positionis et ordinis
fm q diuersimode ordinantur. scz prius et posterius ante
et retro sursum et deorsū dextrosū et sinistrosū. Tūc
ibi. (Contrarie autem.) Ponit differentiam Anaxagorae
ab Empedocle. Dicens q contrarie videntur dicere. qz
Empedocles dixit quattuor elementa esse corpora simpli-
cia et carnes et ossa esse composita ex quattuor elementis.
Sed Anaxagoras posuit ignem aerem et aquam esse com-
posita ex infinitis partibus homogenijs. et posuit carnem

Degeneratione

et ossa esse corpora simplicia. Et hoc ideo. quia posuit res
fieri per abstractionem a mixto. sed ab elementis omnia alia
abstrahuntur. ergo posuit ipsa esse mixta. Et ergo dicebat
quattuor elementa esse pansperma. id est vniuersalia semis-
na omni rerum. quasi ipsa essent composita ex seminibus om-
nium aliorum corporum

Notandum Qm Democritus athomisti-
citer differebant. primo figura
quia quidam erant triangulares. quidam quadrangulas
res. Secundo ordine. quia quidam erant posteriores. qui
dam anteriores. Tercio situ et positione. quia quidā erant
superiores et quidam inferiores. et fm hanc triplicem diffe-
rentiam athomorum sumebatur differentiā eorum que ex
athomis componebantur

Arguitur Illa corpora q posuit Democ-
ritus erant quantā. quia figu-
rata. ergo erant diuisibilia. Dicendum dupliciter. pri-
mo q Democritus tradidit pncipia rerum naturalium.
non mathematicū. sz quia est dare minimū corpus phy-
sicū. ergo verba Democriti possunt trahi ad bonū intel-
lectū. Secundo dicendū q illa corpora vtrū pncipia rerū na-
turalium erant indiuisibilia. sed vt quanta erant diuisibilia
Sed vtrū talia corpora pnt dici pncipia vel nō infra dice-
tur

His qdem igitur omnibus qui ex vno omnia
constituūt. necesse est dicere generationem et cor-
ruptionem alterationes. semper em̄ manet vnum
subiectū et ratione. tale autem alterari dicimus

His autē qui genera multa faciunt differre
generationem ab alteratione. Cōuenientibus em̄
et dissolutis generatio contingit et corruptio.
Ideo dicit Empedocles hoc modo. quoniam
nullius natura est sed solum mixtura et segrega-
tio mixtorū. Quoniam igitur proprius hic sermo
eorum supponi. ita loqui manifestum est. et quo-
niam dicunt hoc modo.

Hic pnter manifestat dictā rōnem quare. scz aliq anti-
qui dixerunt generationem nō differre ab alteratione. et aliq
dixerunt ipsam differre. Dicens pmo q illi q ponūt omnia
esse pducta ex vno pncipio materiali habēt necessario dice-
re q generatio et alteratio sint idē. qz illud dicimus altera-
ri qn manente substantia actu exstis sit variatio circa for-
mas. sed illi q ponūt vniū pncipiū ponūt illud semp mane-
re. qz oportet pncipiū semp manere et esse aliquod ens actu.
scz ignē vel aerē. Igitur p hoc q accipit formā dicit solum alte-
rari. et p sequens generari et alterari erunt idem. Tūc
ibi (His autē) Manifestat predictam rōnem qm ad pos-
nentes plura pncipia. Dicens q illi q ponunt plura pncipia
necessario habēt dicere q generatio differat ab alteratione
qz in qm illa pncipia cōueniūt et pgregant. tūc fit genes-
ratio. sed qn dissoluūt tunc fit corruptio. qz fm Empedo-
clis forma mixti nō ē de natura alicuius elementorū. sed solū est
mixtura. id est cōsistit in quadā natura mixtionis. puatio
vero opposita cōsistit in segregatione. Alteratōem autē
ponebant p solam transpositionē. vt infra dicitur

Queritur Vtrum ponētes vniū pncipiū
materiale. cogant necessario dice-
re generationem et corruptionem nō differre ab alteratione

Opinio antiqua
de pncipio et di-
uisione qz. ignis et al-
terationis

Deo Alu...

Quoniam antiqui coguntur necesse dicere, non autem sequentes
Aristotelem circa materiam unitatem. Ratio prima est, quia ipsi
antiqui crederent materiam esse aliquid corpus actu. Nam alii
qui ponunt hoc principium materiale ignem alii aerem et alii
aquam, alii vero medium inter aerem et aquam, alii autem omnia quatuor
elementa ut Empedocles. Sed nullus posuit solam terram
Ideo dicitur omnia elementa accepisse iudicem propter terram. Nec est
instancia de Hesiodo qui solam terram posuit, quia ipse non fuit
philosophus, sed legista ut dicitur commentator. Et quia ipsi ponunt ma-
teriam esse actum ens et de numero corporum, ideo non poterant
saluare generationem esse distinctam ab alteratione, probatur
quia dicitur inter generationem et alterationem secundum philosophum non me-
taphysice est ista, nam in generatione subiectum ens in potentia,
in alteratione vero ens in actu, si ergo subiectum generationis
ponatur ens in actu ut antiqui dixerunt, tunc nihil aliud restat nisi
si generatio sit alteratio. Ratio secunda est, quia sequentes Ari-
stotelem ponunt principium materiale esse in pura potentia et no-
toram substantiam realem, imo ponunt formam substantialem esse
de substantia rerum, que forma substantialis per generationem acquisita
distinguit generationem ab alijs modis. Sed antiqui igno-
rauerunt naturam forme substantialis, et sic considerauerunt solum
principium materiale, licet insufficiens, quia posuerunt ipsum esse
in actu et totam substantiam rerum, differenter tamen iuxta mo-
dum superius recitatum, quia alii posuerunt unum principium ma-
teriale, alii plura, quia quatuor elementa ut Empedocles
alii vero posuerunt infinita omniomera, id est homogenia et
vnius nature, ut Anaxagoras. Democritus vero et Leu-
cippus posuerunt infinita corpora indistincta differentia
positione ordine et figura

Ar. Dicitur non recipiunt speciem a subiectis in quibus
sunt, sed a rebus ad quas est motus, ut dicitur
tercio physico, si generatio et alteratio habent duos ter-
minos, scilicet formam substantialem et accidentalem, igitur, etc. Di-
cendum quod motus est actus entis in potentia tanquam subiecti
primi, ut dicitur tercio physico, ergo distinctio subiecto non
est omnino impræbens ad distinctioem motuum. Etiam dicitur
dum est quod antiquos generatio et corruptio non habent
duos terminos, sed unum terminum scilicet formam que ad
uenit post esse completum.

Ar. Nos ponimus unum materiale principium, ut sta-
tum patebit infra, quod est una materia omni habentem
ad inueniendum transmutationes, et tamen distinguimus inter
generationem et alterationem, ergo et antiqui hoc idem facere po-
terant. Dicitur quod antiqui errauerunt circa unitatem materia-
lis principii, eo quod dixerunt illud esse actum ens. Et ex illo er-
rore sequitur inconveniens illarum, scilicet quod generatio et alteratio
non essent mutationes distincte

Necesse est autem et hic aliud generationem esse
propter alterationem, impossibile tamen secundum ea que ab
his dicuntur, hoc autem quomodo dicimus recte sa-
cile est videre. Quodammodo enim videmus qui-
escere substantiam in ea transmutatione fieri secundum ma-
gnitudinem, que vocatur augmentatio et diminutio
fit et alteratio. Sed tamen ex quibus dicunt plura
principia facientes uno impossibile est alterari
passiones enim secundum quas hec dicimus contingere
differenter elementorum sunt, dico autem pura calidum
et frigidum, album et nigrum, siccum et humidum, mol-

le durum et aliorum unumquodque ut inquit Empe-
docles solem esse album et calidum, aerem vero album
et lenem, aquam vero album et humidam, terram vero
frigidam et ponderosam, simili autem determinat et
de reliquis. Quapropter si non possibile est ex
igne fieri aquam, neque ex aqua terram, neque ex albo
nigrum erit aliquid, neque ex molli durum. Eadem au-
tem ratio et de alijs, hec autem erat alteratio. Aut et
manifestum quoniam semper una contrariis supponit
dam naturam siue transmutetur secundum locum, siue secundum au-
gmentationem et diminutionem, siue secundum alteratio-
nem. Amplius autem similiter est necesse esse hoc et
alterationem, si enim alteratio est et subiectum unum ele-
mentum et una omni materia habentibus ad inueniendum
transmutationem, et si subiectum unum est, alteratio est

Hic inter improbat ea que dicta sunt quoniam ad illos qui
ponebant plura principia, dicitur quod illis qui ponunt plura princi-
pia necesse est dicere quod generatio sit aliud ab alteratione. Sed
tunc illa que ab eis dicuntur sunt impossibilia, propter duas ratio-
nes. Prima, quia si dicta essent vera tunc impossibile esset ali-
quid alterari, propter quod sicut quiescere substantiam videmus in
ea fieri transmutationem secundum quantitatem que dicitur augmentatio vel
diminutio, sic etiam quando fit transmutatio de contraria qualitate in
contrariam qualitate manere subiecto eo dicitur alteratio. Sed secundum
eos impossibile est fieri transmutationem in substantialem, quia
secundum ipsos ex igne non potest fieri aqua, neque ex aqua terra, quia non po-
tebat huiusmodi elementa esse opposita ex materia et forma, sed po-
tebat ea esse puras materias. Ergo nec potest fieri transmuta-
tio in accidentibus, quia propria accidentia elementorum non possunt in-
ueniri nisi in proprijs subiectis. Sicut calidum in igne et frigidum
in aqua. Et ergo etiam ipsi ponebant illas qualitates esse
divinas elementorum. Secunda ratio, quia omnis transmutatio est de con-
trario in contrarium circa unum subiectum et unam materiam, scilicet ta-
le subiectum unum non recipitur secundum illos in alteratione, nec al-
teratio. Minor, probatur, quia ipsi ponunt plura subiecta omnium
qualitatum, eo quod ponunt plura principia materialia

Ar. Possibile est aliquid alterari absque hoc quod substan-
tialiter transmutetur, non est verum quod si transmuta-
tio secundum substantiam sit impossibilis quod propterea alteratio in ac-
cidentibus sit impossibilis. Dicitur quod Aristoteles hic loquitur
de alteratione que fit secundum qualitates primas que sunt divine ele-
mentorum, et illa alteratio non fit absque corruptione, quia fit cum ab-
fectione unius et receptione alterius. Sed illa alteratio habet per
fine generationem et corruptionem subalem, si finis sit impos-
sibilis, et id quod est ad finem erit impossibile. Et quando dicitur hoc
est mentione de albo et nigro que sunt qualitates secundæ, dicitur quod
secundum antiquos album et nigrum notantur inter qualitates primas, quia
Empedocles dicebat solem id est ignem esse album et calidum, imbrem
autem id est aquam dicebat simpliciter et universalius in omni-
bus esse nigram frigidam et nebulosam

Queritur. Alterum omnium ad inueniendum transmutationem
habetur, sit eadem materia et subiectum unum
Dicitur quod materia caput dupliciter, uno per materiam simplicem
prima que est potentia denudata et spoliata per intellectum ab omni
forma et dispositione ad formam. Et illa est eadem in omnibus
generabilibus et corruptibilibus, quia in quolibet genere cau-
sa est devenire ad unum primum principium, ut probatur secun-

Primum

do metaphysice. sicut ergo est deuenire ad vñū primū efficiens p. vñū finē vñū. ita similiter deueniendū est ad vñā primā materiā. Secūdo patet idem. qz in omni trāsmutacione aliquid supponit quod nō acqritur p. motū neqz absq. igitur. sed pmanet sub vñōqz termino. z tale est materia p. ma. ergo. Alio modo capit materia pzo materia. prima z disposita ad susceptiōez forme determinate. z illa nō ē eadē in omnibus trāsmutaciōem habentibus. patz. qz actus actiūoz recipiunt in patiente p. disposito. vt dicitur secūdo de ani. ma. sed sunt alie z alie forme determinate vt de se liquet. ergo etiam erunt alie z alie dispositiōes. sicut manifeste videtur qz aliter disposita sunt membra leonis qz membra bovis cum forma sit alia

Pr. Si illoz que trāsmutantur esset vna materia. seq. retur qz trāsmutatio semp fieret in vñū z idēz numero. Sequela pbat. qz fm p. hū quinto metaphysice illa sunt vñū numero quoz materia est eadem siue vna. Dm qz duplex est materia. scz signata z de illa loquitur phus in loco p. allegato. Alia est materia cōmunis. z de illa hic fit sermo. Et quādo dicitur phus quinto metaphysice nulla facit mentiōem de materia signata. Dm qz verba sunt intelligēda fm materiā subiectā. sed ibide loquitur de vñitate numerali quā est impossibile ēē absqz materiā signata quāritate. Et ista glosa nō est exco. girata sed p. cōmentatōem expresse posita

Pr. Ita loquendū est de materia sicut de potentia sed non eadem potētia in omnibus. Nec eadem materia. Vñōz pbat. qz qdlibet non est in potentia ad quodlibet. sicut materia equi nō est in potētia ad formā asini. Dm qz duplex est potētia. scz prima. z illa non est eadem. Alia est remota que identificat euz materia simpliter pma. z illa est eadē in omnibus z fm illam etiam qdlibet est in potētia ad qdlibet. z p. fieri ex quolibet p. se loquēdo. qz p. accidēs ppter improporciōem quantitātū hoc qz est impossibile. sicut impossibile est qz ex vno grano mīlīj possit fieri leo. qz vñū gñū nō sufficit ad qntitātē leonis.

Pr. Si omniū trāsmutabilium esset vna materia vel esset vna fm esse aut fm essentia. sed nullūz illoz est dicendū. ergo. Non fm esse. qz esse est a forma. sed diuersoz diuersē sunt forme. z p. sequens diuersa ēē. Nec fm essentia. qz diuersoz generabilū z corruptibilū sūt diuersē essentie. Dicendū qz materia simpliter prima dicitur vñā qz ad esse potētiāle z nō actuale quod habet a forma. Et etiam dicitur vñā fm essentia. non qdēz positiue. sed p. uia z tunc p. carentia distinctiōis. Et quādo querit. vñū materia pma possit aliquo mō dici vna numero spē vel genere. Dm qz sic large loquendo. qz dicitur vna numero p. indistinctiā z carentia distinctiōis. Sed dicitur vna spē reduciue. qz omēs partes materie que sunt in potētia ad vñam formā in spē. dicuntur reduciue vna materia fm speciez. Et etiam ille materie qz sunt in potētia ad formas eiusdē generis sunt vna materia in genere. Et ergo phus quinto metaphysice capitulo de vno dicit qz vñitas materie est qz si vñitas generis. qz sicut genus nō est vñū vñitate cōsuetiā. sed vñitate rōnis. ita similiter materia prima est vñā fm rationem cōmunem.

Empedocles igitur videtur cōtraria dicere et ad apparentia z ad seipm. ipse simul em̄ non dicit alterū ex altero fieri elemētoz. nullū. sed alia om̄

De generatione

nia ex his Simul autē quoniā in vñā ptingit naturam omne pter lites fieri rursus vñūquod qz fieri ex vno. Quapropter ex vno aliquo manifestū quoniā differentiis qbusdā diuersoz elementoz z passionibz dictū est. hoc qdēz aq. hoc autē ignis quemadmodū dicitur solē albū calidū z leuē. terrā autē grauē z durāz. Ablatis igitur his differentiis em̄ auferibiles geniteqz. manifeste qm̄ necesse fieri z terrā ex aqua. z aquā ex terra. similiter autē z alioz vñūquodqz. z tūc neqz solū sed z nūc trāsmutantia passionibz Sunt autēz ex qbus differentiis dicitur Empedocles possibiles aduenire z separari rursus et aliter aduersantibz adinuicē adhuc lite z amicitia. Ideoqz z nunc ex vno generata sunt. nō em̄ vñūqz ignis et terra et aq. entia vñū erat om̄e. Incertū autē et vñū pncipia ea ponendū vñū aut multa. Dico autē ignē et terrāz et sūsticia hoz. fm id em̄ qd vt materia supponit id ex qz trāsmutantia ppter motū sūt ignis et terra et aq. vñū elementū. fm id autē qz hoc qdēz ex p. pōne sit puenientibus illis. Illa autē ex dissolūtiōe magis elementa quatuor illa et prima natura

Hic pter disputat ptra Empedocle rōnibz. quarū pma dicitur qz Empedocles videtur p. traria dicere. nō solū in his que apparēt ad sensum. qz videtur ad sensum ex aq. fieri aerem et ex aere ignē. Sed etia videtur dicere p. traria sibi p. qz dicitur ex vna pte qz nullū alterū elementū fiat ex altero. sed alia oia corpa elemētata sūt ex eis. Ex alia vero pte dicitur qz aq. qz hic mūdus generet ptingit pgregari oem naturā rerū in vñū p. amicitia. z qz rursus qdlibet segregabit p. lite segregantē res. Ex qz manifestū ē qz diuersitas dicitur z passionū facta est p. lite z p. segregatōez ab vno pmo ppter qz dicitur vñū est aq. z alterū ignis. Tūc sic arguit. iste mūdus de nouo supuenerūt elemētoz. qz etia pnt auferri. qz om̄e qd de nouo aduenit pnt auferri. Sed ablatiō istis dicitur nec cessariū est vñū fieri ex altero. tū ppter ablatiōem. tū etia ppter p. trarietātē. Sed rō tāgit ibi. Incertū autē. Et ē qz Empedocles nō distictē determinauit suā opiniōem. qz dicebat aliqui illud p. sūsum chaos ēē pncipiū elemētoz. aliqui vero nō. z sic incertū est vñū voluerit ponere vñū pncipiū. scilz hoc chaos p. sūsum. ex qz alia fierēt vel multa. sic scz qz p. m chaos p. sūsum fieret ex qz qz elemētoz p. pgregationem

Notandū. Aliter sunt diuersa instrumēta ex ferro et alit diuersi lapides ex pariete. quia diuersa instrumēta sūt ex ferro tanqz ex eo qd est subiectū in actione z trāsmutacione agēis. z ideo ferrū habet rōnem pncipij respectu instrumentoz. Sed lapides generantur ex pariete tanqz ex dissolūtiōe z corrupciōe eius. Si ergo elementa fiunt ex illo chaos sicut diuersa instrumēta ex ferro tunc illud chaos habet rōnem pncipij et sic est vñū pncipiū ppter vñū chaos. Sed si elementa sūt ex eo tanqz ex dissolūtiōe z corrupciōe eius. sicut lapides sūt ex pariete tunc elemēta sunt pncipia z non illud chaos. z sic erūt plura pncipia ppter pluralitēz elem̄

mentoz. 2 qz Empedocles nos non certificauit. id insuffi-
cienter loquutus est.

¶ Texus videt sibi p̄i cōtradecere circa op̄tiones
illoz. q̄ ponūt plura p̄ncipia materialia. qz dicit in
vno loco q̄ illi habuerunt necessario dicere generatōem cē
altā ab alteratione. sed in alio loco d̄t q̄ hec saluare nō po-
terāt. Dūm pro cōcordia textus q̄ antiq̄ istī non pote-
rant saluare distinctōem inter generatōem 2 alterationez
fm veritatē 2 fm q̄ reperiunt in rebus naturalibz. sed tas-
men fm quandā apparentiā 2 vt talia reperiunt in artifi-
cialibus poterant h̄mōi motus 2 trāsmutationes saluare.
Et est ratio diuersitatis. qz artificialia nō sunt vñ simpli-
citer. sicut naturalia in q̄bus recipitur vnitas nature et for-
me. sed in artificialibz solum recipitur vnitas fm quandā
aggregatōem 2 ordinem. Et ergo adhuc stat differentia
inter philosophos antiquos ponentes vñ p̄ncipiū ma-
teriale 2 ponentes plura. quia ponentes vñ p̄ncipiū ma-
teriale nullo modo poterant saluare. sed ponentes plura
saluabant fm quandā apparentiam.

Uniuersaliter itaqz de generatione et corru-
ptione simplici elementoz dicendūz vtrum est
aut non est et quomō est. et de alijs simplicibz
motibz puta de augmētatiōe et alteratiōe Pla-
to q̄dem igitur solum de generatione scutatur
est et corruptiōe quomō existant in rebz et de ge-
neratione nō om̄i. sed de ea que est elementoz
quomō autē carnes fiant aut ossa aut aliozū q̄d
aliud calūm nihil. Amplius neqz de alteratiōe
neqz de augmētatione quomō existant rebus.
Uniuersaliter autēz extra ea que sup̄ficietenas
de nullo alio aliqz cōstituit p̄ter Democritum
Hic autē de om̄ibz videt curā habere. Jā au-
tem in qualiter et quomō differūt. de augmen-
tatione aut nullus determinauit. vt dicimus q̄
nō et quis diceret quoniā adueniēte simili aug-
mentat. Quomō autē fiat augmētatio non ad-
huc. neqz demixtione neqz de aliquo alioz. con-
simili. vt ita dicam nullo puta de facere et pati
quomō hoc q̄dem facit hoc autem patitur fm
naturales operationes

Postq̄ phus p̄sequutus est op̄tiones antiquoz circa
differentiā generatōis 2 alteratōis. Hic p̄ter incipit de-
terminare de generatione 2 alteratiōe. Et primo p̄mitte
de quo est intentio. Dicens qz antiqui philosophi dubita-
uerunt de differentiā generationis 2 alterationis. Ideo dis-
cendū est vniuersaliter de simplici generatōe 2 corruptiōe
vtrū scz sit aliqua simplex generatio vel non. 2 quomō sit
Et similiter dicendū est de alijs motibus qui ordinantur
quodāmodo ad simplici generatōem. scz de alteratiōe et
augmētatione. Et est rō illius intentionis. quia aliq̄ phi-
losophi de illis insufficiēter tractauerunt. sicut Plato solū
determinauit de generatione elementoz. 2 non ostendit
quomō generant carnes aut ossa vel aliq̄d mixtoz. Neqz
etiam dixit Plato de alteratione 2 augmētatione quomō
do sint in rebus. Et vlt̄er nullus antiquoz dixit de eis
aliquid p̄ter ea que sup̄ficietenas apparēt. nisi solū Demo-

critus qui videt habuisse curam de oibz rebus diligēter
inquirendo ipsaz causas. pbat. qz nullus dixit qualiter sit
augmētatio. Neqz etiam aliquid dixerūt de mixtione aut
aliquo simili alioz pura de facere 2 pati.

Democritus autē et Leucippus facientes fi-
guras alteratōem et generatōem ex his faciūt
segregatione q̄dem 2 cōgregatione et generatō-
nem et corruptiōem. ordine autē 2 positione alte-
rationē Quoniā autem existimabant verum in
apparēdo. contraria autē sunt et infinita que in
sensu apparent figuras infinitas fecerūt. Qua
propter translatione cōpositi idem cōtrarium
videtur aliq̄ et aliq̄ et trāsmutat paruo aduenien-
te et vlt̄er aliud apparet vno trāsmutato. ex eis
dem em̄ comedia et tragedia fit litteris

Hic p̄ter phus incipit p̄sequi suum p̄positū. et primo
determinat de generatōe 2 alteratiōe simul. p̄ter eoz p̄next-
onē fm op̄tione antiquoz. postea fm op̄tione p̄ntaz. ibi.
Determinatis autē hic. Dices p̄mo q̄ Democritus 2 Leu-
cippus ponūt corpa athomalia habere infinitas figuras. 2
ex illis causabāt generatōem 2 corruptiōem. q̄ dicebant
q̄ p̄gregationem 2 segregationem dictoz corpoz figurato-
rū causaret generatio 2 corruptio. sed p̄ mutatiōem positi-
onis 2 ordinis causaret alteratio. Et est rō dicte op̄tionis
qz sensibilliter videmus q̄ p̄traria p̄ter infinitā variatiōē
nē in situ 2 ordine 2 p̄stituit infinita cōposita. 2 p̄ter illā
trāslatiōem aliq̄d videt vñ q̄d non videt alteri sicut p̄ter
diuersum sitū collum colūbe videt esse alterius et alterius
coloris. Et talis transpositio fit aliq̄d modicū 2 indiuisi-
bile q̄d facit corpus videri esse aliū 2 aliud. Et ponit phs
exemplū de sermonibz quoz p̄ma p̄ncipia sunt littere q̄bz
trāsmutatis fm ordinē 2 positionē fiūt diuersi sermones
scz comedia tragedia. sic etiā in proposito.

Qm̄ autē videt oibz pene aliud esse genera-
tionē 2 alteratōem. generari q̄dē em̄ 2 corrupti
cōgregata 2 disgregata. alterari autēz trāslatis
passionibz de his scientibz est p̄siderādū. Que-
stiones em̄ multas h̄nt hec 2 rōnabiles. Si cū
generatio 2 p̄gregatio multa impossibilia p̄tin-
gunt. sunt autē rursus cogētes alie rōnes et non
abiles solui. q̄d nō p̄tingit aliter habere. 2 si nō
est generatio p̄gregatio. aut vlt̄er nō est gene-
ratio aut si est. alteratio ē. aut si 2 h̄ difficile dis-
soluere tērandū est. P̄ncipiū autē hoz oim̄
vtrū sic generant 2 alterant 2 augmētant entia
et contraria his patiunt p̄mis existētibz mag-
nitudinibz p̄ncipijs om̄iū entīū indissolubi-
libus: aut nulla est magnitudo indissolubilis.
differt em̄ hoc multū. Et rursus si magnitudi-
nes sint. vtrū vt Democritus 2 Leucippus cor-
porē he sunt. aut vt in Thimeo planicies.

Hoc q̄dem igitur ip̄m vt in alijs dixim⁹ in
cōueniens vsqz ad planiciē dissoluere. Ideoqz

Comedia 2 Tra-
gedia 2
mixta 2 p̄p̄

¶ sequitur ad p̄-
pria Op̄tiones
fm op̄tione antiquoz
fm op̄tione p̄ntaz
fm op̄tione p̄ntaz

Primum

De generatione

magis rōnabile corpora esse indiuisibilia. sed & hec multā habent irrōnabilitatē. Si tamē ex his alteratōem & generatōem cōtingit facere vt dictum est in cōuersione & cōtactu transmutantem ydeale & figurā differētiās qđ facit Democritus. ideo & colorē hoc nō inq̄siuit esse cōuertiōē em̄ colorari. His at̄ qui in planiciē diuidunt nō adhuc. Nihil em̄ sit p̄ter solida ex sup̄ficiebus. passionē em̄ neq̄ conant̄ generare nullam ex ipsis. Causa aut̄ quo minus potuit confessa videre inexperience est. ideo q̄cunq̄ magis insudauerūt naturalibz magis possunt supponere talia p̄ncipia q̄bus multa possunt cōplicare. Qui autē ex multis sermonibz indocti existentii entes ad pauca respiciētes enunciat facile. Videbit aut̄ quis ex his q̄tum differūt philosophice & logice intendentes. Q̄m̄ indiuisibiles sunt magnitudines b̄ q̄dez inq̄unt q̄a anthitrigonū multa erunt. Democritus aut̄ videtur p̄p̄ijs & phisicis sermonibz persuadere. Manifestū aut̄ erit qđ dicimus p̄cedentibus

les & naturales. sed Platonici erāt indocti circa entia naturalia. & ideo ex multis sermonibz vel rōnibz. i. ex multis q̄ in vniuersali cōsiderabant de facili enūciant. i. absq̄ dilige ti p̄scrutatione sententiaz p̄ferūt de rebz sensibilibz. Tercia rō. q̄ Democritus pbat dictū suū p̄ rōnes naturales. Plato aut̄ p̄ rōnes logicas & cōmunes. sic scilz q̄ al̄s seq̄retur q̄ anthitrigonum. id est p̄ se triāgulus. hoc est idea triāguli diuidere in multos triāgulos. qđ est p̄ter rōnem idee ad quā p̄inz q̄ sit vnū p̄ter multa. Sz nō ē incōueniens q̄ sint multe sup̄ficies triāgulares indiuisibiles cōfor mes idee. & eadem est ratō de alijs sup̄ficiebus. Sed Democritus persuasit p̄p̄ijs & phisicis rōnibz. Et hoc erit manifestum ex sequētibz

Habet em̄ questionē si quis ponat aliquod corpus esse & magnitudinē passim diuisibile & hoc possibile. Quid em̄ erit qđ diuisione effu giat. Si em̄ om̄ino diuisibile & possibile. & vti q̄ simul erit hoc diuisum & si nō simul diuidat̄. et si hoc fiet nihil erit impossibile. Quapropter et fm̄ medium siliter. vniuersaliter autē si om̄ino innatū est diuisibile. & si diuidat̄ nullum erit impossibile nascēs. qm̄ neq̄ si in mille milia fu erint diuisa nulluz impossibile & si nullus vtiq̄ diuidat̄. Quoniā igit̄ om̄ino diuisibile tale est corpus diuidat̄. Quid igitur erit reliquuz magnitudo. nō est possibile erit em̄ qđem non diuisum. erat aut̄ omnino diuisibile si nullū erit corpus neq̄ magnitudo. diuisio autem erit aut ex p̄ctis erit. aut sine diuisione ea erunt ex q̄bus compositū est. aut nihil om̄ino. Quapropter et generabit̄ ex nihilo & erit compositū corpus. et nō erit existēs. sed tantū apparet. Silr̄ autē & si erit ex p̄ctis nō erit quantū. Quādo em̄ tan gebant se & vna erat magnitudo & simul erāt. nō faciebāt mai⁹ om̄e. Diuisio em̄ in duo v̄ plura non minus neq̄ maius om̄i p̄ore. Quapropter si om̄es cōponant̄ nullā faciunt magnitudi nez. Sed & si qua diuisio velut rasura fiat cor poris & sic ex magnitudine corpus aliqđ egre diatur idē sermo illud q̄no diuisibile. Si autē nō corpus sed & alia spēs segregabilis aut pas sio qđem qua secessit. Et magnitudo p̄cti vel tactus hec patiētes erit incōueniēs ex nō magnitudibus magnitudinē esse. Amplius autē vbi erūt & immobiles aut mutati p̄cti tactus autē semp vnus est duoz quorundā quasi ente altero p̄ter diuisionem & tactū & punctū. Si vtiq̄ quis & qđlibet predictor ponat aut q̄ntū cūq̄ corpus ēe oīno diuisibile h̄ p̄tingit. Am plius si diuidēs lignū cōpono aut qđ aliud eq̄ le & vnū. Quapropter sic habet manifestuz qm̄

A

Necessitate dicitur
magis p̄bat
magis p̄bat

2a

Monet duas
questiōes
p̄tia

2a

Solunt 2a q̄
tione

Hic cōsequenter p̄bus inq̄rit veritatē huius opiniōis. Et p̄mo assignat duas causas necessitatis hui⁹ determi nationis. Prima q̄ abolitō opinionibz p̄iorz philosopho rū naturalū qui ponebat esse idē generatōem & alteratōem. oibus tamē alijs tunc t̄pis videbatur q̄ aliud est generatio. & alteratio fm̄ modū sup̄ius assignatū. et ideo ne cesse est cōsiderare de his vt sciatur veritas. Secūda cau sa est. q̄ circa hoc dicit̄ scilz q̄ generatio & corruptio nihil aliud sunt q̄ p̄gregatio & disgregatio oriunt̄ multa impossibilia & etiā multe rōnes que vident̄ cogētes et nō de facili solubiles. Et q̄uis hoc sit difficile debemus tamē tēta re solvere hanc difficultatē. Tunc ibi (p̄ncipiū autē) p̄bus p̄cedit ad soluendū dictam difficultatē occasione cuius p̄mittit duas questiōes ad solutōem huius difficultatis necessarias. Prima questiō est. vtrū entia naturalia sic generent̄ alterent̄ & augmentent̄ p̄rarijs moribz moueāt q̄ sint aliq̄e p̄me magnitudines indiuisibiles. Vel vtrū nulla sit magnitudo indiuisibilis. q̄ hoc multū cōfert ad p̄positū. Secūda questiō. si sint aliq̄e magnitudines indiuisibiles. vtrū sint corpora sicut dixerūt Democritus & Leucippus. v̄ sint planicies & sup̄ficies. sicut Plato scripsit in Thimeo. Tunc ibi (hoc qđem igit̄ ipm̄.) p̄sequitur p̄missas questiōes. Et p̄mo scdm̄ quā breuius p̄rāsit. Dicens q̄ opinio Democriti est minus irrōnabilis q̄ opinio Platonis q̄ d̄r. q̄ corpora naturalia resoluantur vsq̄ ad sup̄ficies. q̄ magis rōnabile est q̄ sint aliq̄e magnitudines indiuisibiles ex q̄bus corpora naturalia cōponant̄ q̄ sint sup̄ficies. sicut p̄im ostensum est tercio celi. Probat p̄bus tribus rōnibz. p̄ma. q̄ fm̄ ponentes corpora indiuisibilia p̄tingit assignare causam generatōis & alteratōis sed Plato q̄ resoluebat in sup̄ficies non poterat assignare causam formālis trāsmutatōis. q̄ ex sup̄ficiebus nō p̄nt rōnabiliter fieri solida. eo q̄ res mathematicę nō p̄stunt̄ res naturales. Secūda causa. q̄ Democritus erat magis expertus in naturalibz. q̄ magis studuit circa res sensibiles

et si in eis lignū fm quodcūq; signū omīno igitur diuisum est in potestate. Quid igitur erit preter diuisionē. Si em̄ est aliqua passio. s; quō in has dissoluunt et generantur ex his. aut quō se parabunt hec Quapropter si impossibile est ex tactib; aut punctis aut passionib; aut ex nihilo magnitudinē esse necesse est corpora indiuisibilia esse et magnitudines. Sed et hoc ponentib; nō minus ptingit impossibile. Scrutatum est aut de his in alijs.

Nic p̄r psequit p̄mā questionē ad quā manifestā dam introducitur rōnem Democriti ducentē ad hoc im- possibile q; corp⁹ sit oīno diuisum et q̄rū cūq; diuidi p̄t. Dicens q; possibile est qdlibet corp⁹ sensibile eē oīno diuisibile id ē fm̄ qd cūq; signū. vel punctū. ponat q; in esse nullū accidit impossibile. q; possibile posito in eē nullū sequitur impossibile. Tunc q̄rū facta illa diuisione. vtrū remaneant corpora diuisibilia vel nihil vel magnitudines indiuisibiles. i. superficies vel passiones v̄ p̄icta v̄ corp⁹ pora indiuisibilia s; q̄nq; p̄ma sunt ipso sibi. s; s̄cū erit necessariū. P̄mū est ipso sibi. q; tūc corp⁹ nō est diuisum fm̄ vniū quodcūq; signū. vt tū supponit. Similit̄ secundū. q; totū nō p̄t esse cōpositū ex nihilo. Etiam tertiū alias em̄ corpus nō esset diuisibile fm̄ p̄funditatē rem. Sed q; quartū sit impossibile. p̄bat duab; rōnib; P̄ma. q; tunc tales passiones existerent sine subiecto. S̄cda. q; tunc magnitudo esset cōposita ex nō magnitudinib; Q̄ aut quicquid sit ipso sibi. p̄bat quinq; rōnib; bus. P̄ma q; tunc corpora essent cōposita ex punctis. q̄ est falsum. q; punctū additū puncto nō facit ipsum maius. S̄cda q; esset ipso sibi illis p̄ictis assignare locum. Tercia. q; talia nec essent mobilia eo q; sunt indiuisibilia. nec immobilia. q; mouerent ad motus totius. Quarta q; tunc ista puncta tangerent se qd est ipso sibi. Quinta q; si illa puncta sic diuisa remouerentur tunc p̄stituerent corp⁹ equale priori qd est falsum. quia indiuisibile additum indiuisibili non facit ipsum maius. ¶ Tunc ibi. sed si qua diuisio. ostēdit q; nō p̄t assignari qd sit residuū diuisionis. tāq; aliqd qd elabit. Et p̄mo ostendit q; tale nō p̄t eē corp⁹ si ponat oīne corp⁹ eē diuisibile. q; suppositū est superius corp⁹ naturale eē oīno diuisum. S̄cdo ostendit trib; rōnib; q; tale residuū nō p̄t esse aliqd incorporeū id ē punctū seu aliq; species id est forma segregabilis et separabilis a subiecto aut etiā aliqua passio sicut ponit Anaxagoras passiones et habitus separari et misceri. ita q; huiusmodi passio se haberet per modū puncti. vel tactus qd idē est. P̄ma rō. q; sequit q; magnitudo cōponat ex nō magnitudinib; qd est incōueniens. q; vniū qd cōponit ex reb; sui generis sicut colores nō cōponunt ex figuris nec ecōtra. S̄cda rō tāgitur ibi. Amplius aut̄ his. Et est. q; si magnitudo cōponeret ex punctis siue motis siue nō motis oporteret q; puncta haberent determinatū sitū in magnitudine. qd falsum est. q; punct⁹ nō videt esse in magnitudine. nisi vbi sit qdā tractus partū lineae vel diuisio partū lineae sed tactus semp est vnus duor; et huiusmodi aliquid p̄ter punctum. q; nō est possibile q; magnitudo habeat diuisionē in puncta vel tact⁹. Tercia rō tangit ibi. Amplius si diuidens. Et est q; si corpus puta lignū diuide-

retur in passiones sequet q; cōponeretur ex eis qd ē im- possibile. q; neq; substantia neq; quantitas generat ex passionib;. Nec p̄t passiones esse separe. Et omib; p̄dictis p̄cludit q; si nō sit possibile magnitudinē cōponi ex tactib; aut punctis sicut dicte rōes p̄cludūt. tūc necesse est ponere q; sint qdā corpora indiuisibilia. et q; sint qdā magnitudines indiuisibiles. vt dixit sexta p̄ricula superius posita. Subdit tū p̄bus q; hoc ponentib; s; corpora esse indiuisibilia nō minus accidit impossibile. vt ostensū ē in alijs s; in tercio libro de celo et mūdo

S; hoc tentandū soluere. ideo rursus a p̄ncipio questionē dicendū. Om̄e qdē igitur corp⁹ sensibile esse diuisibile fm̄ quodcūq; signū et indiuisibile nō est incōueniens. hoc em̄ potestate. hoc at̄ endelechia existit. esse aut̄ omīno sit diuisibile potestate impossibile vtiq; videbitur esse. Si em̄ possibile et fieret nō vt sint sit actu ambo indiuisibile et diuisum sed diuisum fm̄ qd cūq; signū. Nullū igitur erit reliquū et incorporeum corruptū corp⁹ erit et generabit vtiq; rursum. aut ex punctis. aut ex nihilo omīno. et hoc quomō possibile. Sed qm̄ diuidit sic in separabilia et semp̄ minores magnitudines et in semota et segregata manifestū. Nec itaq; fm̄ partē diuisidentem erit infinita fractura neq; sit possibile est diuisum esse fm̄ om̄e signū. nō em̄ om̄e possibile. s; vsq; ad qd. Necesse igitur indiuisibiles existere magnitudines et innisibiles. Et aliter sic erit generatio et corruptio. hec qdē p̄gregatio ne. hec vero segregatio Logens igitur sermo magnitudines esse indiuisibiles hic est. Qm̄ aut̄ latet paralogisans et quō later dicamus. Quomā em̄ later. nō est punctus p̄ignuus vndiq; eē omīno diuisibile est qdē qualiter existit magnitudinib; est aut̄ qualiter nō. Videt aut̄ quando hoc ponit et vndiq; et vbiq; punctus est. Quapropter necesse diuidere magnitudinē propter puncta vbiq; em̄ est punctū. Quapropter aut ex tactib; aut ex punctis eē. Hoc aut̄ est qd existit vbiq; qm̄ vna vbiq; et oīs et vniū quisq;. plures aut̄ vno nō sunt. Consequenter em̄ nō sunt. quapropter nō vbiq;. Si em̄ fm̄ mediū diuisibile. et fm̄ p̄tū punctū erit diuisibile. nō at̄ possibile. nō em̄ est p̄ignū signū signo. aut punctus puncto. hec aut̄ est diuisio aut cōpositio. Quapropter est p̄gregatio et segregatio. sed nō est in athomo. et ex athomis. multa em̄ impossibilia neq; itaq; vbiq; diuisio fiet. Si em̄ esset contiguus punctus puncto: hoc vtiq; esset. sed si in parua et minima est segregatio et congregatio ex minimis. Sed nō simplex et p̄fecta generatio

ta interru. & g diuifio primi semp fit in pres diuifibiles
Qd sic pz. qz diuifio sp fit in puncto cui no cōtigua p
nec pūatur aliud punctū. sed semp inter duo puncta
aliquis pūm est linea media que est diuifibilis. et ita
p diuifiones nunq aufert linea p se fm punctum piale.
neq aliquod diuifibile aufert p diuifione ab aliq pūno

Ar Quicqd apparet sensui est verū. sed sunt aliq
qua corpora fm sensum idiuisibilia. igit rē.

Qd m q sensus decipit circa sensibilia cōmunia et p
accidens psequētia illa. sed magnitudo est sensibile cōe

Ar Illa pncipia sunt ponēda p que saluatur gene
ratio & corruptio in rebz. sed illa saluaf p pgre
gationem & disgregatōem corpōz. indiuisibiliū. igit. Si
nos probaf. quia corpus nō potest fieri ex nō corpore. & ta
le corpus nō potest esse diuifibile vt parz ex dictis. ergo
generatio corpōz fit ex cōgregatōe corpōz. a pōmaluz
¶ Dicendū sicut parz copiose ex dictis. ¶ Et quādo
dicat. corpus componit ex materia & forma substantiali
quoz quod d. iter est indiuisibile. Dicendū q corpus nō
pōnit ex illis tanq ex partibz integralibz. sed tanq ex
partibz essentialibz. Si vero loquamur de ppositōe cor
pōz ex partibus integralibus. tūc debet dici q cōpō
natur ex pibus minoribus toto. nō tamē oīno indiuisi
bilibus. sicut in fili magna linea pōnit ex pīs lineis

¶ Determinatis at his primo vidēdū vtrū ge
neret quid simpliciter et corrūpitur. aut proprie
quidēz nihil. Semp aut ex aliquo est aliud.
dico aut puta aut ex laborate sanuz aut laborās
ex sano. aut parū ex magno aut magnū ex par
uo et alia omnia fieri hoc modo. Si em sim
pliciter erit generatio. simpliciter vtiqz quid ge
nerabitur ex non ente. Quapropter vtiqz vtiqz
erit dicere q existit in quibusdā non ens. Que
dam enim generatio ex non ente aliquo puta
ex non albo album. aut ex non bono bonum

Istud est scdm capitulū hui⁹ tractatus primū in q
phs determinat de generatōe & alteratōe fm opinio
nem pūā. Et diuifit i duas pres pncipales: in prima
inquit. vtz sit aliqua simplex generatio fm quā aliqd
dē generari. In scda determinat de dīa alteratōis ad
simplicē generatōez. ibi. De generatōe at Circa pūū
pmo dē de quo est inrentio. dicens q post determinā
tionem pdictoz in pōderatōe veritatis pmo occurrit
videndū vtz aliqd generet vel corrūpat simpliciter. vtz
pprie et simpliciter. seu pncipaliter nihil generet vel corrū
pat. s. solū generet vel corrūpat aliqd ex aliquo & in
aliqd qz pūmet ad generatōem fm qd. sicut qū ex la
borante fit sanū. vel parū ex magno: ibi em nō fit sim
pliciter. sed sit aliquid sez sanum: vel paruum. Et dē
la generatio inuenit in oīni genere mobiliū. vt pz occa
sio physicoz. ¶ Tunc ibi. Si em simpliciter. Aristoteles
erequit ppositū & ponit vñā pñam p quā. pbat q nō sit
aliqua generatio simpliciter. dicens q si sit aliq generatio
simpliciter sequitur q aliqd generabit ex simpliciter nō ente. sed
pñs est impossibile. ¶ & tñs. scz q aliqd generetur simpliciter
Impossibilitas psequētis pbat. qz illud ex quo ge
nerat aliqd pē dici illud sicut si ex ligno generet archa

pē dici q lignū sit archa. si g ex nō ente simpliciter generet
ens: erit vtz dicere qd nō ens sit ens. q ē ptra dictoria
sit esse vera. Subdit phus q hoc incōueniens sequit
si dicat ex nō ente simpliciter fieri aliqd. sicut ex subiecto p
manente. nō aut sequitur ex nō ente simpliciter fieri aliqd oī
dine tñ. vt post nō ens sit ens. S. Arist. solū hoc obij
cit disputariū. ¶ Tunc ibi: qdā em. pbat necessitate
pñe pñe q ponit loco maioris: qz sicut generatio qdāz
vel fm qd est ex nō ente quodam ita similiter generatio
simpliciter erit ex non ente simpliciter.

¶ Simpliciter autem ex simpliciter nō entez
simpliciter aut ex nō bono aut ex non ente aliq
aut primum significat fm vnumquodqz predi
camentū entis. aut vniuersale et omnia cōpre
hendens. ¶ Siquidē primum substantie erit ge
neratio ex non substantia. Tum em non existat
substantia manifestum quoniam neqz hoc neqz
qz aliorum nullum predicamentorum. puta
neqz quale. neqz quantum neqz vbi. separate em
essent per se passionēs a substantijs. si autēz nō
ens vniuersaliter negatio erit vniuersaliter om
niū. qz ppter ex nullo generari necesse ē generatū

¶ Hic excludit quandā solutōem que fundat in distin
ctione entis simpliciter. Dices q simpliciter ens potest intel
ligi duplt. Vno modo. put simpliciter significat illud quod
est pūū inter omnia p dicamenta entis. et sic simpliciter ens
dicat esse substantia. Alio mo fm q simpliciter est idēz quod
vniuersaliter. & sic simpliciter ens dicat ens vniuersale quod
omnia p dicamenta comprehendit. Et p oppositum nō ens
simpliciter potest dici duplt. s. vel quod nō est substantia. vel
quod nullo mō est ens. ¶ Tunc ibi. Siquidē primum.
¶ Ostendit q fm vtrūqz sensum sequit incōueniens. quia
fm primum sensum sequit q substantia fiat ex nō substan
tia. & quādo ponit nō substantia tunc nullū alioz p dica
mentoz erit. Vel oporteret dicere q accidēs remanens
sine substantia. quod est impossibile. Sitr iuxta scdm sen
sum sequit q illud quod simpliciter generat. generat penit⁹
ex nihilo. cōtra sententiā omnīū phozum naturalū qui
de generatione naturaliter loquunt sunt.

¶ De his quidem et in alijs dubitatū est et de
terminatum sermonibz. Amplius aut breuiter
nunc dicendū quoniam modo quidem alio ex
non ente simpliciter generatis. modo autem
alio ex ente semper. potestate em ens. actu vero
non ens necesse est preexistere quod vtroqz mo
do dicitur. ¶ Quod autem ex his determinatis
habet questionem mirabilem. Rursus repeten
dū quomodo est substantie simplex generatio si
ue ex potestate entis siue qualiter aliter. Queret
enim quis an est substantie generatio et huius
quanti et qualis et vbi. Eodem vtiqz modo de
corruptione. Si em qd generabit manifestū q
erit potestate aliqua substantia actu vero nō. ex q

*¶ No enim pūū
pōderatōe veritatis
pmo occurrit
videndū vtz aliqd
generet vel corrūpat
simpliciter. vtz
pprie et simpliciter.*

*¶ Pōm quanda
Solutōem
pōderatōe veritatis
pmo occurrit
videndū vtz aliqd
generet vel corrūpat
simpliciter. vtz
pprie et simpliciter.*

*¶ Quidam pūū
pōderatōe veritatis
pmo occurrit
videndū vtz aliqd
generet vel corrūpat
simpliciter. vtz
pprie et simpliciter.*

*¶ Quidam pūū
pōderatōe veritatis
pmo occurrit
videndū vtz aliqd
generet vel corrūpat
simpliciter. vtz
pprie et simpliciter.*

Primus

generatō erit et in quā necesse trāsmittari quod
corrūpitur vtrūq; igit̃ existit quid huic aliorū
actu. Dico aut̃ puta aut erit quātū aut quale aut
vbi aut potestate ens. hoc et ens simplicit̃. aut
neq; hoc. neq; ens. si enī nihil sed oīa potestate
et separatū accidit q̃ sit nō ens. Et amplius q̃
maxime timētes erāt primi philosophantes ex
nihilō generari p̃existēte. Si aut̃ hoc quide;
esset aliqd et substantia nō existit. aliorū aut̃ p̃di-
camētorū aliquid erit quēadmodū diximus
crunt separate passiōes a substantijs.

Domit vera
Solutores q
tiop

Mouet dubita
nonē V. agnō
no fūz p dca pi
tū fūctū ut cēt
mā ff

Hic psequenter soluit p̄dictam dubitationem Dicēs
q̄ de ista materia in alijs libris sc̄z in libro phisicorū ma-
gis diffuse posite sunt dubitationes et determinaciones. ¶
nunc breuiter. ¶ Odium est. q̄ simplr aliquid generat quodamō
ex te. 2. quodamō ex nō ente. q̄ illud qd̄ p̄existit ge-
neratōi est ens in potentia nō aut̄ ens in actu. Et ergo
v̄z est qd̄ d̄r v̄tro q̄ mō. sc̄z q̄ generatio sit ex ente. et q̄
sit ex nō ente. ¶ Tunc ibi. Q̄ aut̄ ex his. ¶ Hic circa
dictam solutioem mouet aliam dubitationem. Dicens q̄
post p̄dictā determinatiōem insurgit adhuc mirabilis du-
bitatio. ideo oportet rursus tentare quō simplr ex ge-
neratio sit ex ente in potētia. 2. quō nō. Est ergo dubita-
tio talis. v̄z generatio simplr sit nō substantie. v̄t̄ ind̄i-
uidui de genere substantie. vel v̄trum etiam sit quanti-
tatis qualitat̄is 2. sic de alijs que non sunt simplr entia
¶ Arguitur phis p̄mo q̄ illud qd̄ generatur simplr nō
sit substantia necq̄ accidens. quia illud ex quo generatur
est in potentia ens. vel ergo tale ens in potentia est sub-
stantia in potentia vel accidens. et quodcumq̄ illoz de-
tur sequitur inconueniens. quia p̄mo sequitur q̄ illud
nō ens sc̄z materia p̄ma sit separatim id est p̄ se existens
absq̄ om̄i forma. sedq̄ etiam illud qd̄ maxime timue-
runt p̄mi phi sc̄z q̄ aliquid generetur ex nihilo p̄existēs
re. q̄ qd̄ nō est ens actu est nihīl. Sed sc̄do sequēz illud
inconueniens quod p̄b̄ inductum est. sc̄z q̄ passiones
id ē accidentia separantur a substantijs quod est mani-
feste impossibile. Sic ergo videtur sequi q̄ generatio
simplr nō sit ex ente in potentia sicut tamen p̄dicta so-
lutio dicebat.

¶ De his igitur quāto decet tractādū. 2. que cā
quare vt generatō sit semp. et q̄ simplicit̄ et que
fm partē. existēte autē causā quidē vna vnde p̄
cipiū motus eē dicimus. vnā autē materiā causā
eē dicēdū. De illa quidē em̄ dictū ē prius in de
motu sermonibz quoniā ē hoc qdē immobile p
omne tempus: hoc autē mouet semp. Hoz autē
de immobili qdē m alterius principio et primo
diuidere ē philosophie opus De mouēte autē
alia p continue moueri. postea reddēdū qd tale
singulariū dictoz causā. Nūc autē vt in mate
rie specie posita causā dicamus propt̄ quā ge
neratio semp et corruptio nō deserūt naturā Si
mul em̄ forsan fiet. cū hoc manifestū et de nūc

Degeneratione

questio quomodo oporteat dicere et de simplici ge-
neratione et corruptione. Habet autem questio
nem sufficiens que causa est quod complicat generatio-
nem si quod corrumpatur ad non ens secedit, non ens autem
nihil est, neque enim quid, neque quale, neque quantum,
neque ubi quod non ens, si igitur quod entium se sece-
dit. Quare non consumptum est elementum et manere oportet
si finitum erat ex quo generatorum sit unumquodque.

Postq̃ Aristoteles p̃tra p̃dictā solutōnem obiecit
hic p̃sequenter intro ducit alia quēstionē p̃ cuius solus-
tionem soluitur dicta obiectio. Dicens q̃ de his idem
de obiectionē p̃missa tractandū est quantū p̃uenit p̃posi-
to. Et ṽhoc melius declarā est in quēdum est quare ge-
neratōnes tam simpl̃s q̃ cōm̃ quid sunt semp̃ p̃ p̃petue
supposita p̃petuitate mundi quam p̃bat p̃bus octauo
physicor̃. Et d̃r p̃bus q̃ huius sunt due cause. vna q̃
est p̃ncipium ṽnda motus (ṽputa efficiens) et alia que
est materia et talis nunc est assignanda. q̃ de p̃ma dis-
ctum est in octauo o physicoz̃. quia ibi dictum est q̃ alius
quod mouens immobile p̃ om̃e t̃ps̃ z̃ aliud mouēs qd̃
semp̃ mouetur sc̃z celum. De p̃mo mouente determina-
re est alterius sermōis. q̃ p̃riner ad aliam partē p̃bie.
S̃z de sc̃do mouente quod causat p̃petuam generatio-
nem p̃pter hoc q̃ continue mouetur determinabitur in
fine sc̃bi. Est ergo solum hic determinandū quare ge-
nerationes et corrupōnes sunt p̃petue ex parte materie
id est cause materialis. quia ill d̃ seruit h̃is que dicta s̃t
de generatōne simpl̃s et corrupōne. ¶ Tunc ibi Ba-
bet alit̃ quēstionē. Obijcit p̃tra p̃petuitatē generatōis
quia illud quod corrūpitur semp̃ corrūpitur i nō ens
quod quidē nō ens neq̃ ē substantia nec quale nec quā-
tum. Si ergo corruptio fiat sp̃ in non ens sicut z̃ gene-
ratio fit ex nō ente tunc oportet q̃ sem̃p aliquod entis
cedat in nō ens z̃ sic semp̃ subtrahitur aliquod habens
naturam. S̃z finitum per ablatōem p̃tinuam p̃sumitur
quia ergo totum ṽniuersum est finitū. nō poterint gene-
ratio et corruptio esse semp̃iternę. quia iam nō relinque-
retur nisi inane id est ṽacuum.

Neq; em̃ vñq; propter infinitū eē ex quo ge-
nerat̃ nō deficit. hoc em̃ impossibile. Nō em̃ actū
infinitū potestate aut̃ ē. vt in diuisione qua
ppter oportet hāc esse solā causam. nō deficēte
quoniā generat̃ quidē semp in minimis. nūc at̃
hoc nō videmus Quo circa ppter huiusmo-
di corruptionē alterius eē generatōnē. et hmoi
generatōnē alteri⁹ eē corruptōez in definitibz
necesse ē trāsmutationē eē De generatōne q/
dem igitur et corruptione simplici circa vnū
quodq; entū hāc exstūnādū ē sufficientem om-
nibus causam

Hic sequenter soluit dictam questionē 2 pmo excludit duas falsas solutōes. Quaz pma est q nō est dñm generatōem nō posse carere pperuitare ppter infinitum principium. siqz tamen dixerunt antiqui pbi suē

illud sit vñ siue multa quia nihil est actu infiniti in natura vt probatum est tercio philosopho et primo celi. Secunda solutio falsa est quia aliqui dixerunt generationes non deficere eo qd totum corp⁹ naturale ex quo omnia generantur est infinitum in potentia et ergo nunq³ totaliter consumitur. Sed dicit philosophus qd si a continuo finito fin⁹ actum semper abstrahatur eadem quantitas quacumq³ sit magnum semper sit minus et tandem consumetur. Et ergo si illa esset causa tñ illud quod postea generatur semper ess⁹ minus in quantitate. qd tamen non videmus ergo generatio vel corruptio q³ in finitū durat non est similis diuisioni magnitudinis in finitū. Tunc ibi. quo circa. Ocludit veram solutionem. Dicens qd semp corruptio vnius est generatio alterius et e converso. et ergo necesse est transmutatione id est generatione et corruptione esse indeficiente. vel inquietas id est non cessante. quia finitū potest infinites resumi ad standū successiue sub infinitis formis. Et illa causa est sufficiens supposita perpetuitate mundi et mor⁹. qd tñ fides catholica nō supponit

Querit Vtr generatio vnius semper sit corruptio alterius. Pro responsione notandum qd titulus huius questionis potest habere duplicem sensum. quorum primus est talis vtr generatio et corruptio sint vna mutatio et h⁹ sensus ē falsus loquēdo de i⁹is formaliter. quia habet diuersos terminos et oppositas rationes. Sed tamen materialiter posset admitti. quia in omni motu aliquid abijcit respectu cuius est corruptio. et aliquid acquiritur ratione cuius est quodammodo generatio. et sic quibet motus est quodammodo generatio et corruptio. Alius sensus est. An ad generationem vnius copositi substantialis sequatur corruptio alterius et iste sensus est ver⁹ in quo sensu sumit dictam propositionem philosophus. Est ergo dñm qd generatio vnius est corruptio alterius et e contra. nō quidē identice et essentialiter sed per naturalem concomitantiam. iuxta secundum sensum immediate positum. Probatur. quia corruptio forme substantialis est abiectio forme a materia. Vel ergo illa forma abiecta inducitur noua forma in materia. et sic habetur intentum. scz corruptio vni⁹ sic generatio alterius. vel nō inducitur noua forma tñ sequitur qd materia manebit nuda quod est impossibile. qz tunc vnum et idem haberet esse et nō esse. quod implicat dictōem. Nec potest dici qd vna forma abiecta alia ibi maneat. quia materia simul nō potest habere plures formas substantiales. vt hic nunc supponitur et alibi diffusē pbatur. Et similiter posset pbari qd ad generationem vnius sequitur corruptio alterius. qz materia nō potest simul habere plures formas substantiales. et ergo quando acquirit vnam de nouo per generationem rei. et pus nō fuit nuda. oportet qd ab ea abiectatur forma substantialis persistens p corruptionem. Ex quo inferitur qd materia sit ingenerabilis et incorruptibilis fin eius substantiam et eius appetitus nō potest satiari per vnā formam. nec simul potest habere plures formas substantiales. nec etiā p manere nuda ab omni forma. tunc oportet qd materia sit cā perpetuatis generatiois et corruptiois p eius reiteratōem sub diuersis formis.

Notandū Q³ ista questio posset extendi ad generationem fin⁹ qd q³ respicitur in accidentib⁹ aliq³ licet nō in omnib⁹. qz dñs

plicita sunt accidentia. quedā sunt nō habentia p⁹trariū sicut pater de lumine in aere. et in illis sit generatio vni⁹ sine corruptione alterius. Alia sunt accidentia que habent p⁹trariā et illa sunt duplicia. quia quedā sunt mediata et quedā imediata. vt patet in postp⁹dicamentis. de contrariis mediatis iterū nō est necessariū qd generatio vni⁹ sit corruptio alterius. Sed in contrariis immediatis siue sint actiua siue passiua siue actiuis et passiuis annexa. semp generatio vnius est corruptio alterius et e contra. quia natura illo⁹ p⁹trario est qd necesse est alterum ipso⁹ esse in subiecto apto nato.

Ad Generatio et corruptio sunt mutationes oppositae. ergo vna non erit altera. Dicendū qd nec hoc hic pcluditur. sed solum pcessum est qd ad generationem vnius pcomitur corruptio alterius et e contra quia illa p⁹dicatio nō est formalis sed materialis. et sic p⁹eam solum denotatur identitas materie. et non identitatis terminor⁹ q³ sunt esse et non esse. Et quando dicitur corruptio vnius pcomitur generatio multor⁹. vt patet de corruptione mixti quod resoluit in quatuor elementa. Dicendū qd indifferens est ad intentionem philosophi. Vtrum ad corruptionem vnius sequatur generatio vnius vel multorum.

Ad In nutritione aliquid corrumpitur scz nutritum et tamen ibi nihil generatur. Dicendū qd vtrq³ est ibi noua generatio p⁹ialis nō quidē p nouā pductionem forme. sed per nouam transmutationem nutrimenti ad formam seu esse nutriti. Et ergo eo modo quo ibi est corruptio est etiam generatio.

Ad Generatio scientie in intellectu. et luminis in medio nullius est corruptio. igitur. Antecedens pbatur. quia potest in aliquo generari scia absq³ abiectōe alicuius erroris. sed de lumine manifestū est. quia nō habet alterum sibi p⁹trariū. Dicendū qd dictum philosophi debz intelligi p⁹supposito p⁹trario in subiecto qz tunc non potest vnum introduci nisi reliquū expellat

Propter quid autem hec quidē simplr dicuntur generari et corrip⁹. hec autē nō simplr. Rursus scrutādū si idē generatio quidē hui⁹. corruptio autē hui⁹. et corruptio quidē hui⁹. generatio autē huius Queret em aliquis rationem. Dicim⁹ em quoniā corrumpitur nūc simplr. et nō solum hoc. et hec quidē generatio simplr. hec autē corruptio. hoc autē generat quidē simplr. hoc autē generat fm quid. Dicim⁹ em discetē fieri quidem scientē. fieri autē simplr nō. Quēadmodū igit⁹ determinauim⁹ multoties dicētes qm hoc quidē sciat hoc aliqd hoc autē nō ppter hoc cōtingit qd querit. Differt autē in quod trāsmutat⁹ transmutas. puta forte que in ignē viā generatio simplex. corruptio autē alicui⁹ erit puta terre. terre autē generatio aliqua. generatō autē nō simplr corruptio autē simplr puta ignis. Quēadmodū per me vides dicit duo ipsum ens et nō ens inquiring ignem et terram. Hec autē aut talia alia suppone

Primum

re nihil differt. modum enim querimus sed non subiectum. In non ens igitur simpliciter est corruptio simplex. Quibus igitur determinatum est sine igni et terre sine alijs quibus hoc erit. hoc quidem ens. hoc autem non ens. vno igitur modo differt in hoc simpliciter generari et corrumpi aut non simpliciter. Alio autem modo qualitercunque materia quedam vtriusque erit cuius quidem enim magis differentie signat hoc aliquid magis substantia. Tunc autem privationem non ens. puta si calidum. predicamentum aliquid et species frigiditas aut privatio. Differunt autem ignis et terra his differentiis

¶ Hic sequenter prius accedit ad soluendum questionem principaliter intentam. Dicens quod ostendendum est quare scilicet quedam dicuntur simpliciter generari. et quedam simpliciter corrumpi. quedam vero non. Et rursum etiam considerandum est quare generatio vnius est corruptio alterius. quia hoc videtur habere quandam rationem cum quidam sint quod ex se invicem non generant in quibus illa dicitur etiam locum habere. scilicet quod quidam generant simpliciter et quidam finem quidam. Sicut exempli gratia ille qui adificat fit sciens sed non fit simpliciter. quod erat antequam esset sciens. ¶ Tunc ibi. Quod admodum igitur. Prius soluit permissam questionem et ponit duos modos quod contingit in his quod ad se invicem generant quod generatio et corruptio vnius sit simpliciter et alterius finem quod. Primus modus est. quod generatio simplex est quod est via in simpliciter ens et corruptio simplex est quod est via in non ens. Sicut exempli gratia finem. Permenide ignis est ens et terra non ens. posuit enim duo principia res. scilicet ens et non ens appellans ens ignem et non ens terram. transmutatio ergo que est via in ignem puta si ex terra generetur ignis. tunc diceretur generatio simplex. quia est via in ens. corruptio autem non simpliciter sed aliter scilicet terre que est non ens. Contra vero quod ex igne generatur terra tunc generatio terre est generatio aliqua. non autem generatio simpliciter. sed corruptio ignis est corruptio simplex. quia est corruptio entis scilicet ignis. ¶ Tunc ibi. Alio autem modo. Ponit secundum modum. Dicens quod illud cuius differentie magis fecant hoc aliquid est magis substantia et ens. Illud autem cuius differentie magis fecant privationem magis est non ens. Sicut exempli gratia differentia ignis scilicet caliditas est species et forma. Sed differentia terre est frigiditas que est privatio. quod ignis naturalis est calidus et terra naturaliter frigida. et ergo ignis est magis substantia et terra magis accedit ad non ens. Et ergo generatio ignis est generatio simpliciter. Sed generatio terre est generatio finem quod

¶ **Ad.** Contra exempla primi modi. quod finem. Aristoteles enim tam ignis quam terra est ens. ergo male dictum est. quod terra sit non ens. Dicendum finem doctorem sanctum quod nihil differt in proposito supponere talia exempla. vel alia quod finem quod dicit prius in textu inducendo exempla querimus modum non subiectum. Et ergo nihil refert. vtrum exempla in his terminis vel alijs proponantur in signum cuius Aristoteles in libris logice communiter videtur exemplis finem opinioniones aliorum prius quod finem doctorem sanctum non finem in ducenda quasi sint verba Aristotelis sed sufficit quod per ipsa illud ostendatur quod in scientia queritur

De generatione

¶ **Ad.** Si corruptio esset via in non ens simpliciter. vel illud non ens esset omnino nihil. vel esset materia sub sola privatione. sed nullum illorum est dicendum igitur. Vno probatur. quia omnis corruptio naturalis fit per resolutionem in aliquam materiam. ergo non potest dici privationem. neque secundum. quia tunc est privatio pura sine forma in materia nunquam denudetur ab omni forma. ita quod sit sub sola privatione. Dicendum finem doctorem sanctum quod per non ens simpliciter intelligitur hic materia cum privatione adiuncta aliqua forma non quidem perfecta que compleret speciem rei naturalis sed imperfecta que neque perficit aliquam speciem naturalem. neque est finis intentionis nature. sed magis est via. ut patet manifeste in generatione hominis finem Avicennam. Quando ergo per aliquam transmutationem devenitur ad formam perfectam est generatio simpliciter. Sed quando devenitur in privationem cui adiungitur forma imperfecta tunc est generatio finem quod et corruptio simpliciter. Et ergo subiectum generationis proprie dicitur est reductivum de predicto camento substantie. quia est materia prima. non tamen nata sed stans sub forma corruptenda. existens in potentia ad formam introducendam

¶ **Ad.** Contra secundum modum. frigiditas est ens et natura. ergo male dictum est quod sit privatio que est non ens. Antecedens probatur. quia calidum et frigidum opponuntur contrarie. sed vtriusque contrarium est aliqua natura. alias non esset in eodem genere. quia privatio et non ens non est in genere. Dicendum finem doctorem sanctum quod semper vnum contrarium est cum defectu et privatione quodam respectu alterius. Dicitur ergo frigidum privatio non quod sit pura privatio sicut cecum aut nudum. Sed quod est qualitas deficiens respectu calidi. ¶ Et quando dicitur si privatio diceretur non ens ut hic supponit sequere quod iste secundus modus non differret a primo. Respondit doctor sanctus quod isti duo modi solvi differunt penes hoc. quod prius accipiebatur finem dicitur entis simpliciter et non ens simpliciter hic autem accipitur finem dicitur entis perfecti et imperfecti.

¶ **Ad.** Calidum et frigidum in alijs corporibus ab elementis sunt accidentia. ergo male ponuntur hic pro differentiis substantialibus et quasi principia ad generationem elementorum. Tene sequentia. quod calidum et frigidum dicuntur vniuocum de alijs corporibus et elementis. Et confirmatur. quod nulla forma substantialis est sensu preceptibilis sed solum intellectu cuius obiectum est quod quod est terminus de anima. scilicet calidum et frigidum sunt qualitates sensu preceptibiles. quod inferuntur sensui passionibus. et ob hoc dicuntur passibiles qualitates ut dicitur in predicamentis. Sed sicut habetur ex primo metaphysice quod dicitur subales. quod sunt ignore sic manifestantur per dicitur accidentales. et ideo multoties videntur dicitur accidentibus loco substantialium. et hoc modo prius habet calidum et frigidum esse dicitur subales ignis et terre. cum tamen sint proprie passionibus ipsorum quod proprie passionibus sit effectus dicitur subalium. Et sicut alie cause intelligibiles inorescunt per effectum sensibiles. ita sunt perfectio calidi et imperfectio frigidi preponderantur quod forma substantialis ignis est perfectior quam forma substantialis ipsius terre. Et sicut dicitur in textu. quod ignis sit magis substantia quam terra. quod definitio eius magis fecit hoc aliquid. ¶ Et quod dicitur in predicamentis dicitur quod substantia non suscipit magis neque minus. Rursum doctor quod prius per hoc dictum non vult fecit

intentione aut remissione sube in p'dicamento sube. s3 maloz
re vel minore pfectoem in sp'ibz sube fm dicta foraz d'ia.

Uidetur autem magis multis sensato z nō
sensato differe simpliciter et aliqua generatio
quādo q'dem em in sensatam transmutatur ma/
teriam generari inquit. quādo autem in non
materiā corrumpi. Ens em z non ens in senti
re z non sentire determinant. quemadmodū sci
bile q'dem ens. ignotum autem non ens sensus
enim scire habet virtutē. Quemadmodū igitur
illi in sentire vel posse z vivere z esse existimant.
ita z res modo quodā prosequentes veritatem.
id autē dicentes non veruz. Contingit vtiq;
fm opinionē z fm veritatem aliter z generari
simpliciter z corrumpi. spiritus em z aer fm sen
sum q'dem minus sunt. ideo z que corrumpunt
simpliciter in hac transmutatione corrumpi di
cuntur. generari autē quando intangibile vt in
terram transmutant. fm veritatem autem hoc
aliud z species hec q'terra. Esse quidem igit
simplicem generationē corruptōem entem ali/
cuius corruptionē dicta est causa. propter ma
teriam em differre: aut eo q' substantia est aut
non. aut q' hec magis. hec vero non aut q' hec
quidem magis sensata est materia ex qua et in
quam. hec vero minus

Hic consequenter philosophus ponit terciū modum
fm quē aliqui assignant differentia generationis z corrup
tionis simplicis z fm quid. Dicens q' multis videtur q'
simplex generatio z fm quid magis differant penes mai/
orē sensibile q' fm pfectōem z imperfectōem suarū
differentiar. sicut dixit secundus modus. Et ergo illi di
cunt q' quando aliquid transmutat in materia que potest
bene sentiri tūc generat aliquid simplr sicut quādo transmu
tat in terram vel aquā Sed qñ transmutat aliqd in illud
q'd non est manifestū sensui. tūc dicunt illud corrumpi sim
pliciter. sicut qñ aliqd transmutat in aerē. Et rō illoz ē. q'
nō distinguebant sensum ab intellectu. z ergo determina
bant ens z nōens penes sentiri z nō sentiri. Itā q' omē sci
bile dixerunt esse ens. ignotū autē nonens. Sed p'hs osten
dit fallitatem huius sententie q' sic dicētes estimabant res
esse in hoc q' sentiunt vel possunt sentiri. sicut in simili nos
dicimus aīalia vivere z esse in hoc q' actu sentiunt vel pñe
sentire. Sed hoc nō est verū. q' sensus non est pfectio rei
sensibilis. sicut est pfectio sentientis. z nō est hīc. Et q' ve
ritas rei nō cōsistit in sentiri. al' em veritas rei esset solus
in sentire z nō in rebz. Tunc ibi (Contingit vtiq;) Cō
parat istum terciū modū ad scdm Dicens. q' differēter con
tingit generari simplr z corrūpi fm opinionē. id est fm istū
terciū modū. z fm veritatē quā tangit secundus modus.
q' fm istum terciū modū qñ aliqd transmutat in spūm
id est in aerē vt ventū tunc dī simplr corrumpi. quia illa
minus p'cipitur p sensum. sed quādo aliqd transmutat in
aliquid palpabile et tangibile sicut est terra tunc dī simplr
generari. Sed fm veritatē accidit cōtrariū. q' aer est mag

gis hoc aliqd z spēs q'terra. z est pfectius ens. z ergo qñ
aliquid transmutat in aerē. tūc est generatio simplr. s3 qñ
ecōverso transmutatur in terrā tūc est corruptio simpliciter.

Finaliter ibi. (Esse q'dem igitur.) Epilogat que dicta
sunt. Dicens q' dicta est causa quare sit aliqua generatio
simplr. cum tñ sit corruptio alicuius z q'daz corruptio sim
pliciter cū tñ sit generatio alicuius. quia illa differēte penes
materiā. id est penes illud in quod aliqd transmutat p ge
neratōem vel corruptōem. q' illud vel est magis substan
tia. id est ens. vel est nōens. vt dixit p'mus modus. aut etiā
est magis vel minus pfectū ens. vt dicebat scdm modus.
aut ē magis aut min⁹ sensibile q'd p'inz ad terciū mo⁹. Et
vocat hic materiā nō purā. sicut dicit sanctus Thō. sed rez q'
qua aliquid generat vel in quā corrumpit.

Dicuntur autē hec quidem simpliciter gene
rari. hec at aliqd solum non ex adinuicem gene
ratione. sed fm quem diximus nunc modum
Hunc quide em tantū determinatum est. qua
re omni generatione ente corruptione alterius
et omni corruptione ente alicuius alterius ge
neratione non simpliciter attribuimus genera
ri z corrumpi in adinuicem transmutationibz.
Quod aut p'ius dicitur non querit hoc sed q'
re discens quidē non dicitur simpliciter genera
ri. sed quid generari sciens z disciplinā. nascēs
autem generari. Hec autem determinata sunt
in p'dicamentis. hoc quidem em hoc aliqd sig
nificat. hoc autem quale. hoc autem quantum
Quecunq; igitur non substantiam signat non
dicuntur simpliciter generari. sed fm quid. S3
tamen simpliciter in omibz. generatio quide
fm ea que in alio ordine dicunt. puta in substā
tia quidem si ignis. sed non si terra. in qualitate
autem si sciens z disciplinātū. sed nō si nesciēs.

De generari quidem igitur hoc simpliciter ge
nerari. hoc autem fm quid. z vniuersaliter z in
substantijs ipsis dictum. z quoniam genera
tionē cōtinue esse causa est. vt materia subiectū
quoniā transmutat in contraria. et est alterius
generatio semp in substantijs alterius corruptio
et alterius corruptio alterius generatio

Hic p'nter p'hs oñ dit causam generatōis simplr z fm
qd in his q' nō generant ex se invicē. z p' hec determinat qñ
onē pncipaliter intentā Dicens p'mo q' dubiū est q're aliq' di
cunt generari simplr z aliq' corrūpi. nō in his q' ex se invicē
transmutant. Sicut (exēpti gratia) qñ nascit hō vel aīal
tunc dī simplr generari. sed qñ aliqd sit sciens. tunc nō dī
generari simplr. Et statim soluit istam questionē. Dicens
q' illa quoz quedā dicunt generari simplr z quedā fm q'd
sunt distincta fm p'dicamēta. q' illa que significat hoc ali
quid. id est substantiaz dicunt generari simplr. sed illa que
fecant quantitatem aut q'itates zē. dicunt generari fm quid
Cuius rō est. quia generatio est via de nō esse ad eē. Sed
est duplex esse. quoddā q'd nō. p'supponit aliud eē sicut est

Primus

esse substantie. et illud simpliciter generat. Aliud quod presupponit aliud esse. primum generat simpliciter. et secundum sicut esse accidentium generatur secundum quid. Ad id tamen plus quod in omnibus istis scilicet rationibus substantiis et accidentibus. est duplex generatio. scilicet simpliciter et secundum quid. quia quando generatur magis perfectum ex minus perfecto est generatio simpliciter. sicut quando ex terra generatur ignis. sed quando ex contraria est generatio secundum quid. sicut quando ex igne generatur terra. Et sic suo modo dicendum est de qualitatibus. quia quando generatur scilicet generatio simpliciter. Sed quando generatur nesciens est generatio secundum quid. Tunc ibi de generari septilogat dicens. quod vniuersaliter dictum est tam in substantiis et accidentibus et quodam generant simpliciter. et quodam secundum quid. Dicendum est etiam quod causa commutatio generationis est materia secundum quam aliquid transmutatur in contrarium. quia ex hoc contingit quod generatio vnius est corruptio alterius. et e converso. quia nunc materia est sub priuatione vnius forme sine alia forma. licet illa non semper sit contraria. quia corpus diaphanum potest esse sub priuatione lucis absque hoc quod sub sit forme contrarie.

Queritur Utrum in illis que non ex se inuicem generantur. generatio simpliciter et secundum quid distinguatur. Dicendum quod sic. ut patet ex immediate dictis. quia absolute loquendo mutatio de non esse substantiale ad esse substantiale dicitur generatio simpliciter. Sed mutatio de non esse accidentiale ad esse accidentiale dicitur generatio secundum quid. Sed loquendo comparatiue. tunc illa distinctio generationis habet locum in substantiis et etiam in accidentibus. quia in substantiis generatio simpliciter est generatio perfectioris substantie. sed generatio secundum quid est generatio substantie imperfecte. Et similiter in accidentibus illa generatio dicitur simpliciter que terminatur ad perfectius accidentis. illa vero secundum quid quod terminatur ad accedens minus perfectius.

Ar. Si esset aliqua generatio simpliciter. ipsa esset ex non ente simpliciter. Sed nullum est non ens simpliciter. ergo. Minor probatur. quia non ens simpliciter vel est idem quod non substantia. quando scilicet exponitur simpliciter per principalem. aut est idem quod nihil quando simpliciter exponitur per vniuersalem. sed non ens primo modo est nihil sicut secundo modo. quia non existente substantia nulum erit accidentis. Dicendum quod hoc argumentum preeditur ex insufficienti diuisione. habet simpliciter capitur tercio modo vel est idem quod actualiter. et isto modo generatio est ex non ente simpliciter. id est actualiter. quia subiectus generationis per se et in quantum habet est ens in potentia.

Ar. Si esset aliqua generatio simpliciter illa esset instantanea aut successiva. non primum. quia illud quod generat plus generatur. ut dicitur sexto philosophorum. Nec secundum. quia tunc forma substantialis intenderet et remitteretur quod est impossibile. Dicitur quod generatio simpliciter secundum priam rationem mutatoris est in instanti. scilicet semper. admixta est alterationi prout. sic est successiva. et illa possunt simul stare.

Ar. Nihil debet poni a philosopho naturali nisi sit manifestum et ad sensum notum. sed non est manifestum ad sensum aliquid generari simpliciter. Dicendum quod maior est falsum nisi intelligatur etiam per accidens quo modo generatio est per sensum cognoscibilis.

Atvero neque querere oportet quare generatur aliquid semper ex corruptis. Quemadmodum enim

Degeneratione

et corrumpi simpliciter inquit quando ad insensatum venit et non ens. similiter generari ex non ente inquit quando ex insensibili. siue igitur ente aliquo subiecto siue non generatur ex non ente. Quare similiter et generatur et corrumpitur in non ens. Verito igitur non deficit. generatio enim entis est corruptio non entis. Si hoc non ens simpliciter queret aliquis vtrum alterius contrariorum est puta terra et graue non ens. ignis autem et leue. ens autem non. sed est et terra ens. non ens autem materia terre et ignis similiter. Et an alia vtriusque materia aut non vtriusque fierent ex inuicem neque ex contrariis. His enim existunt contraria igni terre aque et aeri. Aut est quidem qualiter eadem. est autem qualiter alia. Quodquidem enim qualitercumque ens subicitur eadem. esse autem non idem. De his igitur intantum dictum sit.

Monet 3° quod hoc dependet Dicet consequenter plus determinat tres alias questiones minus principales principales subsequentes. Quarum prima est. quare semper generatur aliquid ex corruptis secundum quod dictum est quod generatio vni⁹ est corruptio alterius. Soluit plus quod hoc ideo est. quia corruptio tendit in non ens et generatio est ex non ente. ideo oportet quod generatio sit ex corruptis. Et hoc etiam probatur plus ex aliorum opinione qui dicunt aliquid corrumpi quando deuenitur ad aliquid quod insensibile. et dicunt aliquid generari quando deuenitur ad sensibile quod solum dicunt esse ens. Sic igitur idem est in quod sit corruptio et ex quo est generatio. et propter hoc generatio est ex corruptis. Et ergo conuenienter non deficit successio generationis et corruptionis propter illam commutationem vnius cum altero. quod ad illud ex quo vnum incipit alterius terminatur. Secunda questio est. vtrum illud non ens ex quo est generatio. et in quod terminatur corruptio sit sicut alterius contrarium. sic scilicet quod terra et graue sit non ens. sed ignis et leue sit ens. sicut posuit Parmenides. Respondit philosophus quod non. quia terra est ens et sit terra per hoc quod materia recipit formam terre. que facit ipsam esse actum ens. Sed non ens in proprio est materia terre et ignis. non tamen est materia non ens per se sicut Plato posuit. sed est non ens per accidens ratione priuationis cui adiungitur. Tercia questio est. vtrum illud non ens quod est materia sit aliud et aliud in his que ad se inuicem generantur. Dicit philosophus quod non. quia si esset alia et alia materia ignis et terre non possent ex se inuicem generari. sicut accidit illis qui posuerunt ignem et terram esse primas materias. quod oportet illaque ex se inuicem generantur communicare in materia que suscipit formam vtriusque. si ergo non esset vna materia. tunc ex igne non fieret aqua. neque ex calido frigidum sicut supra dictum est. Subiungit tamen philosophus quod illorum que ad se inuicem transmutantur aliquid est eadem materia et aliquid aliter alia. quia est eadem subiecto. scilicet ens in potentia. sed non est eadem secundum esse vel rationem quia recipit aliud esse et aliam rationem secundum quod est sub diuersis formis. vel secundum quod ordinatur ad diuersas formas. Sicque in similibus corpus est aliud ratione secundum quod est ego

Et corruptione

Folio viii.

abile 2 sanabile. licet sit idem subiecto. Ultimo epilo-
gando concludit. q. de illis intantū dictum est

De generatione aut 2 alteratione qd diffe-
runt dicam? Dicimus em̄ has esse alteras trās-
mutationes adinuicē. Quoniam igit est aliud
subiectum. 2 aliud passio que de subiecto na-
ta est dici. 2 est trāsmutatio vtriusq. hor. Alte-
ratio qdem est. quādo manēte subiecto sensato
intertransmutat in eius passionibz aut contra-
rijs aut medijs. vt corpus sanū est. 2 rursus la-
borat manens idem. 2 eis qñq. rotundū. quan-
doq. aut angulare idem ens. Quādoq. autem
totum trāsmutat nō manēte aliquo sensibili. vt
subiecto eodem. sed qñ ex semie toto sanguis.
aut ex aqua aer. aut ex aere omī aqua. genera-
tio iā hoc tale. huius aut corruptio. Maxime
at si trāsmutatio fiat ex insensato insensatū. aut
tactu aut omībus sensibz. puta qñ aqua genera-
tur ex aere aut corrumpitur in aerem. aer enim
valde sensibile est.

Postq. p. h. s. ostendit qualiter est qdam generatio simpli-
ter 2 qdam fm qd. Hic pñter in hac scda pte principali
capli secūdi (vel fm alios in isto secūdo tractatu) p. h. s. in
quint de differētia generatōis 2 alteratōis. Et pmo ponit
suā intencōem. Dicit q. dicendū est de generatōe 2
alteratōe quo mō differūt abinuicē. q. tam dictū est q. sine
distincte trāsmutatōes. Tunc ibi (Qñ igit) Exequi-
tur ppositū 2 ponit duas dñas inter generatōem 2 altera-
tione. Prima sumit ex pte terminor. q. aliud est subiectū
et aliud est passio que nata ē dici de subiecto. sicut differūt
suba 2 accidēs. sed generatio terminat ad substantiā. 2 al-
teratio ad passiones seu accidētia. Secūda dñā sumit ex
parte definitionū. q. alteratio est qñ manente eodem sub-
iecto sensibili nulla scz facta trāsmutatōe in substantiā eius
fit solū trāsmutatio in eius passionibz. id est qualitatibz. et
nihil refert siue fiat a pñarijs siue a medijs. puta siue fiat
de albo in nigrū. vel de rubeo in pallidū. Et ponit duo exē-
pla primū est quādo corpus aialis idem manēs prius salsū
nū ē. 2 postea infirmat. Secūdū est. qñes aut aliud mes-
tallum idem manens quādoq. est rotundū. quādoq. ē an-
gulare. vel habēs angulos. Sed generatio est quādo est
trāsmutatio nō solum fm passiones. sed etiā fm totā sub-
stantiā rei. in qñm scz in materia accipit altam formā sub-
stantiāle. ita q. nō manet aliquod sensibile. id est nō manet
idem subiectū (n numero qd sit ens in actu. Sicut quādo
ex toto semie generat totus sanguis. aut ex toto aere tota
aqua. nulla segregatōe 2 cōgregatōe facta intrinsece. vt
enī Democritus posuit. Et maxime sit generatio fm opti-
mione multor. quādo fit trāsmutatio ex aliquo quod non
pñt tene sentiri in aliquod qd est leue sensibile. vel fm tactū
qui est grossior 2 melior inter sensus. aut etiaz alios sensus
sicut cum aqua generat ex aere est generatio simplr. s. quā-
do aqua corrumpit in aerē tunc est corruptio simplr. quia
aer est modicum sensibilis ppter sui raritatem.

Arguitur. S. p. h. s. septimo physicor. in prima specie qualitatiz 2 in

quarta non est alteratio. sed solum in tertia specie que dici-
tur passio 2 passibilis qualitas. ergo male ponunt h. 2 duo
exempla de alteratione. quoz vnum pertinet ad primā spe-
ciem qualitatiz 2 aliud ad quartā. Et confirmat. quia
p. h. s. hic dicit q. alteratio fit mutatio in passionibz. s. passi-
ones sunt de tertia specie. Dicendū fm doctore sanctum
in hoc loco q. primo 2 p se alteratio est in qualitatibus ter-
cie speciei. sed p accidens et mediantibz illis qualitatibz ex
cōsequenti fit alteratio in alijs speciebus. Sicut (exempli
gratia) p aliquā alteratōem calidi et frigidi mutat homo
de sanitate in egritudinē. 2 etiam p alteratōem molliis et
duri pducit corpus ad altam 2 altā figuram

In his autē si aliqua manet passio eadē cō-
trarietatis in generato 2 corrupto. puta quan-
do ex aere aqua. si ambo diaphana aut frigida
non oportet huiusmodi alteraz passionem esse
in quod trāsmutat. Si autem transitio fm
totum non erit alteratio. Verbi gratia. musicus
homo corruptus est. homo autē non musicus
generatus est. homo autē manet id idē. Stigi-
tur huius passio non esset fm se musica et im-
musica. huius qdem esset generatio. huius autē
corruptio Ideo hominis qdes est passio hec
hominis autē musici 2 hominis immusici gene-
ratio 2 corruptio. nūc aut passio hec manentis
ideo est alteratio fm talia.

Hic Aresto. remouet quāq. dubitatōem. q. dictū est
q. subiectum manet quādoq. facta trāsmutatione circa
eius passiones. posset aliquis credere q. omne illud circa
qd fit trāsmutatio alio adueniente esset passio illius manē-
tis. Respondet p. h. s. q. non. quia quādoq. manet eadē
passio in generato 2 corrupto. que tamē non est subiectum
illius circa qd fit generatio 2 corruptio. Sicut (exēpli gra-
tia) quādo ex aere fit aqua. tunc ambo manent diaphana
id est transparentia. vel frigida nō q. aer sit naturaliter fri-
gidus. sed per accidens. 2 tamē non oportet q. aqua 2 aer
sit passio illius pmanētis. quia tunc mutatio vnus in al-
terum esset alteratio. quod falsum est. quia est generatio et
corruptio. Et hoc manifestat p quoddā exemplum. quia
quādo homo musicus amittit habitum musicē. tunc ho-
mo musicus corrumpit. et homo immusicus. id est habens
priuatōem musicē generatus est. quia musica nō est passio
hominis musici. sed est de ratione eius. licet sit tene passio
hominis sicut pmanētis. 2 ergo alteratio fit fm passiones
permanētium. sed aer et aqua nō sunt passiones diapha-
ni. igitur 2.

Querit Utrum eadem passio in numero. possit
esse in generato 2 corrupto. Dic-
endum fm doctorem sanctum qui in forma hoc mouet
dubium q. non. sed illa passio que prius fuit in subiecto cor-
rumpitur per accidens ad corruptionem subiecti. recedem
re forma que erat principium talis accidētis. 2 aduenit si-
mile accidens in generato cōsequens formā de nouo ad-
uententem Probat duabz rōnibus. pma. q. remoro pñt
scilicet subiecto nō pñt pmanere posterior. scilz passio Se-
cunda. q. idem accidens numero non potest esse in duobz

Monet Dubium

*ostendit remota q. 1
dicitur q. 2
dicitur q. 3
dicitur q. 4
dicitur q. 5
dicitur q. 6
dicitur q. 7
dicitur q. 8
dicitur q. 9
dicitur q. 10
dicitur q. 11
dicitur q. 12
dicitur q. 13
dicitur q. 14
dicitur q. 15
dicitur q. 16
dicitur q. 17
dicitur q. 18
dicitur q. 19
dicitur q. 20
dicitur q. 21
dicitur q. 22
dicitur q. 23
dicitur q. 24
dicitur q. 25
dicitur q. 26
dicitur q. 27
dicitur q. 28
dicitur q. 29
dicitur q. 30
dicitur q. 31
dicitur q. 32
dicitur q. 33
dicitur q. 34
dicitur q. 35
dicitur q. 36
dicitur q. 37
dicitur q. 38
dicitur q. 39
dicitur q. 40
dicitur q. 41
dicitur q. 42
dicitur q. 43
dicitur q. 44
dicitur q. 45
dicitur q. 46
dicitur q. 47
dicitur q. 48
dicitur q. 49
dicitur q. 50
dicitur q. 51
dicitur q. 52
dicitur q. 53
dicitur q. 54
dicitur q. 55
dicitur q. 56
dicitur q. 57
dicitur q. 58
dicitur q. 59
dicitur q. 60
dicitur q. 61
dicitur q. 62
dicitur q. 63
dicitur q. 64
dicitur q. 65
dicitur q. 66
dicitur q. 67
dicitur q. 68
dicitur q. 69
dicitur q. 70
dicitur q. 71
dicitur q. 72
dicitur q. 73
dicitur q. 74
dicitur q. 75
dicitur q. 76
dicitur q. 77
dicitur q. 78
dicitur q. 79
dicitur q. 80
dicitur q. 81
dicitur q. 82
dicitur q. 83
dicitur q. 84
dicitur q. 85
dicitur q. 86
dicitur q. 87
dicitur q. 88
dicitur q. 89
dicitur q. 90
dicitur q. 91
dicitur q. 92
dicitur q. 93
dicitur q. 94
dicitur q. 95
dicitur q. 96
dicitur q. 97
dicitur q. 98
dicitur q. 99
dicitur q. 100*

*¶ in pñā qñsideratōe in eod cōposito et in
vna substantialis forma 24. 87. 8.*

Primus

subiectis. Et hoc idem posset pbari p definitōem genera-
tionis. quia generatio est mutatio huius totius. in hoc totus
nullo sensibili manente eodem

Ar. Si non maneret eade passio ingento et corru-
pro. sequeretur q in habetibus sy mbolū. id est si
multitudine in vna qualitate non esset facilius trāsitus. pro-
bat. quia oportet ut vtriusq oia remoueri. Dñm fm do-
ctoē sanctū. q ille facilius trāsitus nō est ppter pmanentiā
illius qñtatis similis. s. ppter hoc qz in ista qñtate simili nō
est repugnātia in agendo et pariendo. sicut in alijs

Ar. Simile non corrumpit a suo simili. ergo qñtas
que pñs fuit in corpore ante corruptiōnem non
corrumpit ingento. qd hz silem quantitatē. Rñdet doc-
tor sanctus q ille corrumpit suum simile p accidens corru-
pendo. scilicet subiectum. vel materiā. Sicut in simili ma-
ior flāma cōsumit minorem

Quando igitur fm qñtum est trāsmutatio cō-
trarietatis et minus augmētatio et minus dimi-
nutio. quādo aut fm locū latio. quādo autem
fm passiones. et qñle alteratio. qñ aut nihil ma-
net cui alterū passio et accñs vniuersaliter ge-
neratio huius autem corruptio.

Hic pñr pñs oñdit dñiam generatōis ad alteratōem
et ad alias trāsmutatōes. Et ponit duas dñias. pma est
qz qñ est trāsmutatio de pñario in pñariū fm qñtatem
manēte eodē subiecto fm actū. puta de magno in paruū
aut eodē. tūc dñr augmētatio vel diminutio. Sed qñ fit
trāsmutatio fm pñarietate loci puta sursum et deorsum.
tūc est latio. i. motus localis p quē acqñritur nouus vbi. qd
aduenit corpi actu exñti. et qñ vero fit trāsmutatio in passio-
nibz et passibilibz qñtatis pñcipaliter et in alijs ex pñci. tūc
est alteratio eiusdem pmanētis. Sed qñ nihil manet actu
exñtis cuius alterū qd trāsmutat fit passio et accidēs quod
tuncq. tūc est vniuersaliter generatio et corruptio. qz for-
ma substantialis fm quā est generatio et corruptio non ad-
uenit subiecto actu exñtenti

Querit Utrum fm qñsideratōem pñs natura-
lis in eodem cōposito sit tantū vna for-
ma substantialis. Dicendū fm doctore sanctū q sic dicit
eñm sanctus Tho. in hoc loco fallaz esse opintōē quā tra-
didit Auicenna in li. fontis vite q scz in materia sit ordo
formaz. ita q primo adueniat materiē formā fm quā est
substantia et postea alia fm quā est corpus animatur. et sic
de alijs. Probat fallitatem. qz idem sunt cōstituerē substan-
tiam et hoc aliqd. qd pñz p substantiā particularē. qz scqñtur
q pma forma q cōstituit substantiā faciat hoc aliqd qd est
subiectū actu ens. et ita forme posteriores adueniēt subie-
cto pmanēti. et sic fm eos esset magis alteratio q generatō
fm doctriā quā h tradidit Arest. Est q dñm vt inde
sanctus Tho. vt sup dictū est q forme subales differunt
fm pfectū et impfectū. sed illud qd est pfectius pñ qd qd pñ
impfectius. et adhuc amplius. et q forma pfectior q facit alia
tū pñ etia facere corp⁹ qd facit forma impfectior iñari cor-
poris. Et sic nulla forma subalis aduenit subiecto in actu
exñti. nec pñsupponit aliaz formā cōtōre realiter diuersā qd
pñtuer ad qñsideratōem naturalis. sed solū fm rōem qd pñ-
tinet ad qñsideratōem logicā. Sequitur correlarie q in cor-
ruptione subali necesse est fieri resolutiōem vsq ad mate-
riā primā. patet qz in eodē supposito substantiali est tantū

Degeneratione

vna forma subalis fm essentiā immediate inherēs mate-
rie nude. vt pñz ex immediate dictis. sed illa abijcit in corru-
ptione substantiali. ergo tñ manet materia prima

Ar. Prius est abijcere vñā formā q alias introdu-
cū. ergo abijcerent omēs forme substantiales
a materia materia remaneret nuda. quod est cōtra predi-
cta. Dñm q in eodem instāti tñs abijcit forma corrup-
ti. et introducit forma geniti. et sic non est ibi ordo tñs. sed
nature. i. diuersimodē. qz ex pte materie abiectio forme pñ-
oris pñdit forme sequētis intro. actōem. sed ex pte agēis
est eodē. et ita non oportet q per aliquod instans tempus
materia sit nuda.

Arguit Nihil corrūpitur nisi a suo pñario sed
forma corporeitatis nulli alteri forē cō-
trariatur cum sit cōis omnibus generabilibus et corrupti-
bilibus. ergo semper manet in materia. Dicendum q
in habente formā specificā non est forma corporeitatis
realiter distincta a forma specificā. sed virtualiter in ip-
sa continet. et q corrupta forma specificā corrupunt oia
virtualiter in ea cōtenta. Et ita similiter dicendum est de
formis elementoz in mixto. quia manent ibi virtualiter sub-
stantialiter. sed non formaliter

Ar. In viuo et mortuo manent eadē accñtia in nu-
mero. sed accidētia nō sunt sine forma substan-
tiali. qz. Accidēs probat. qz manet in boue viuo et mor-
tuo idem calor in numero. similiter manet qdam alia acci-
dentia. sicut cicatrix et figura. Dñm q illa accñtia soluz
sunt eadē in spē. Et qñ dñr sensus iudicat de eodē acci-
dente in numero. sed in sensibilibz standuz est iudicio sensus
Dñm q sensus hz iudicare de sensibilibz. sed nō deidenti-
tate sensibilibz. imo hoc soluz intellectui appropiaz. sed sicut
intellectus ponit diuersas formas substantiales in viuo et
mortuo. et diuersa subiecta accidentium. ita similiter ponit di-
uersa accidentia numero distincta.

Est aut pñe maxime pñrie qdem subiectum
generatōis et corruptiōis susceptibile. Dñ ve-
ro aliquo alijs trāsmutatiōibz. Qñ oia sub-
iecta susceptibilia contrarietati aliquanz. De
generatiōe igit siue est siue nō et quō est et de al-
teratione determinatum est hoc modo.

Hic ponit scdam dñiam generatōis ab alijs trāsmu-
tatiōibz q sumit ex pte subiecti qd est ens tñ in potētia.
Dicēs q pñe siue materia pma est maxie pñriū subie-
ctū susceptibile generatōis et corruptiōis. qz ipa immediate
substat formis subalibz. qz p generatōem et corruptiōem
adueniūt et recedūt. sed materia aliaz trāsmutatiōnuz
est suba susceptibilis pñariōz qz reducūt in pñā pñari-
etate q est forme et pñariōis. vt dñr pñmo pñphysicor. Et
iō subiecta aliaz trāsmutatiōnū pñponūt ex mafia et foia

Ultimo epilogaō pñcludit q determinatum sit hoc
mō de generatōe simplr. vñr sit vel nō sit. et quō sit. Et
similiter etiā determinatū est de alteratione

Querit Utrū gñatio differat ab alteratōe

et a qñcūq alia accñtiali trāsmutatōe
Dñm q sic. vt pñz diffuse p textū Arest. q ponit du-
as dñias generatōis ab alteratōe. et sñr ponit duas ge-
neratōes ab alijs moribz. Et sumit ille dñie ex pte ter-
minor et ex pte subiectoz. qz termin⁹ in gñatiōe e forma

substantialis. sed in alijs est forma accidentalis. Et subiectum generatiois est materia prima. sed in alijs moribz est ipm cōpositū ex materia et subali forma. Itēz subiectū generatiois nō generat. sed subiectū alteratiois alterat. Item p generatioem acqritur aliqd nobilius subiecto. nō at p alteratioem neqz p alios motus. Etia alteratio est inter formas intēribiles. sed nō generatio. Etia genitū nō p idē numero amplius generari. sed semel alteratūz p adhuc pluries alterari. qz agens naturale agit p motū. sed quilibet mor? solē substantialis hz suū terminū ad quē a termino alteri? numero distinctū. Est tamē verū q ab agente supnatura? si posset in nihilū redactū idē numero reparari qn ipsū est tale q vnitas ipsius in sui rōne nō includit cōmutatēz duratiois. vt tenet manifeste doctor sanctus in quodlibet? rō. quodlibet quarto. articulo quinto

Ar. Alteratio est mutatio q aliqd aliter et aliter se hz. sed fm generatioem aliqd hz se aliter et aliter. q generatio erit alteratio. Dm q alteritas repitū equoce in generatioe et alteratioe. qz i generatioe dī diuersitate cōtiale. et g magis ppe genitū est aliud a corrupto. sed in alteratioe dī diuersitate accidentalē. Et qn dī forma substantialis q generatioem introducit est qdam q̄litas. vt dicitur qnto metaphysice. Sed omis mutatio ad q̄litate est alteratio. Dm q forma subalis nō est vera et ppe dicat q̄litas. sed hz modū eius sicut late declarat circa poſphi rō vbi dī q hō differt ab alino rōnali qualitate.

Ar. In omi motu aliqd acqritur et aliqd abijcit. g in omi motu erit generatio et corruptio. Dī genitū q in omi motu ad formā est generatio et corruptio fm quid. non autē simplr. de quo dī q sit ab alteratioe et ab alijs moribz realiter diuersa.

¶ Secundus tractatus.

Augmētatione autem reliquū dicere quid differt a generatione et alteratione et quō augmentat vniūquodqz quod augmentat et diminuit quodcūqz diminuit. Scrutandūz itaqz pmo vtrū solū in circa qd eoz adinuicem differentia (verbi gratia) qm hoc qdem ex hoc in hoc trāsmutatio. vt ex potētia substantia in actū substantia generatio est. Que autē circa magnitudinē augmētatio et diminutio: q autē circa passiones alteratio. vtrūqz at ex potētia entium in actum trāsmutatio dictorum est

Iste est scōs tractatus huius libri pmi. in q p hūc definit de augmētatioe et diminutioe. Et pmo pponit suā intentōem. Dices q post generatioē et alteratioē reliquū est dicere de augmētatioe de q duo optet sciderare. pmo in q differt a generatioe et alteratioe. scōs p quē modūz vniūqz augmētatur et diminuit. Et fm hoc iste tractatus diuidit in duo capla. In pmo oñ dīr dīnam augmētatiois ad generatioem et alteratioem. In scōs inqrit de mō augmētatiois. ibi (Quid autem.) Primū caplm diuidit in duas pres fm q duas ponit dīnas. scōa tangit ibi. (Aut eoz modus) Dicit g pmo psequēdo suā intentōem q pmo optet inqrire vtrū dīna augmētatiois a generatioe et alteratioe sit solū in circa qd. in genere. scz p dīcamentū cur

ea qd est q̄litas istaz trāsmutationū. hec em dīna ē manifestā. qz trāsmutatio q ē ex h in h. i. ex suba q est in poſia ad subiectū q ē i actu dī gñatio. hz illa q ē circa magnitudinē dī augmētatio. p quā aliqd trāsmutat de mag in pui. et trāsmutatio q est circa passiones et q̄litates est alteratio. Et oēs iste mutatioes in h pueniūt q sū ex potētia in actu. cū motus sit actus entis in potētia. vt dī: tercio physicoz

Aut etiā modus differt trāsmutatiois. videt em qd alterat nō ex necessitate trāsmutans fm locū. neqz qd generat. qd augmentat aut et dīminuitur. Alio aut mō ab eo qd fert. quod fert quidē em vniuersum alterat locū qd augmētatur. quēadmodū qd deducit. hoc em manente particule trāsmutant fm locū. Non quēadmodū q sphere. hec em sili mō trāsmutant toto manente: q autē eius qd auget excedūt in ampliore locū. in minore aut q eius qd minuit. Qm igit trāsmutatio differt nō solū in circa qd. hz sit ei qd generat et alteratur et augmētatur manifestum

Ite assignat scōam dīnam q sumit ex mō augmētatiois. et non refert vtrū hec littera legal interrogatiue vel remissive. Dicit g q in hoc differt modus p dīctaz trāsmutationū. qz illud quod alterat non ex necessitate trāsmutat fm locum. sicut etiā neqz quod generat. sed necesariū est illud quod augmentat aut dīminuit trāsmutari fm locum. Huius differentie rō est. quia locus cōmensuratur locato fm magnitudinē. sed non fm qualitatem vel substantiā. et ergo necesse est q ad mutatioem magnitudinis locare. etiam fiat mutatio fm locum. Addit tamē philosophus q alio modo trāsmutat locum id quod augmentatur vel dīminuit q illud quod mouetur localiter. quia illud quod mouetur localiter motu recto fm se totum variat locum. sed illud quod augmentat mutat locum. sicut illud quod deducit. sicut est metallum vel plumbū quod p malleatōem extenditur. vel etiā sicut humidū in vase qd mutat locum per concussionē. vel etiam sicut quodcūqz aliud corpus quod manet in eodem loco. et tamē partes eius trāsmutant fm locum per extensionē. vel quocūqz alio modo. Etiam illud qd augmentat non eodem modo mutat locum. sicut corpus sphericū circulariter motū. quia partes sphere mutant locum. sed tota sphaera manet in eodem loco subiecto q̄uis etiam mutat locū fm rationem. vt dicitur quarto physicoz. sed partes sphere etiam mutant locū subiecto fm q tam sunt in oriente et postea in occidente. Ista tamen mutatio partiū sphere fit in simili loco. id est neqz in maiori neqz in minori. Sed pars corz poris quod auget semp extendit in maiore locum. Ultimo epilogando cōcludit q iste trāsmutationes nō solūz differunt ex parte terminoz et p dīcamentoz. sed etiā differt ex parte modi trāsmutandi.

Querit Utrum augmentatio cum diminutio ne differat realiter a generatione alteratione. Pro responsione norandū q augmentatio accipitur quattuor modis. Primo modo accipitur pro maiora ratione cuiuscūqz siue substantie siue accidentis. et hoc modo intencio alfredinis dicit augmentatio. Scōs mō accipitur

Primus

pro maioratione quātitatis nullo adueniēte. et hoc mō
rarefactio dicitur augmentatio, et densatio dicitur diminutio.
Tercio mō capis pro maioratione facta per appositionem
sibi ipsis: sicut aqua dicitur augeri per appositionem alterius aque.
Quarto mō sumit per additionem pro maioratione viuētis
facta per intrinsecum susceptorem alimentum per se in substantiam
viuētis per actionem caloris naturalis ab aia. Et solet
sic definitur augmentatio est peruersio nutrimenti potentia
corporis aia in corpus actu aimati. plus quā deperditū
sit. facta ab aia vegetatiua. mediāte calore naturali. ut
uiuētis suā debitā attingat quātitatē. Et est ista defini-
tio causalis. eo quod datur per quattuor genera causarū. Nam per
hoc quod dicitur peruersio nutrimenti. tangit causā formālem. et cū
additur potentia corporis aimati in corpus actu aimatum.
tangit causā materialis sed cum dicitur plus quā deperditum
sit hoc pertinet ad causā formālem per quā differt augmenta-
tio a nutritioe. quia nutrimentū nō magis restaurat quā sit
deperditum. Cū vero dicitur facta ab aia. tangit causā effici-
entis principalis: cum autē subiungitur mediāte calore natu-
rali. tangit causā efficiētis instrumentalis. Sed per hoc
quod dicitur ut viuētis suā debitā attingat quātitatē. tangitur
causā finalis. Tunc respondetur ad quēsitū quod augmenta-
tio quarto mō accepta est vnus motus ab oibz alijs
realiter distinctus. sicut probatur est inductiue in textu
per duas differētiās: quāz vna sumit ex differētiā termi-
norum. et alia ex mō trāsmutatiois diuerso. nō obstante illo
quod supponat motū localem alteratioem partiale generatio-
nem et corruptionem. ut posset probari inductiue. quia in aug-
mentatioe alimentū mittitur ad singula mēbra quod fit per
motū localem. Et ibi cōuertitur in substantiā aucti quod fit
per generatioem et corruptionem. sed nō est generatio vel
corruptio absqz alteratione preuia.

Notandum differētiā est inter nutritio-
nem et augmentatioem: quia nutri-
tio est ad substantiā. augmentatio vero ad quātitatē ip-
sius substantiē. Ideo dicitur Aristoteles. quod nutrimentū ut ē po-
tentia caro nutrit. sed put est in potētia quanta auget.
Etia in nutritioe nō oportet plus restaurari quā sit dep-
ditum. in augmentatione vero hoc necessario requiritur.
Differt etiā rarefactio ab augmentatione. quia rarefactio
terminatur ad raritatē que est quātitas circa quātitatē. sed
augmentatio per se terminatur ad quātitatē. Etia in rare-
factione nō aduenit noua materia: nec noua quātitas.
sed solū materia quod est sub parua quātitate efficiat sub ma-
iori ad quā erat in potētia. sed in augmentatione adue-
nit noua materia cū noua quātitate. Sed differētiā au-
gmentationis a diminutione est manifesta. quia augmenta-
tio terminatur ad pfectam quātitatē. et diminutio ad im-
pfectam. Et licet pfecta quātitas et imperfecta nō diffe-
rant spē. tamē pcessus circa illas sunt oppositi repugnā-
tes per modū puationis et habitus. quare etiam motus
ad huius quātitates terminari dicuntur oppositi et diuersi.

Ad. Augmentatio ē cōuersio nutrimenti in substā-
tiā aucti. sed talis est generatio igitur. Et
confirmatur. quia eadē est materia generationis et augmen-
tatiois. ut dicitur in littera. Generatio et augmentatio erūt
idem. Dicitur ad primū. quod illa peruersio nutrimenti pre-
supponit ante augmentatioem. nō tamē est formaliter et
cōuertibiliter augmentatio. quia augmentatio ibi non sistit
sed transit ad maiore quātitatē. Et sic suo mō augmen-
tatio pnectit corruptioni et alteratioi et supponit ipsas

De generatione

est tñ motus realiter ab ipis distinctus. Non tamē sedūm
quod augmentatio sit plures motus. quia vbi vnū ppter alterū
ibi vnū tñ. Ad pfirmatōem dōm. h. sit vna materia nume-
ro quo ad essentiam. est tamē alia et alia q̄tum ad eē. ut de
phus postea in littera. ibi melius ḡ oibz et.

Ad. Augmentatio est motus nutrimenti ad singulas
pres viuētis. sed ille mor? est localis. Gange-
ratio nō differt a motu locali. Dōm fm doctore sane-
tum quod motus localis est primus et principalis motus. et est
causa aliorū motuū. ut dicitur octauo physicoz. quare hz se ad
motū augmentatiois antecedēt vel etiā p̄ter phoc quod
res aucte crescunt in maiore locū. sed non coincidit cū ipso
formaliter. Et qñ dicitur nutrimentū est graue. ḡ nō p̄me-
tinaturaliter ad singula mēbra. Dōm quod nutrimentū capi-
tur dupl. vno mō simplr et absolute. et hoc mō hz naturā
grauis. et sic est et violentū ascendere. Alio cōsiderat fm quod
est informatū virtute anime vegetatiue. et sic est et natura-
le moueri ad singula mēbra.

Ad. Augmentatio est ad maiore quātitatē. et sit rā-
refactio. ḡ videtur quod non sint motus distincti
Dōm quod hoc est valde differēt. ut patz per notandū su-
perius positum. quia in rarefactione nō aduenit noua ma-
teria sicut in augmentatione. quia rarefactio est solum ma-
ioratio quātitatis.

Circa quid autē est trāsmutatio augmentatio-
nis diminutiois. Circa magnitudinē autē videt
esse augeri et diminui qualiter suscipiendū. utz
ex potentia quodē magnitudine et corpore. actu
vero incorporeo et sine magnitudine generari
corpus et magnitudo hoc dupl. contingit dici
qualiter augmentatio sit. vtrū ex ipsa segata fm
se materia aut ex ente in alio corpe. Aut im-
possibile vtrūqz. separata em̄ ens materia aut
nullū possidebit locū. aut velut pūctus aliquis
aut vacuū erit et corpus insensatū. hōz autē hoc
quidē non cōtingit. hoc autēz necesse in aliquo
esse. semp em̄ alicubi erit quod generat ex eo. quia
ppter et illud aut fm se aut fm accidens. Sz
quod in aliquo existit siquē separatū. ita quod nullus
fm se aut fm accidēs aliqd sit. cōtingent multa
et impossibilia. Dico autē (verbi gratia) si gene-
rabit aer ex aqua. non aqua erit trāsmutata. sed
ppter ea quod ut in vase aqua inest materia ei. In
finitas em̄ nil phibz materias esse. quapropter
et generari actu. Amplius neqz sic videt gene-
rari aer ex aqua ut exiens a manente. Vel
ergo oibz inseparatā facere eē materiā ut entē
vnā et eandē numero. rōne autē nō vnam.

Istud est sedm caplm huius tractatus scd. in quo inest
pit ingere de mō augmēt. Et diuidit in duas pres p̄nci-
pales. in p̄ma ostēdit h̄ q̄tum ad subiectū quod auget. In se-
cunda q̄tum ad id quo auget. ibi (Suscipiendum itaqz)
Dicit ergo p̄mo. quod motus augmentatiois et diminutiois
videt esse circa magnitudinē. ut patz ex dictis. ideo p̄sequitur

accipiendum est qualiter fiat augmentum et diminutio quatum ad subiectum augmenti. Circa quod mouet hanc questionem. *Utrum* prout patet per augmentum generet magnitudinem et corpus ex eo quod est in potentia ad magnitudinem et corruptionem ita scilicet quod sit actu incorporeum vel non. Et si sit actu incorporeum utrum sit materia secundum se ipsam separata vel utrum sit materia in aliquo corpore non tamen per eius quod si esset per eius tunc esset subiectum corporis magnitudinis et. *Tunc* ibi. Aut impossibile. Soluitur dicta questione. et tria faciunt. primo excludit primum membrum. secundo excludit secundum ibi. Sed si in aliquo. Tercio excludit propositum ibi. Velius ergo. Dicit ergo primo. quod utrumque membrum diuisionis secunde sit impossibile. Probat impossibilitatem primum. scilicet quod illa materia non possit esse per se separata sine magnitudine quia vel tunc nullum possideret locum sicut punctum vel quod esset aliquis locus vacuus. id non repletus sensibili corpore. scilicet utrumque istud est impossibile. Est impossibile quod illa materia sit separata. *Secundo* probat quod illud quod generat est alicubi. id in aliquo loco determinato et est corpus sensibile. Et etiam illud ex quo generatur materia erit in aliquo loco et corpus sensibile vel per se vel per actum. per se secundum opinionem antiquorum quod ponunt materiam corporum naturalium esse aliquid corporis actu. puta ignem aut aerem. per actum autem secundum opinionem Platonis et Aristotelis quod ponunt materiam esse ens in potentia. *Tunc* ibi (scilicet si in aliquo) Excludit secundum membrum et ostendit quod illa materia separata a magnitudine non potest esse in aliquo corpore cui non sit pars. Dicens quod dicesse illa materia non esse in aliquo corpore cui sit pars per se vel per actum. sequuntur multa inconuenientia. Sicut exempli gratia. si generat aer ex aqua tunc non potest dici quod materia quod amittit formam aque et recipit formam aeris sit in aqua sicut in vase. primum inconueniens. quod tunc sequeretur quod augmentatio non esset cum partiali corruptione illius a quo materia extrahitur. sicut vas non corrumpitur si ab eo vinum extrahatur. Secundum inconueniens. quod si in aliquo scilicet in aqua per materiam propriam esset etiam materia aeris. pari ratione posset esse in ipso alia materia et ita nihil prohiberet in aliquo vno esse infinitas materias. et sic infinita posset actu generari ex vno et eodem. Tercium inconueniens. quod aer non videtur sic generari ex aqua ita quod exeat ex aqua ipsa remanente sicut vinum ex oleo non transmutato. sed videmus ad sensum quod aliqua generantur ex corrupto sicut supra dictum est. hoc autem quod sensibilibus apparet. oportet accipere ut primum principium in scientia naturali. *Tunc* ibi (Velius ergo) concludit veritatem. Dicens quod melius est omnino dicere quod materia non separatur a corporibus tanquam nihil eorum existens. sed quod sit vna et eadem materia omnino differens solum ratione sicut super dictum est. Et secundum hoc non erit separata a magnitudine scilicet in vnoquoque actu magnitudinis subiecta.

Actu vero neque punctos neque lineas ponendum corporis materiam propter causas. illud autem cuius hec vltima materia erat quam neque sine forma. Generatur igitur simpliciter alter ex altero quemadmodum et in alijs determinatum est. et ab aliquo autem actu ente aut homogenios. aut homodeos verbi gratia ignis ab igne aut homo ab homine. aut ab actu. *Durum* enim a non duro generatur. Quoniam autem est substantie materia corporee corporis talis. Corpore

en commune nullum. eadem et passionis et magnitudinis est. ratione quidem separata. loco autem non separata nisi et passionis sunt separabiles. Manifestum autem ex quodlibet quoniam non est augmentatio transmutatio ex potentia magnitudine. actu autem nullam habente magnitudinem. separatim enim esset commune. hoc autem quoniam impossibile dictum est prius in alijs Amplius autem talis transmutatio non augmentationis propria sed generationis. Augmentatio enim est existentis magnitudinis additamentum. diminutio autem minoramentum. Ideoque oportet habere aliquam magnitudinem quod augeat. Quapropter non est ex fine magnitudine materia oportet autem esse augmentatio nisi in actu magnitudinis. Generatio itaque erit magis corporis non augmentatio.

Postquam philosophus ostendit quod non est possibile subiectum augmenti esse id quod nullam habet quantitatem in actu scilicet in potentia tamen sicut est materia. et quod quidam posuerunt materiam corporis esse aliquid manifestum. id philosophus hic ostendit quod nihil tale quod caret magnitudine potest esse subiectum augmenti sicut est punctus qui simpliciter caret magnitudine et linea qui caret ipsa secundum duas dimensiones. superficies vero secundum trias. et philosophus quod nihil talium quod quocumque modo caret magnitudine distine potest poni materia quod sit subiectum augmenti. Probat tripliciter. primo quod si hoc poneretur tunc illa vel separatim existerent. aut in aliquo corpore ut philosophus fuit dictum. et tunc sequeretur eadem inconuenientia quod superius sunt illata. Secundo. quod secundum Platonicos puncta et linee sunt termini dimensionum sed termini magis habent rationem forme. dimensio vero vel magnitudo habet rationem materie secundum Platonicos. Tercio. quod secundum eos mathematica sunt separata a formis naturalibus et a passionibus sensibilibus secundum intellectum et esse. scilicet materia non potest separari a formis naturalibus neque a passionibus sensibilibus. Est impossibile est aliquid mathematicorum corporum esse materiam corporum naturalium. *Secundo* probat primum de formis naturalibus. quod quoniam aliquid generatur ab aliquo agente in actu. tunc illi assimilatur vel in genere vel in specie. sicut exemplificat de igne et huiusmodi. ergo oportet illud ex quo generatur aliquid semper habere aliquam formam per quam similiter generantur. Et per oppositum quoniam aliquid corrumpitur tunc oportet illud quod corrumpitur habere aliquam formam per quam contrarietur corrupti. Secundo probat minore de passionibus. quia omnis materia est causa corporis. cum substantie immateriales sunt incorporee et non est aliquid corporis commune quod non sit determinatum ad aliquam speciem et ad aliquod individuum. scilicet omne tale corpus necessarium habet aliquam passionem. vel consequentem formam specificam qualis est propria passio vel qualitercunque adueniente. sicut sunt accidentia individualia. ergo necesse est quod eadem materia que est subiectum magnitudinis sit etiam subiectum passionis quod materia sic se habet quod est separata a passione ratione. quia est alia ratio hominis et albi. sed non est separata loco. Et quod philosophus videtur fecisse quandam digressionem a proposito. Ideo colligit propositum. Dicens ex omnibus premissis manifestum esse que inquisita sunt. scilicet quod augmentatio

Primum

no est transmutatio ex aliquo qd sit in potentia ad magnitudinem ita qd actu nullam habeat. quia sequeretur qd commune subiectum scilicet materia esset separatum et p se existens. quod est impossibile vt nunc ostensum est et etiam prius in alijs libris scilicet in primo physicoz. Et etiam illa transmutatio qd fit ex eo qd est solum in potentia ad magnitudinem no proprie pmet ad augmentacionem. sed magis ad generationem qz augmentacio est additio ad persistens magnitudinem. sed diminutio est minoratio magnitudinis persistens. quare oportet id qd augere habere alijs quam magnitudinem. et similiter illud ex quo fit augmentacio

¶ Generans no semp est simile generato in genere quod intelligit p se per homogeneitas. neqz in specie vel forma quod intelligit per homideas. et qd contra textum. Antecedens pbat. quia quando qd durum generatur a no duro. sicut quando later induitur ab igne. Etiam homo musicus potest sanare hominem no musicum. Et similiter domus facta no assimilatur securi nec edificanti. Similiter homo assimilatur patri et no semini. Dicendum ad omnia ista simul fm doctoris sanctum in forma qd aliqd factum non assimilari agenti in forma contingit triplis primo qm illud factum no correspondet primo et p se facienti. sed solus p accidens siue p posterius. p accidens sicut qm musicus sanat egrotum. quia musicus in quantum musicus non e causa sanitatis sed solus in quantum medicus. et ergo similitudo sanitatis no e in musico in quantum musicus. sz in qtu medico. qz similitudo sanitatis quam hz medicus in anima est causa sanitatis in corpore. Per posterius aut quando qualitas effectiva est effectus psequens aliquam pmax qualitatem. sicut sanitas causatur ex aliqua medicina calida per calores qui sunt in aliquo corpore quous in ipsa medicina no sit forma sanitatis. Secundo quando agens agit instrumentaliter. quia instrumentum no agit virtute proprie forme. sed in quantum mouetur a principali agente quod per suam formam agit. et ergo effectus no assimilatur instrumento sed principali agenti. sicut domus que fit in materia assimilatur domui que e in mente edificantis no aut securi. nec homo generatus assimilatur in specie semini sed patri generanti. Tercio quando materia patientis no est proportionata ad recipiendum formam agentis ppter illius excellentiam. sed recipit solum partem aliqd minus. vt patet in animalibus que generantur sine semine ex virtute solis. Et inde etiam est qd effectus no assimilatur in specie agenti remoto sed p pino. vt homo homini no autem soli quous homo generat hominem et sol. vt dicitur scdo physicoz.

¶ Querit Quod illud qd augetur. sit solum in potentia ad magnitudinem actu nullam hns quantitate. Pro responsione notandum qd subiectum radicale p primum generatois et aliorum motuum est idem scz materia pma. diuersimode tamen. quia materia est subiectum primum generatois. sed est subiectum remotum alioz. Et ideo phis inquirens an subiectum augmentatois sit septem omnino a corporeitate et magnitudine. pmo inquit hoc de subiecto generationis. Qd potest dupliciter intelligi esse separatum. vno modo fm esse et locum. Alio modo fm esse tantum et no fm locum. Et vtroqz modo est impossibile subiectum generatois esse separatum a corpore et magnitudine vt satis clare ostensum est circa exposicionem littere. ¶ Tunc

De generatione

dicendum ad quesitum qd subiectum augmentatois non e separatum ab omni corporeitate et magnitudine. sed e actu quantum non tamen est subiectum augmentatois nisi p ut est in potentia ad maiorem quantitate. quia augmentacio est ex quanto imperfecto ad quantum perfectum. ad qd quantum imperfectum est in potentia. Patet ex dictis. quia idem est subiectum generationis naturalis et augmentatois. sed subiectum generationis non e separatum a magnitudine. igitur nec subiectum augmentatois. maior pbat. tur quia generatio naturalis est ad corpus naturale. sed augmentacio est ad corpus quantum. sed eadem est materia corporis naturalis et corporis quanti fm rem licet differat fm ratione. quia illa materia vt est in potentia ad esse substantiale est subiectum generationis. sed vt e in potentia ad quantitate perfectam. sic est subiectum augmentatois. illo no obstante qd actu stat sub aliqua forma substantiali et sub aliqua quantitate licet imperfecta. Dimorem relinquo satis probata per Aristotelem in textu qd pbat inductiue subiectum generationis no esse separatum fm rem et locum neqz fm esse ppter aliqua inconuenientia ibide illata

¶ Augmentacio e motus ad quantitate. sed omnis motus est actus entis in potentia scilicet ad terminum motus. ¶ Augmentacio erit solus illi quod est in potentia quantum et non actu. Dicendum qd subiectum augmentatois est in actu per quantitate imperfectam sed est in potentia ad quantitate perfectam sed pfectum et imperfectum in eadem specie quantitate sufficient ad contrarietatem terminorum motus augmentatois.

¶ Et quando dicitur omnis motus est inter terminos simplices. sed quantitas potest crescere in infinitum qz fm Quodidem contingit lineam in infinitum protrahere. Dicendum qd quantitati mathematice sumpte no repugnat infinitas. sz bene si sumatur physice vt e sub regula forme substantialis naturalis determinatis sibi. maximu et minimu in quantitate. Et hoc secundo modo conuenit quantitati aliquo modo esse subiectum contrarietatis et terminum augmentatois

¶ Augmentacio est a quanto in actu ergo no erit ad quantum in actu. Tenet consequentia qz alius esset ab eodem ad idem. Dicendum qd termini augmentatois non opponuntur sicut forme diuersarum specierum. sed sicut forma vnius speciei fm rationem perfecti et imperfecti accepta.

Suscipiendum vtiqz magis quasi tagetes questione a principio qualis alicuius entis augmentari et diminui causas querimus. Videtur vtiqz eius quod auget quous pars aucta est. Similiter aut et in diminutione minorem generat esse Amplius aut adueniente aliquo augmentari recedente aut diminui. Necesse aut aut incorporeo augmentari aut corporeo. Siquidem igitur in corporeo erit supandum quid commune impossibile aut magnitudine materia separari vel esse separabilem. que ad modum dictum est prius. Si aut corporeo duo corpora in eodem loco erunt et qd

Primo

Secundo

Tercio

augetur et quod auget. est autem et hoc impossibile. Sed neque sic contingit dicere fieri augmenta-
tionem aut diminutionem. ut ex aqua aer. tunc enim
maior tumor est generatus. Non enim augmenta-
tio hec sed generatio quidem eius in quod transmu-
tatur erit. corruptio autem contrarij augmentatio ci-
nentris. Sed aut nullius aut si quid comune
amborum existit eius quod generatur et eius quod cor-
rumpitur (verbi gratia) Si corpus? autem aqua
non est neque aer. sed hoc quidem deperit. hoc autem
generatur est. corpus autem siquidem autem est. sed
et hoc impossibile. oportet enim saluare rationem
et existentiam eius quod augetur et diminuitur. Hec
autem sunt tria quorum unus est quantumcumque parte
maior esse ei? quod augetur magnitudinis (ver-
bi gratia) si caro carnis et adueniente alio. Et ter-
cium ut saluetur quod augetur et maneat. Cum gene-
ratur quidem enim simpliciter aliquid aut corrumpitur
non manet. Cum autem alteratur aut augetur aut mi-
nuitur manet idem quod augetur aut alteratur. Sed ta-
men quidem passio aut magnitudo eadem non ma-
net. Si itaque erit predicta augmentatio contingit
nullo adueniente neque manente augeri et nullo re-
cedente diminui et non manere quod augetur sed
saluare oportet. Subiecta enim est augmen-
tatio talis.

¶ Ista est secunda pars huius capituli scilicet in qua prius in-
quire de eo quo aliquid augetur. Et primo ponit de
quo est intentio. Dicens quod cum de ratione augmenti sit
additamentum magnitudinis. ideo magis videtur sus-
cipiendum esse ad plenam considerationem quale sit il-
lud quo aliquid augetur vel diminuitur. ut sic augmen-
tationis et diminutionis inquirantur cause convenienter.
¶ Tunc ibi. Videtur vtrius. Exequitur propo-
situm. et primo proponit duas suppositiones. Prima sup-
positio est. quod eius quod augetur quilibet pars videtur esse
augmentata. et similiter est de diminutione. quia ei? quod
diminuitur. quilibet pars videtur minor facta. Secun-
da suppositio. quia omne quod augetur augmentatur ad-
ueniente aliquo extrinseco. et similiter aliquid diminui-
tur aliquo recedente. ¶ Tunc ibi. Necesse autem. Presto-
teles proponit unam questionem que sequitur ex duabus
premissis suppositionibus. si enim eius quod augetur que-
libet pars augetur. et si omne augmentum fiat per addi-
tionem alicuius extrinseci. tunc consequens est quod cuius-
libet parti eius quod augetur oporteat aliquid addi.
Est ergo questio vtrum illud quod additur quo aliquid
dicitur augeri. sit aliquid incorporeum aut corporeum.
non incorporeum quasi separatum a quantitate corpo-
rali. quia impossibile est quod materia sit separata a magni-
tudine. Etiam incorporeum non est actu quantum. ergo
sui appositione non faceret maius secundum quantitate. Nec
potest esse corporeum. quia alias sequeretur quod duo cor-
pora essent in eodem loco. scilicet corpus quod augetur et

corpus quod additum auget. Non enim possunt seorsum
collocari. quia oportet additamentum fieri cuius-
libet parti illius quod augetur. Et quia vtriusque illorum
est inconueniens. sic ergo videtur quod nihil posset augetur.

¶ Tunc ibi. Sed neque sic contingit. Excludit quidam
obiectionem. posset enim aliquis dicere quod augmen-
tum fiat nullo alio appposito. sicut quando ex aqua gene-
ratur aer tunc videtur esse quoddam augmentum. quia
fit maior quantitas. Sed dicitur prius quod per hunc modum
non contingit fieri augmentum seu diminutionem. Pro-
bat duabus rationibus. prima. quia ibi non augetur aer
sed generatur. neque augetur aqua sed corrumpitur. ne-
que augetur aliquid commune ad vtriusque. quia vtriusque ni-
hil est commune quod sit ens in actu. Secunda ratio. quod
de ratione augmentationis sunt tres conditiones. quarum
due sunt posite superius in duabus suppositionibus. et
tercia hic ponitur de nouo que est quod illud quod auge-
tur conseruetur et permaneat in suo esse. sed quando ex aqua
generatur aer aqua non conseruatur in suo esse. nec manet
eadem aqua ante et post transmutationem illam. ergo
non est augmentatio. Et his sic arguitur illud quod gene-
ratur vel corrumpitur non manet idem secundum substantiam
ante et post. sed illud quod alteratur augetur vel dimi-
nuitur manet idem numero secundum substantiam ante et post.
(licet fiat mutatio in passione et maiore vel minore quan-
titate) ergo illud quod generatur vel corrumpitur non al-
teratur. neque augmentatur. neque etiam diminuitur. Si
in predicta transmutatione aqua corrumpitur et aer gene-
ratur. et sic neutrum isto permanet nec manet aliquid co-
mune. ergo ibi non est augmentatio.

Notandum Quod de ratione eius quod au-
getur et diminuitur sunt tres
conditiones quas superius diuisim posuit Aristoteles.
Prima est. quia eius quod augetur quilibet pars auge-
tur et similiter in diminutione quilibet pars diminuitur.
Cuius ratio est secundum doctorem sanctum. quia secundum phi-
sico per illud cuius aliqua pars mouetur dici-
tur. moueri secundum partem et non simpliciter. sicut si homo
dicatur vulnerari quando pars eius est vulnerata. ergo
ad hoc quod aliquid per se et principaliter moueatur requi-
ritur quod quilibet pars eius moueatur. quod oportet in
augmentatione et in omnibus alijs motibus obseruare. igitur etc.
Secunda conditio. quia augmentatio fit adueniente
aliquo extrinseco. Ratio doctoris. quia oportet aliquid
in actum reduci per id quod est actu. et ergo illud quod
est in potentia ad maiorem quantitatem reducitur in
actum illius quantitatis per aliquod quod habet actu
quantitatem illam. et hoc est extrinsecum illi quod
augetur. Tercia conditio. quia oportet illud quod auge-
tur remanere idem secundum substantiam ante et post augmen-
tationem. et in hoc conuenit augmentatio cum alteratio-
ne. Cuius ratio patet ex dictis. quia alias augmenta-
tio non distingueretur a generatione et corruptione

Ad Aliquid sit albius non superadditio alio albo
sed per intensionem albedinis existentis in
quantum scilicet subiectum reducitur in actum perfectio-
ris albedinis. ergo etiam a simili aliquid potest fieri ma-
ius absque additione alicuius corporis magnitudinem
habentis. sed per hoc solum quod materia que primo erat

Excludit Obie-
ctiones

Primus

sub parvis dimensionibus . postea fiat sub maioribus . Tenet consequentia per simile . quia idem est subiectum magni et parvi . sicut et albi et nigri . Et hoc manifestum apparet in rarefactione . quia ex rarefactione non solum contingit transmutata specie . sicut quando ex aqua generatur aer . sed etiam manente eadem specie . sicut quando aer condensatus rarefit . Dicendum quod illud est argumentum doctoris sancti in forma . ad quod soluendum dicitur quod talis transmutatio non potest proprie dici augmentum . sed alteratio . quia fit per transmutationem passibilium qualitarum . scilicet rari et densi . Sed variatio quantitatis habet se ex consequenti . Sicut in simili ex motu qui est per locum variatur dextrum et sinistrum non tamen dicitur motus per situm . quia variatio situs se habet consequenter ad variationem loci

Queretur autem aliquis . et quid sit quod augetur . Utrum cui apponitur aliquid . (verbi gratia) si cut est quod augetur hoc maius . quod autem augetur cibis . Quare igitur ambo aucta sunt . maius enim quod apponitur . et cui quodammodo quando miscens aqua vinum . similiter enim plus utriusque . Aut quoniam huius quidem manet substantia . huius autem non . verbi gratia cibi . Quoniam et hoc dominas dicitur in mixture ut quoniam vinum . facit enim vini opus . sed non aque vniuersa mixtura . Similiter et in alteratione . Si manet caro ens . et quod aliquid est . passio autem aliqua existit eorum quod secundum se accidentium que prius non existebat alteratum est hoc . Quomodo autem alterum est hoc . quandoque quidem nihil passum est quandoque autem illud . sed alterans et principium motus in eo quod augmentatur et alteratur in his enim mouens . Quoniam et ingrediens generatur utriusque magis et accipiens id corpus . Verbi gratia Si ingrediens fiat utriusque species . sed corrumpitur . hoc patiens et mouens non in hoc

Hic consequenter philosophus ante solutionem dicte questionis mouet aliam questionem . Et primo . proponit eam . secundo soluit . ibi . Aut quoniam . Dicit ergo primo quod cum augmentum fiat aliquo superaddito remanet questio . quid sit illud quod augetur . Utrum scilicet sit illud cui aliquid apponitur . aut illud quod apponitur vel potius utrumque . quia utrumque fit maius . sicut patet de crure animalis . et de cibo eidem apposito et similiter quando vinum admiscetur aque utrumque fit maius . Tunc ibi . Aut quoniam . Soluit istam questionem per id quod supra positum est . scilicet quod oportet id quod augetur manere per substantiam . sed illud cui aliquid apponitur manet secundum substantiam . ergo ipsum augetur et non hoc quod alteri apponitur . Sicut exempli gratia . vinum cui aqua apponitur dicitur augeri et similiter crus cui apponitur cibus . quia illa manet per substantiam . sed cibus conuertitur in substantiam eius quod nutritur et augetur . Et similiter in maiora

Degeneratione

tione vinicum aqua quando vinum dicitur manet substantia vini . sicut apparet in propria eius operatione que est calefacere et confortare . sed non manet opus ipsius aque . Et est simile de alteratione . quia quando manet caro et species carnis et aduenit aliqua passio que prius non erat illud quod permanet dicitur alteratum . Ergo etiam a simili in augmentatione illud quod permanet dicitur augeri et etiam illud in quo est virtus alterationis nutritiue . sic tamen quod non solum alteratur sed etiam alteratur . Quod ideo dicitur . quia sunt aliqua que agunt et non patiuntur sicut corpora celestia . Alia vero sunt que simul agunt et patiuntur sicut corpora inferiora . Sic etiam in proposito duplex est virtus . alteratiua in augmentatione . quedam est alterans tantum . sicut est vis anime nutritiue vel augmentatiue . Alia est alterans et alterata . sicut membrum permanens quod nutritur et augetur . quia illud alteratur a virtute augmentatiua et alteratur cibum . alius enim cibus ingrediens corpus non magis accipere naturam illius membri . ne plus augetur ipsum quam spiritus . id est aer qui ingreditur ventrem et facit ipsum maiorem . vel quam spiritus . id est anima que ingreditur corpus et confortat ipsum . sed non facit ipsum maius . Et ergo principium illius mutationis non est in hoc quod additur . sed est in eo cui additur

Quoniam autem questio est de his sufficienter oportet solutionem questionis tentare inuenire saluantes . manere id quod augetur et adueniente aliquo augeri recedenti autem diminui . Adhuc autem quodcumque signum sensatum aut maius aut minus generatum est et non vacuum esse corpus neque due in eodem magnitudines loco neque in corpore augeri .

Postquam Aristoteles mouit dubitationem de eo quo aliquid augetur et soluit dubitationem interpositam . Hic consequenter accedit ad soluendum dubitationem principalem . Et primo soluit dubitationem . Secundo dubitationem remota ostendit quomodo fiat augmentum . ibi . Maius autem . Circa primum primo ostendit quod modo intendat saluare hominibus que sunt de ratione augmenti . Dicens quod quia sufficienter questio est de presdictis tunc oportet ad hoc conatum apponere ut inueniatur solutio dicte questionis per quam saluentur tria que supra dicta sunt pertinere ad rationem augmenti . quorum primum est quod illud quod augetur permaneat secundum quod augmentum fiat adueniente aliquo et diminuto recedente aliquo . Tercium . quia quodlibet signum sensatum . id est quodlibet pars sensibilis eius quod augetur fiat maior magnitudo . et minor in diminutione .

Secundo ostendit quomodo intendit tria impossibilia vitare . Primum . ut non ponamus corpus quod augetur esse vacuum . Secundum . ut non ponamus duas magnitudines vel duo corpora esse simul . Tercium . ut non ponamus augmentum per additionem alicuius in corpore . Quia suppositis tribus primis suppositionibus apparet quod necessario alterum istorum trium inconuenientium sequatur . si enim eius quod augetur quodlibet pars eius augetur . et si augmentatio fiat adueniente aliquo

Queretur autem

Soluitur id

quod extrinseco. tunc oportet duo corpora esse in eodem loco. aut oportet corpus quod augetur esse vacuū. vel oportet illud quod aduenit esse incorporeū.

¶ Suscipiendum igitur causam determinātes prius vniūquodque. quoniam anomiomera augentur cum omiomera augentur. Lōponit enim ex his vniūquodque. Deinde quidē caro et os et vnaqueque partium talium est duplex quēadmodū et aliorum in materia species habentū. Et enim materia dicitur et species caro aut os.

¶ Hic sequenter philosophus volens soluere dictā questionem premitit quedam necessaria ad solutōem questionis et sunt duo. Circa primum dicit quod oportet suscipere causam per quam predicta soluentur et inconuenientia vitentur. ita tamē quod determinemus quedam prius. Quorum vnum est quod anomiomera id est membra dissimilium partium puta manus et pes. augentur per hoc quod partes augentur quas hic vocat omiomera. sicut sunt caro et os. et huius rationem assignat. quia quodlibet membrum dissimilium partium augetur ex his que sunt similium partium. sicut manus augetur ex carne osse et nervo. et ideo oportet quod per augmentū partium totū augeatur. Secundū est quod caro et os et quilibet talium partium que primordialiter augetur. est duplex. sicut contingit in omnibus que habent speciem in materia. quia caro et os potest dici vel materia carnis vel species carnis.

Notandū Scdm doctore sanctum quod dicitur hoc scdm ab Aristotele immediate possum sic intellexerunt quod sit alia caro signata que est finis materia et alia finis speciem. quia finis illos caro vel os dicitur finis specie ex eo quod est generatum ex primo humido seminali in quo primo fuit virtus spiritus. Sed caro finis materiam dicitur ex eo quod est generatū ex humido nutrimentali quod aduenit primo humido. sicut materia quedā. quod primum humidum extenditur per alia membra admixto sibi secundo humido ut copulet quantitas rei viuentis et omnium partium eius. Et hec fuit opinio Alexandri. ut Auerrois dicit. et eam tenet in expositiōe huius loci quā opinionē postmodū plures secuti. Sed dicit sanctus Thomas quod hoc non potest stare cum verbis Aristotelis que hic dicuntur. dicit enim quod caro et os et vnaqueque talium partium est duplex. quēadmodū et aliorum species in materia habentū. Sed manifestum est quod species in materia habent. non solum illa que generantur ex semine et que nutriunt in quibus predictus intellectus possit aliquāliter sustineri. Sed etiam corpora inanimata sicut sunt lapides aurū et argentū. Etiam oportet vtrūque humidū in hanc massam adiungi ad perficiendum quantitātē totius corporis et omnium partium eius ergo illa expositiōne stante non posset vnum consumi alitero semper permanente sicut tamē dicit Aristoteles in textu immediate sequenti de partibus finis speciem et materiam sumptis. vult ergo Aristoteles quod in carne osse dicuntur species et materia sicut in lapide et auro in quibus non est humidum seminale et nutrimentale. Et ideo dicendū est inquit doctor quod finis intentiōem Aristotelis eadem caro dicitur finis speciem. put in ea consideratur id quod pertinet ad speciem carnis et finis materiam put in ea

consideratur id quod est materie. Et est par ratio de omnibus alijs compositis ex materia et forma. Sed Legimus de Rhoma dicit quod per formam dicitur esse illud quod in se acceptū potest habere actiōem talis et in se consideratum habet formam talis. Pars vero finis materia est illa que alteri coniuncta potest habere actiōem talis. Et quo apparet quod non quilibet pars quantūcūque minima est pars finis formam. quia posset accipi ita modicum de carne quod si acciperetur minus iam non haberet actiōem carnis nec etiā remaneret species carnis. Sed quilibet pars quantūcūque minima est pars finis materiam. quia nulla pars est adeo modica in qua non referretur talis species ut est coniuncta alteri. sed non referretur ibi talis species si acciperetur finis se. Et sicut dictū est de carne ita similiter intelligendū est de omnibus habentibus formam in materia. quia predicta distinctiōem possumus adaptare omnibus rebus naturalibus. quia est vniū finis species et materia. et similiter lapis est finis spiritum et materia. vniū de vniū finis spiritum est quod finis se acceptū habet actiōem vini sed vniū finis materiam est quod alteri coniunctū habet actiōem talē.

Quantūcūque igitur partem augmentari et adueniente aliquo secundum speciem quidem est contingens. finis materiam autem non est.

Oportet autem intelligere quēadmodum si quod mensurabit eadem mensura aquam. semper enim aliud et aliud quod generatur. sic autem augmentatur materia carnis sed non cuiusque partium et totū aggeneratur sed hoc quidem defluit hoc autem aduenit forme aut et speciei cuiusque particule. In anomiomere autem hoc magis manifestum (verbi gratia) in manu quoniam proportionabiliter aucta est. Materia enim alia existens a specie manifesta magis hic quā in carne et omiomere. Iō et mortui magis videntur esse adhuc caro et os quā manus et brachium. Quapropter est quidem sic quodcūque carnis auctum. est autem ut non. finis speciem enim cuiusque aduenit secundum materiam non.

¶ Hic sequenter philosophus soluit principalem questionem superius motam. Dicens primo quod hoc quod super dictum est. scilicet quod eius quod augetur quilibet pars augetur et quod nunquam augetur aliquid nisi adueniente aliquid. est verum si accipiat pars finis speciem quia quilibet parti finis speciem considerate additur aliquid tanquam permanens. et sic quilibet pars considerata finis speciem augetur. Non autem quilibet parti finis materiam considerate fit additio. nec quilibet pars finis materiam considerata augetur. quia oportet illud quod augetur permanere. sed quilibet pars finis materiam considerata non permanet sicut permanent partes finis speciem. ¶ Tunc ibi. Oportet autem manifestat dictam solutiōem per exempla. Dicens quod oportet intelligere illud quod dictum est de carne finis speciem et finis materiam per simile. quia si quis mensuraret aquam eadem mensura. ita tamē quod semper sit alia et alia aqua que ex aliquo vase guttatim effluit. et guttatim infunditur mensurę. tunc semper erit idem quo ad mensuram.

Primum

furam aque sed non quantum ad materiam aquæ Sic etiam est in proposito quia species carnis permanet eadē de tanq̃ mensura quedā sed nō permanet semper eadē materia in qua talis species suscipit q̃ illa materia paulatim cōsumitur per actionem caloris naturalis et alia p̃ nutrimentum de nouo aduenit Sed q̃ sit simile patz quia species cōparatur ad materiam sicut mēsurā ad mēsuratum eo q̃ forma est finis materie vt dicitur secūdo phisicorū. et etiam forma cōparat ad materiam sicut cōtinens ad contentū et mensura ad mensurātū vt patet quarto phisicorū. Est ergo dicendum in p̃posito q̃ quādo aliquod corpus augetur tunc etiā augmētatur materia carnis quādo plus aggeneratur per nutrimentū q̃ perditur per actionem caloris. et ita multiplicata materia vis augmētatiua que pertinet ad speciem extendit p̃portionabiliter totam materiam in maiorem quātitatē non tamē ita augmētatur materia carnis q̃ cuiuslibet parti materie aliquid addatur quia nec quelibet pars materie manet sed quedā defuit cōsumpta per calorem. et quedā aduenit restituta per nutrimentū. Et illud nutrimentū nō oportet esse incorporeū nec oportet duo corpora esse simul neq̃ oportet corpus qd augmētatur esse vacuū. Ratio quia vel non plus fuit illud quod restituitur per alimentū q̃ illud quod fuit per calorem cōsumptum. virtus em̃ naturalis que pertinet ad speciem restituit id quod aduenit in locum eius quod perierit Si autē fuerit plus quod ex alimēto generatur tūc virtus naturalis extendit illud in maiorem quātitatē fm̃ aliquaz dimētionem et ita occupat maiorem locum Sed q̃ species semper manet. ideo necesse est dicere q̃ cuiuslibet parti forme ṽl speciei aliquid adueniat. et quelibet augeat nec p̃pter hoc sequitur duo corpora esse simul in eodem loco. quia forme et speciei nō debetur locus nisi ratione materie in qua fundatur que est p̃prie subiectū quantitatis dimēsiue. Tunc ibi In anoniomeris. Ostendit philosophus in quibus partibus dicta solutio ē magis manifesta. Dicens q̃ hoc quod dictū est magis manifestū in anoniomeris id est in mēbris dissimilium partium scilicet in manu vel in alijs quia p̃portionabiliter augetur tota manus et quilibet digitus. et etiam quilibet articulus. Ratio quia in illis partibus est magis manifesta distinctio sp̃ciā materie q̃ in alijs puta in carne vel alijs partibus omiomeris. in signū cuius magis remanet post mortem caro aut os q̃ manus et brachiū quia in manu et brachio magis apparent operatōes anime que per mortem tollitur. et ergo etiam operationes tolluntur. Tunc ibi (Qua p̃pter) cōcludit epiloga do summā solutionis. Dicens q̃ quodammodo quelibet pars carnis est aucta scilicet capiēdo carnem fm̃ speciem. et quodāmodo nō scilicet accipiēdo fm̃ materiam. Et nō displiceat hec longa continuatio quia est bona et est doctoris sancti quasi in forma.

Notandū Pro declaratiōe multorū que superius sunt dicta q̃ forma magis cōtinet materiam q̃ cōuerſo. quia circa finem p̃t̃m de anima scribitur q̃ anima magis cōtinet corpus q̃ corpus animam. Sic ergo imaginari debemus q̃ qd diu animal viuit tamdiu manet idem fm̃ animā et fm̃ formam. et tamē licet anima et forma animalis semper maneat eadem. aliquādo tamē est in pluri materia. vt cum animal augetur. aliquando autem in pauciori. vt cum m̃s

De generatione

nuitur forma ergo manet eadem sed materia fluit et refuit. Ideo dicit phis q̃ sic oportet intelligere augmentum quēadmodum si aliquis mensuraret aquam eadē mensura vt eodem coreo siue eodem vtre. quia sic semper flueret et refueret aqua sed ipm̃ continens aquas semper manet idem. Sic similiter cum aliquid augetur materia carnis fluit et refuit. sed forma continens huiusmodi materiam semper manet eadē. Ideo dicit philosophus q̃ cuiusq̃ partium fm̃ formaz aggeneratur aliquid. sed partes fm̃ materiam hec quidē defuit. hec autem aduenit. ita q̃ materia nō manet sed defuit. forma autem manet et similiter partes speciei quibus aliquid aggeneratur manent. Et quibus omnibus partz q̃ id quod augetur manet fm̃ formam. non autem fm̃ materiam.

Querit Utrum tres conditiōes affirmatiue necessario requirite ad moris augmentatiōis. possint saluari vitatis tribus impossibilibus apparenter ab Aristotele illatis. ¶ Pro resolutione norandum q̃ tres proprietates affirmatiue sunt superius sufficienter posite in illo textu. Suscipiendum itaq̃. et sunt ibidem per quoddam notabile decoris sancti breuiter multum tamen artificialiter probare. Sed tria impossibilia tanguntur superius ab Aristotele in textu. ibi. Quoniam autem questum est. Quod ar̃ ista tria impossibilia ṽl tres iste p̃dictōes negatiue sint vitade phis nō ostendit. q̃ p̃nt eē manifeste p̃ habita. q̃ cū fiat augmentū p̃ cibū et cibū sit corp⁹ tūc nō fit augmentū adueniēte aliq̃ incorporeo. Rursus cū augeat mēstrū eo q̃ cibū puerit in ipm̃ tūc nō fiet augmentū p̃ vacuitatē. s̃ p̃ cibū pueritiōē. Ampli⁹ cū nō puerit cibū in mēstrū nisi q̃ cūlibz p̃t fm̃ formā aduenit aliqd̃ ipsi us cibū ex h̃ nō seq̃ duo corpora eē in eodē loco. quare nō oportet q̃ sint duo corpora i eodē loco si debeat fieri augmentum ¶ Tunc dicendū ad questum affirmatiue p̃ tres conclusiones p̃dictis tribus conditiōibus correspondentes. quibus debite intellectis et sufficienter probatur vitantur tria impossibilia que videntur ad p̃dictas proprietates sequi. Prima conclusio. Illud quod augetur quelibet pars formalis augetur. et illius quod diminuitur. quelibet pars formalis diminuitur. probatur. quia cuiuslibet parti fm̃ speciem aliquid additur tanq̃ permanenti que habet virtutem conuertendi nutrimentum in sui naturam. vt patet ex dictis. ergo quelibet taliū partium augmentatur. Et ergo in partibus viuētis sunt pori. licet non vacui per quos nutrimentum attrahitur. vt in substantiā cuiuslibet partis pueritur. Et illud augmentum magis apparet in partibus formalibus dissimilium partium. quia operationes anime sunt in eis magis manifeste. in alijs vero scilicet similibus partium. sicut sunt caro et os sunt operationes magis occulte et minus extrinsece apparentes. quare etiam ille partes dicuntur plus permanere post mortem q̃ alie. quia fm̃ veritatem nulla illarum partium maneat nisi equiuoce. vt dicitur septimo metaphisice. sed quelibet pars materialis non manet nec cuiuslibet aliquid additur. vt patet ex dictis circa textum nūc ultimo expostū. ergo nō oportet quālibet talem partē augeri. Nō tñ sequit in corp⁹ qd augeat fuisse vacuū. q̃ corp⁹ p̃ augmentatōē occupat maiore locū. Hec etiā

Not

¶ vocant mēstrum. quia in manu et brachio magis apparent operatōes anime que per mortem tollitur. et ergo etiam operationes tolluntur. Tunc ibi (Qua p̃pter) cōcludit epiloga do summā solutionis. Dicens q̃ quodammodo quelibet pars carnis est aucta scilicet capiēdo carnem fm̃ speciem. et quodāmodo nō scilicet accipiēdo fm̃ materiam. Et nō displiceat hec longa continuatio quia est bona et est doctoris sancti quasi in forma.

est ibi penetratio dimensionum, ita q̄ duo corpora sunt in eo
des loco quia illa additio fit ad partes formales que sunt
permanentes, sed forme vel speciei proprie non debetur lo-
cus nisi ratione materie. Secunda conclusio, augmen-
tatio fit adueniente aliquo extrinseco corpore. Probat
quia augmentatio fit fm partes formales per actionē vir-
tutis naturalis que est in ipsis partibus que partes exten-
duntur fm omnem dimensionem, sed illa extensio nō pos-
test fieri sine aduentu noue materie, que non est sine quan-
titate, igitur t̄c. Vinor. probatur, quia si debeat ē pprie
dicta augmentatio que immediate terminatur ad quanti-
tatem, tunc oportet q̄ per illam actionem naturalem actu
quantū cōuertatur in substantiam partium formalium que
sunt in potentia ad illam quantitatem, quia conuersione fas-
ta autem extenditur, et occupat maiorem locum. Et er-
go non oportet augmentum fieri per additionem alicuius
in corpore, nec oportet in corpore aucto ponere vacuum, neq̄
penetrationem dimensionum. Tercia conclusio, illud
quod augetur semper manet vnum et idem fm substantiā
vel numerū. Pater, quia licet partes materiales fluant et
refluant, tamen partes formales fm quas fit augmentatio
semper manet, sicut patuit superius per simile in textu po-
situm de mensura aque que semper manet eadem licet aqua
mensurata sit alia et alia. Et ponit sanctus Thomas q̄s
dam alia similia, primū est de fluuij qui semper manet idē
q̄sum ad speciem fluuij, sed materialis aqua semper est
alia et alia. Secundū est de igne cuius species et figura sem-
per manet, sed ligna in quibus materialiter est ignis con-
sumuntur et alia apponuntur. Tercium est de populo cuius
ratis qui semper manet idem fm id quod est speciei q̄sum
inter homines ex quibus cōstituitur populus quidā mo-
riantur et quidam succedant. Sic etiam in proposito spi-
ritus carnis permanet eadem, licet materia in qua talis spe-
cies fundatur paulatim cōsumatur per actionem caloris
naturalis, et ergo ipsum augmentatū manet vnum et idē
fm numerū et substantiam.

Notandū. Q̄ circa differentiam partium fm
speciem et fm materiam quas al-
q̄ vocant membra formalia et materialia sunt multe, exposi-
tiones, quarum due sunt superius habite in quodam no-
tabili, et vna illarum est doctoris sancti, quam tene firmit̄
quia est multum consona littere Aristotelis. Sed Egi-
dius de Rhoma dicit, q̄ pars fm formam dicitur illud
quod in se acceptum potest habere actionē talis et in se con-
sideratum habet formam talis. Sed pars fm materiam
est illa que alteri coniuncta potest habere actionem talis.
Ex quo infer̄ q̄ non quelibet pars q̄sumcunq̄ minima
sit pars fm formam, quia posset accipi ita modicū de car-
ne q̄ si acciperetur minus iam non haberet actionem car-
nis vel nō remaneret ibi species carnis. Et ergo pars q̄-
sumcunq̄ minima fm se capta dicitur materialis, sed ali-
teri coniuncta dicitur formalis, quia tunc habet operatio-
nem totius que indicat formam. Sed alij dicunt q̄ pars
formalis sit illa que habet talem virtutem ab anima q̄ po-
test nutrimentum conuertere in substantiam sui, sed illa
dicitur materialis que illam virtutem non habet. Genez-
rabilis dominus Albertus vero dicit, q̄ membra formalia
sunt membra eterogenea, id est dissimilia ordinata ad ac-
tum anime, vel virtutis eius, ita q̄ anima in eis habeat exer-
citium specialis operationis propter dominium eius supra

materiam quam continet, sed partes materiales sunt ille
que debiliter respiciunt formam, eo q̄ actum vite vel sens-
us participant, sed tamen non habent exercitium opera-
tionis specialis, sicut sunt caro et pinguedo, in quibus for-
ma non habet speciale exercitium specialis operationis. Et
vltra illas ponit etiam partes medias que sunt triplices
q̄ quedam s̄ propinquiores forme, sicut nervus arterea
vena et panniculi, quia nervus est quo diffunditur sensus
et motus per corpus, vene sunt per quas diffunditur san-
guis, arteree per quas diffunditur spiritus vitalis. Sed
panniculi sunt in quibus membra mobilia voluntur, et sic
illa membra sunt ordinata ad actus aie. Alie autē propin-
quiores materie, sicut ossa et cartilago, que sunt ad susten-
tandum et fortificandum. Alie vero sunt p̄ eque distantias
sicut muscoli qui cōponunt ex nervis et carne

Arguitur. Aliqua pars corporis potest
esse infirma alijs existentibz sa-
nis, et tunc partes sane possunt augeri parte infirma non
aucta, ergo contra primā proprietatem. Dicendum q̄
illa prima proprietate intelligitur dūmodo omnes partes
sint eque bene dispositę et eque sane. Et quando dicit̄
tur, singule partes sunt infinite, ergo videtur q̄ nutrimen-
tum quod est finitum non posset mitti ad singulas partes.
Respondetur q̄ partes viuētis sunt finite fm actum, et
similiter partes nutrimenti, nec sunt diuisibiles in infinitū
fm formalem rōnem, q̄sum considerata sub sola tōe quāsi
tatis sint fm potentia in infinitum diuisibiles.

Arguitur. Quedam animalia viuunt et au-
gentur sine aduentu alicuius nu-
trimenti extrinseci, sicut pater de multis auiibus. Dico-
dum q̄ quedam sunt animalia que habent calorem debi-
lem, et ita per longum tempus calor iste occupatur circa nu-
trimentum assumptum absq̄ hoc q̄ de nouo assumat nu-
trimentum. Etiam calor in aliquibus animalibus tempo-
re hyemis agit in pinguedinem ipsam consumendo absq̄
additione noui nutrimenti.

Arguitur. Illius quod augetur partes fluunt
et refluunt, ergo totū non manet idē
Dicendum q̄ partes p̄ se et principales sicut sunt partes
formales quibus primo vita infunditur manent durante
vita, sed partes materiales fluunt et refluunt, quia aliquę
amittuntur et aliquę acquiruntur. Et quando dicitur, ad
identitatem numeralem exigitur materia eadem, sed in eo
q̄d augetur non est eadem materia, igitur. Vinor. proba-
tur per Aristotelē qui dicit q̄ partes materiales fluunt et
refluunt. Dicendum q̄ materia numeralis manet fm ali-
quid sui, et q̄sum aliquid sui continue deperdatur, fit tamē
restauratio per alimentum, sed quia illa restauratio non est
per equiualem, ideo tandem corrumpitur. Soler etiam di-
stingui de duplici humido, scilicet radicali et nutrimentali,
per humidum radicale intelligitur omnis pars viuētis q̄
corrupta non potest restaurari per naturam sicut manus.
Sed per humidum nutrimentale sive cibale intelligitur
nutrimentum dispositum ad conuersionem in substantias
viuētis, sicut est sanguis vel aliquod huiusmodi. Et cal-
or naturalis q̄sum inuenit humidum nutrimentale agit
in ipsum, quo non existente agit in humidum radicale, quo
consumpto animal moritur.

Primus

Maius quidem totum generatum est adueniente aliquo quidem quod vocatur cibus et contrarius. transmutante autem in eandem speciem (verbi gratia) si sicco aduenit humidum: cum autem aduenit transmutatur et generatur siccus. Est quidem enim ut simile simili augmentatur. est autem ut dissimili.

Solutis dubitationibus que erant circa augmentum. Hic consequenter philosophus determinat modum augmenti. Et diuidit in duas partes. quia primo ostendit qualiter se habeat id quod aduenit ad id quod augetur eo adueniente. Secundo comparat augmentum alijs operationibus anime vegetatiue. ibi (Quereret autem aliquis) Dicens primo quod soluta questione de partibus eius quod augetur. Utrumque querit pars augetur vel non. tunc manifestum est quod totum fit motus aliquo adueniente. scilicet cibo. et tale adueniens in principio est contrarium ei cui aduenit. scilicet aliqua contrarietate passio. non. sed postea transmutatur in eandem speciem. sicut patet manifeste quando humidum transmutatur in siccum. Et ergo quodammodo verum est quod simile augetur simili. et quodammodo verum est quod aliud augetur dissimili. quod illud quod est dissimile a principio fit simile in fine. sicut dictum est.

Ad. Nutrimetur quando conuertitur in substantiam aliam et retinet naturam illius a quo sumptus est. Et videtur quod non fit simile illi quod per ipsum augetur. Propter hoc probatur. quia sanguis generatus ex lactuca est frigidus. et sicut sanguis ex comestione piscium generatus. Quod cum illa natura nutrimenti quod habet a suo originali principio stat etiam frigidus cum alio. licet non perfecta. ratione cuius humidum radicale per continuam intrinsecam susceptionem humidum extraneum efficitur impurius. et tandem corrumpitur. Sicut in sili. vinum cui quotidie aliquid aque apponitur finaliter perdit naturam vinum. ita et amplius aqua in vinum conuertere non potest. sed fit aqua.

Quereret autem aliquis. quale oportet esse quod augetur. Manifestum autem quoniam potentia illud (verbi gratia) Si caro potentia carnem. actu autem aliud. Corrupto autem hoc caro generatum est. Non igitur hoc ipsum secundum se. generatio enim esset non augmentatio. sed quod augetur hoc. Quid igitur patiens. et ab hoc auctum est aut mixtum. quemadmodum vino si quis supinfundat aquam: hec autem potest vinum facere quod mixtum est. quemadmodum ignis facit visum tangens vrenda. Ita in eo quod augetur et ente actu caro quod inest augmentatiui adueniente potentia carne facit actu carnem. ergo simul ente. si enim seorsum generatio esset. Est enim ita ignis facere ad existentem adiungentem ligna. sed sic quidem augmentatio est. quando autem ipsa ligna incenduntur generatio est. Quantum autem quod vniuersale quidem non generatur quemadmodum nec ani-

De generatione

mal quidem nec homo nec aliquod est singulare. sed ut hic vniuersale et ille quantum. Caro autem. aut os. aut manus. et horum omniomera. adueniente quidem aliquo quanto. sed non carne quanta actu.

Hic secundo philosophus comparat augmentatorem alijs operationibus anime vegetatiue. Et primo generationi penes convenientiam. secundo penes differentiam. ibi. (Non igitur hoc ipsum) Circa primum mouet questionem. quale oportet esse illud quod aliquid augetur. et concludit statim manifestum esse ex predictis. quod id quod aliquid augetur sit in potentia ad id quod augetur. Sicut (exempli gratia) si caro sit illud quod augetur. tunc illud quod augetur est in potentia ad carnem. sed actu est aliud aliud puta panis. Et ex illo inferit convenientiam inter generationem et augmentatorem. quia in augmentatore concurrunt aequaliter generatio. quia illud quod aliquid augetur ante augmentatorem est aliquid aliud ab illo quod augetur. et non fit ipsum nisi per corruptionem prioris et generationem sequentis. Tunc ibi. (Non igitur hoc ipsum) Secundo ponit differentiam inter illa. quia in illo quod aliquid augetur est generatio carnis quando capis separatim et secundum se. sed quando est transmutatio in eo quod augetur. scilicet in corpore animalis ita quod ipsum quod aliquid augetur transmutatur in similitudinem illius quod augetur et conuertitur in sui naturam. tunc est augmentatio. quia tunc simile facit quod facit ipsum totum. Et ponit simile de vino preexistente cui infunditur aqua. quia quod vinum habet virtutem conuertendi aquam in sui naturam. tamdiu dicitur augmentari non generari. sed quando aliquis liquor secundum se in vinum conuertitur. sicut in via tunc est generatio vini. Est etiam simile de igne quod aduenit corpora visibilia sibi conuincere per que augetur. Sicut in proposito actu caro per virtutem augmentatiui conuertitur id quod est in potentia ad carnem in sui naturam. et facit actu carnem. ita quod tale est simul cum carne preexistente quia si seorsum fieret caro tunc esset generatio carnis. Et iterum addit simile de lignis. quia quando ligna adduntur igni preexistenti tunc est ipsius augmentatio. sed quando deorsum incenduntur tunc est noui ignis generatio. Addit tamen philosophus adhuc vnam convenientiam inter generationem et augmentatorem. Dicens quod quantum vniuersale siue sit genus siue species non generatur. sed solum generatur in aliquo particulari. sic etiam in augmentatore augmentatur ille qui est quantum. vel illud quod est quantum. scilicet caro aut os. vel manus. et his similia. Cuius ratio est. quia si per augmentatorem fieret quantum in vniuersali. tunc deberet illud quod aduenit esse solum quantum in potentia et non actu quod falsum est. quia illud quod aduenit est actu quantum. licet non sit actu caro quanta.

Secundo id igitur quod potentia utrumque (verbi gratia.) quanta caro sic auget quidem. etenim quantum oportet generari et carnem. secundum id autem quod solum caro nutrit. etenim sic differunt cibus et augmentatio ratione. Ideo nutritur quidem quousque saluatur et diminuitur. augmentatur autem non semper.

Et nutrimentum id idem quidem. esse aut aliud. Scdm id enim qd est quod aduenit potentia quanta caro augmentatō est carnis. fm id aut quod solum potentia caro nutrimentū

Hic cōsequenter comparat augmentatōē nutritiōis pēnes differentia eius quod auget et quod nutrit. Dicens q quando illud quod aduenit est in potētia ad vtrū q. scz ad maiorem quantitātē et ad speciem carnis. tūc auget. sed inqutūz ipsum est in potētia ad hoc q fiat caro fm hoc nutrit et dicitur cibus. Sicut (exempli gratia) cibus vt augens suscipit maiorem quantitātē sed vt nutrit cōuertitur in carnem. et sic differt cibus ratione. Tūc ibi (Ideo nutritur qdem) Philosophus infert quoddaz correlatiū ex eo qd dictum est. Dicens. q aliquis nutritur quousq saluatur. id est qdū conseruat in vita. sed nō semper augetur. Ratio primi. quia oportet semp restitui p nutrimentū id qd cōtinue soluitur et diminituit de humido radicali per actionem caloris naturalis. Ratio secundi. quia animal tam diu augetur qdū cibus cōuersus in carnem potest caro extendi in maiorem quantitātē. sed hoc fit tam diu qdū animal non habet suam quantitātē a forma sibi determinata. quā habita cessat augmentari. Tūc ibi (Et nutrimentum id) Ponit conuenientia inter augmentatōem et nutritōem. quia sunt idem subiecto. sed differunt fm esse et rationē. quia inqutūz illud quod aduenit ē in potētia ad vtrūq. scilz ad hoc q sit quantū. et caro sic dicitur augmentari. sed inqutūz est in potētia solū ad hoc q sit caro. sic dicitur nutrimentū aut cibus. sicut sup paruit.

Queritur Utrū sicut animal necessario nutritur qdū in vita conseruat. sic quousq saluatur semp augetur. Dicendū q viuens qdū viuunt nutritur. sed non augetur qdū viuunt. Ratio primi. quia vita animalis consistit in calido et humido radicali. sed calor nescit non agere in tale humidum. ergo si viuens debeat permanere in esse. necessariū est q semp nutrimentum suscipiat p quod humidum radicale deperditum restauretur. Ratio secundi. quia calor naturalis est instrumentum anime subseruiens sibi ad augmentatōes. sed instrumento imponitur terminus a principali agente. Sz quia anima est principale agens. ideo determinat sibi certam quantitātē in materia. quare oportet q habita illa quantitātē determinata in materia q instrumentū anime cesset ab augmentatōe

Notandū Quid humidū radicale quod est p primum et est cōnaturale subiectu caloris naturalis est in principio augmentatōis purū. et ergo tunc calor naturalis est magis fortis. ita q potest multum de humido extraneo cōvertere in substantiaz viuētis. Sed tale humidū radicale p continuaz mixtionem et intus susceptionem humidi extranei debilitat et efficitur impurius p cuius remissionem caloris naturalis semp efficitur magis et magis debilis. Et ita calor ille ad hoc deuenit q non potest plus cōvertere de alimento q fuit deperditus et tunc cessat augmentari. psequenter etiam ad hoc deuenit ppter impuritatem humidi radicalis q minus conuertit de alimento q fuit deperditum. et tunc viuens diminituitur. finaliter ita debilitatur q non sufficit aliquid in substantiam viuētis cōvertere. quare tunc necesse est viuens mori. cum non plus nutriatur.

Arguitur. Nutritio fit p intus susceptionem nutrimenti. Sed quedā animalia p multum tempus nutrimentū non suscipiunt. vt patet etiaz ex dictis. Sz in illo tempore nō nutriuntur. et tamen viuunt. ergo etc. Dicendū q in istis animalibus calor naturalis ē debilis. et ideo pro longo tempore vix nutrimento sumpto ipsum digerēdo et conuertēdo in naturā viuētis.

Ar. Virtutes anime vegetatiue quandoq cessant a suis actibus sicut patet de virtute generatiua et augmentatiua. ergo videtur q nutritiua etiam quādoq cessare debeat. Dicendū q non est simile de ista et de alijs q virtus nutritiua est prima inter potētiās anime vegetatiue. et ergo est magis naturalis. sicut q potētie naturales sp habēt suas opationes ita et potētie nutritiua

Est autē species sine materia vt immaterialis potētia aliqua in materia est. Similiter autem et aliud quoddūq organum. Si autem aliquid qua aduenit materia ens potētia immaterialis habēs. et quantū potētia be erunt maiores immateriales. Si autē amplius facere non potest. sed vt aqua vino semp amplius mixta in finem aquaticū facit et aqua tūc diminitutōem faciet quanti. species autem manet

Hic finaliter phus ostendit quomodo fiat diminitutio. Dicens q virtus spēi vel carnis vel alterius nō est fm se in aliqua determinata materia. sed nunc saluatur in hac. et nūc in illa materia. et ergo accipitur tūc vt species immaterialis qtrū ad h q nō debet sibi materia signa. sz sp sit in aliq materia. si q adueniat aliq materia q nō solū est in potētia ad illā spēm que est quodāmo immaterialis. sed etiaz fit in potētia ad maiore quantitātē. tūc etiā species iste immateriales vel virtutes spēi que sunt in carne aut in alio organo extendunt in maiore quantitātē. Sed hoc non fit sp quia virtus spēi debilitatur ppter continuā admixtionem materie extranee. q non ita pfecte recipit virtutē spēi sicut pus erat. qn ergo virt? spēi ad h deuenit q nō puertat nutrimentū ad maiore quantitātē ad quā est in potētia. nec etiam ad equalem. tunc fit diminitutio quantitatis. licet species in minori quantitate conseruet. finaliter tamen species cessat. Sicut in simili. si aqua semp magis et magis vino admisceatur fit vinum aquaticū. et finaliter corrumpit vinum. et fiet totaliter aqua

Queritur Utrum augmentatio sit vnus. et cōtinuus motus. Idē q p aliq tpe pte esse vnus et ptnu? mor? sed non p tororpe viuētis a principio augmētū vsq ad terminū pletū. nisi forte accipiat p dispōne ad augmentatōē pua. Rō pmi. qz p aliqd rps viuēs pte habere alimentū sibi pueniens in magna abundantia. et sibi pte habere virtutē p quā plus cōuertit in substantiā q fuit deperditum. et p illud rps cōtinue augeri pte. Rō secūdi. qz viuens nō sp habet alimentū conueniens. nec etiā sufficiens. neqz semp hz viuens virtutē sufficientē ad puertendū plus de alimento q fuit deperditū. Etia augmentatio nō est nllī in fine alteratōis nutrimentū q alteratio est successiua. Sz sed q augmentatio p toto tpe nō possit ee ptnua. Sz si sit bona dispō in eo qd auget et nutrimentū sit pueniens tūc ē sz augmentatio vel dispō ad augmentatōes

Fere quidem igitur ut et aliorum nominum
vnuquodq; dicitur multifaria. et hec quidem ononymie
be c at altera ab alteris et porib; sic hnt et de ta
ctu Sed in pncipaliter dictu existit in hnti
bus positioem. positio autem qbus et locus. et
em mathematicis similiter dicendu est. tactum
et locum. siue est separatim vnuquodq; eorum si
ue alio modo. Si igitur est ut determinatu est
prius tangere est vltima habere simul. Nec vi
q; tangunt adinuicem quocunq; determinatas
magnitudines et positionem habetia simul ha
bent vltima. Quonia autem positio quidem in
quibus et locus existit. loci autem differentia sur
sum et deorsum. prima et talia supposito; om
nia ad seinuicem tangencia grauedine vtiq; ha
bent aut leuitatem. aut ambo. aut alteruz. talia
autem passibilia et actiua Quapropter manife
stum est quonia hec tangere nata sunt adinuice
quoz diuisis magnitudinibus simul. Vltima
sunt existentibus motis et mobilibus adinuicem.
Quonia autem mouens non similiter mo
uet quod mouetur. sed hoc quidem necesse est mo
tum et ipsum mouere. hoc autem immobile ens.
Manifestu quonia in agente dicemus simili
ter. Etem mouens facere aliquid inquit. et fa
ciens mouere. sed et tamen differunt et oportet
determinare. Non enim possibile est mouens
omnia facere si facere opponitur patienti. hoc
autem in omnibus in quibus est motus passio.
passio autem est faciendu qd alterat soluz (ver
bi gratia) caliduz et album. sed mouere in plus
ipso facere est. Illud igitur manifestum quo
nia est quidem ut motiua mobilia tangunt. est
autem ut sic est autem non sic Sed determina
to tangere vniuersaliter quidem positioem haben
tium. et hoc quidem motu. hoc autem mobili adinuicem.
aut motio et mobili in qbus existit fa
cere et pati Est igitur quidem ut in multum tac
tum quod tangit tangens. etem mouent mota
omnia fere que sunt conspectu nostro qbus neces
se est. et videtur tactum tangere quod tangit.
Est autem ut inquitur aliquando mouens ta
gere solum id quod mouetur. Quod tangitur
autem non tangere qd tangit. sed quia mouent
motu que homogenia. necesse videtur et quod
tangitur tangere. Quapropter siquidem mouet
immobile ens. illud quidem tangit quod mo
uetur. Illud autem non. Inquitur enim ali
quando tristant tangere nos. sed nos non eum.

De tactu igitur q in naturalibus determina
tum sit hoc modo.

Ista est secunda pars huius capituli. in qua philosophus
prosequit suum intentum determinando primo de tactu.
Et circa hoc primo distinguit hoc nomen tactus. Dicens
q tactus dicitur multipliciter. sicut fere quodlibet nomen
physicum. quia qdam de illis dicitur equiuoce. quedam
analogice. et quedam transumptiue vel metaphorice. Sic
etiam in proposito tactus dicitur dupliciter. scilicet proprie et
transumptiue. Et dicitur notanter. fere. quia non omnia dican
tur multipliciter. Tunc ibi (Sed tamen) prosequitur de
tactu proprie dicto. et inuestigat eius definitionem per qua
tuor condiciones. Quarum prima est. q tactus proprie et
pncipaliter dicitur est in habentibus positionem. et positi
o non est nisi in habentibus locum. quare mathematicus
habens considerare positionem et locum habet etiam consi
dere de tactu. non obstante q mathematica sunt ab
abstracta. vel fm rem vel fm esse. Et ergo dicit commentator
super illo loco q licet mathematica abstractant ab alijs
accidentibus. scilicet a motu et materia. impossibile est tas
men ea imaginari sine loco cum nulla corpora sine sine lo
co. et no sunt in loco nisi per suam dimensionem. et non per
alia accidentia. Est tamen verum q tactus et locus conue
niunt eis per quandaz similitudines ad naturalia a quibus
fm rationem sunt abstracta. Secunda condicio ad hoc q
aliqua se tangant requiritur q habeant vltima simul. tan
gere em ut dictum est quinto physicoz est vltima habere
simul. sicut sunt illa que habent determinatas magnitu
dines et positionem. quoz vltima sunt simul. Tercia co
ditio est. q tactus est in mouentibus et motis. qz positio est
in habentibus locum et prime differentie loci. sicut sursum
et deorsum. ut dicitur secundo celi. ergo necesse est q om
nia que se tangunt sicut sursum et deorsum. et illa sunt ele
menta graua et leuia. aut ambo sicut elementa intermedia
sed elementa agunt et patiuntur. ergo de primo ad vltimum
illa que se tangunt mouent et mouentur a seinuicem p vir
tutem illozum vltimozum. Quarta condicio q tactus est
in actiuis et passiuis. Et ergo no omnia mouentia tangunt
proprie. quia no oem mouens mouetur. sed est aliqd mouens
motum et quoddam immobile. vel simpliciter. quia scilicet
a nullo mouetur. vel quia non mouetur a motis. licet mos
ueatur ab alio fm quozdam existimatodem. Et ita simili
ter dicendum est de agente. quia agens istis duobus mos
dis inuenitur. quia est aliquod agens impassibile sicut celum
et sunt quedam passa sicut hec inferiora. Sed tamen diffi
ferunt. quia agere proprie opponitur ei qd est pati. et q agens
proprie dicitur est qd infert motum mobili. qui motus est
passio que est alteratio proprie dicta facta per aliquam quali
tatem sensibilem. Sed mouens dicitur quod infert mos
tum mobili. siue sit motus localis siue alteratio siue que
cunq; augmentatio. Et ergo mouere est in plus qz agere.
qz oem agens in agendo mouet. sed no oem mouens in mo
uendo agit. quia non omne agens est physicum. Et om
nibus istis. ibi (Illud igitur manifestum) Concludit phi
losophus manifestum esse q mouentia immobilia aliqua
modo tangunt ipsa mobilia. et aliqua modo no. quia tan
gunt per vltimu virtutis egredientis ab esse ipsoz. sed
non tangunt p vltimu sue quantitat. quia quadoq; nulla
habet quantitate. vel si habeat tamen fm illam non tangunt
q non mouentur ab his que mouentur. sicut astra non mo

Dux et tactus
13 pncipaliter et m
14 pncipaliter et m
15 pncipaliter et m
16 pncipaliter et m
17 pncipaliter et m
18 pncipaliter et m
19 pncipaliter et m
20 pncipaliter et m
21 pncipaliter et m
22 pncipaliter et m
23 pncipaliter et m
24 pncipaliter et m
25 pncipaliter et m
26 pncipaliter et m
27 pncipaliter et m
28 pncipaliter et m
29 pncipaliter et m
30 pncipaliter et m
31 pncipaliter et m
32 pncipaliter et m
33 pncipaliter et m
34 pncipaliter et m
35 pncipaliter et m
36 pncipaliter et m
37 pncipaliter et m
38 pncipaliter et m
39 pncipaliter et m
40 pncipaliter et m
41 pncipaliter et m
42 pncipaliter et m
43 pncipaliter et m
44 pncipaliter et m
45 pncipaliter et m
46 pncipaliter et m
47 pncipaliter et m
48 pncipaliter et m
49 pncipaliter et m
50 pncipaliter et m
51 pncipaliter et m
52 pncipaliter et m
53 pncipaliter et m
54 pncipaliter et m
55 pncipaliter et m
56 pncipaliter et m
57 pncipaliter et m
58 pncipaliter et m
59 pncipaliter et m
60 pncipaliter et m
61 pncipaliter et m
62 pncipaliter et m
63 pncipaliter et m
64 pncipaliter et m
65 pncipaliter et m
66 pncipaliter et m
67 pncipaliter et m
68 pncipaliter et m
69 pncipaliter et m
70 pncipaliter et m
71 pncipaliter et m
72 pncipaliter et m
73 pncipaliter et m
74 pncipaliter et m
75 pncipaliter et m
76 pncipaliter et m
77 pncipaliter et m
78 pncipaliter et m
79 pncipaliter et m
80 pncipaliter et m
81 pncipaliter et m
82 pncipaliter et m
83 pncipaliter et m
84 pncipaliter et m
85 pncipaliter et m
86 pncipaliter et m
87 pncipaliter et m
88 pncipaliter et m
89 pncipaliter et m
90 pncipaliter et m
91 pncipaliter et m
92 pncipaliter et m
93 pncipaliter et m
94 pncipaliter et m
95 pncipaliter et m
96 pncipaliter et m
97 pncipaliter et m
98 pncipaliter et m
99 pncipaliter et m
100 pncipaliter et m

atione

motus. Quod
enim motus
primus est
interius. et
distans
in corpore
prouis
Quod
ne in speculo
mo. Quod
vnu est
posita. sed
sensum. de
tamen non
emulde
q. illa actio
deo illa actio
qua hinc
ferro. et
affluere
assumit
diffundit
ad magis
ipitulu

pati dicitur
tem a p
mones. Quod
imile
non magis
altero. Quod
Diffinitio
ad. ad
gnis a p
tur. de
ituz p
singulare
esse hinc
et diffinitio
la facit
liquet
autur
e r
olium
tue p
tano
gionem
Ex
e agere
pallia
Quod
ipitulu

pati dicitur
tem a p
mones. Quod
imile
non magis
altero. Quod
Diffinitio
ad. ad
gnis a p
tur. de
ituz p
singulare
esse hinc
et diffinitio
la facit
liquet
autur
e r
olium
tue p
tano
gionem
Ex
e agere
pallia
Quod
ipitulu

duas opi et corruptione

Folio xvi

videt aut. Tercio ponit opinionem suam ibi. sed quoniam
Quarta distinguit agere a pati. hoc assignat cam diuer
ficatis ipsoz ibi. Quod autem mo. Dicitur q. pmo q. p
determinandum est de facere et pati. pus tñ videndum e qd
de hoc dixerut poros phi. quoz opiniones vident esse
Tria de ipso facere et pati. Nam multi antiq phi pcor dixer
dixerut q. necesse est illa q agut et patiunt ad inuicē esse
penit. dissimilia q. inter sika vnu nō hz magis rōez agē
tis q aliud. nec vnu eis eodē mō. Illa aut q sunt dissim
sz agere et pati insunt eis eodē mō. Illa aut q sunt dissim
milia ita q dñt formis et qitatibz sunt nata agere et pa
ti ad inuicē. Et qñ eis obicit. multus ignis corripit
paruu ignē et tñ sunt siles et vni. nature. Respōdent q
hoc nō ptingit ppter silitudinē quā hñt sz ppter trietate
tem in quāitate ipoz. q. magnū trias paruo. Tunc
ibi. Democritus aut. ponit alia opinionē q videt eē cō
traria pme et est opinio Democriti q. sūt singularē et so
lus dicit agens et patiens esse idē et sile. q. ea q sunt di
uersa nec agunt nec patiunt ad inuicem. Et si hoc qñq
ptingat tñ hoc non fit in eundē inquantū diuersa et
dissimilia. sz inquantū sunt in aliquo idē et sika. Et illa st
q accepit Aristoteles ab antiqs de facere et pati.

Vident hoc aut modo dicētes subcontrari
os sermones dicere Causa aut cōtradictionis ē
qm oportuū aliqz totū inspicere ptem aliqua
dicūt ambo Simile em et omnifaria et omnino
indifferens rationabile non pati a simili nihil.
Quid em magis alterz erit actiuū qz alterz. Sic
quoqz a simili pati possibilez ipsū a seipso. Quā
uis his entibz ita nihil vtiqz erit. neqz incorrup
tibile neqz immobile. sed simile scdm q simile
actiuū. ipsuz em seipsuz mouebit omne et corru
pit omnifaria alterz. et nullatenus idē simili neqz
em patiet albedo a linea neqz linea ab albedine
preterqz fm accidēs. pura si accidet albam et ni
grā esse lineā Non exteri em seipsa a natura fa
ciūt quecūqz neqz cōtraria neqz ex ptriarijs sunt

Hic psequenter scdo manifestat predictas opinio
nes ostēdēdo cam trietatis in ipis Dices q. p dicit phi
vident dicere sermones subcontrarios. q. dāmo veros et
qdāmo falsos. et sic aliqz cōpariunt se sicut pponēs
subcontrarie. Sz cā trietatis et diuersitatis istaz opinio
num ē ista. qz oportet pconsiderare naturā actiuoz et passiu
uoz tā ex pretermini qz subiecti siue qd idē ē et tā ex pre
materie qz forme. sz ipi pconsiderauerūt em vñā pte. et qd
perūt i pre vep et i prefalsū. qz illi de pma opinioe pside
rauerūt actiuā et passiuā ex preterminoz seu formaz et
in h bñ dixerūt. qz oīno sile nō patit ab oīno sili. sz sili in
materia et forma. alias em vnu nō magis ageret in alterz
qz reliquū. Et si sic tñ vbi ē maior silitudo. ibi eēt ma
gis rō actōis et passiois. et sic idē ageret in seipm. Sz ista
de scda opinioe pconsiderauerūt actiuā et passiuā solū fm
materiā et in hoc etiā bñ dixerūt. qz hoc qd est oīno alte
rum et nullatenus idē hoc nō agit in alterz nec patit ab
eo. qz est impossibile q illa q nō cōicant in materia agāt
et patiātmur. Sicut pexemplariter de linea et al
bedine q nō cōicant in materia. et sz sunt impassibilia ad

inuicem. nisi forte p accēs sicut qñ linea sit alba vel nigra
Sz q p se nō sint actiuā et passiuā. p. qz illa q nō sunt
tria nec ex ptriarijs nō faciūt seipā ad inuicē exterijs
a natura. i. nō transmutant se ad inuicē neqz corripunt
Et dñt notanter exterijs a natura. i. forma q dñt natura
scdo physicoz. qz qñ aliqd generat vel corripit tñ etiā
introducitur forma quā pus nō habebat

Sed qñ nō quecūqz innata sunt pati et fa
cere. sed qeunqz aut cōtraria sunt. aut cōtrarie
tate habēt. necesse ē ptiatēs et faciēs genere qdē
simile eē et idē. specie aut dissimile et ptriariū. In
natiū ē em corpus quidē a corpore. sapore aut a
sapore. calore a calore pati. vniuersali aut homo
genios ab homogenio Tūc aut causa. qñ cō
traria in eodē genere omnia. faciūt aut ptiatē
cōtraria ab inuicē Quā ppter necesse quā ē qdē
eadē esse et faciēs et ptiatēs Qualiter aut altera et
dissimilia ab inuicē. qñ aut faciēs et ptiatēs gene
re quidē eadē et similia. specie aut dissimilia. ta
lia aut ptriaria manifestuz qñ actiuā et passiuā si
bi inuicē sunt ptriaria et media Et tñ vniuersali
ter generatio et corruptio in his Ideo et rationa
bile iā ignē calefacere et frigidū infrigidare. et vni
uersaliter faciēs assimilari sibi ipsi ptiatēs. faci
ens em et ptiatēs ptriaria sunt. et generatio in cō
trariū Quā ppter necesse ē faciēs et patiens trās
mutari sic em incōtrariū generatio erit Se
cundū rationē autē nō eandē dicētes ambos ta
mē est tangere naturā Dicim⁹ em pati quādoqz
quidē subiectuz (verbi gratia) sanari hominē et
calefieri. infrigidari et alia eodē mō. quādoqz at
calefieri quidē frigidū. sanari at laborāz. ambo
aut sunt natura. eodē mō et de faciēte. Quādoqz
em hominē calefacere inquit⁹. quādoqz aut ca
liduz Est quidē em vt materia patit Et autē vt
cōtrariū patit Ad idē quidē igit respiciētes idē
oportere habere existimauerūt facere et pati. ad
altera autem contrarium.

Hic pñt pñs tercio ponit opinionē pñā. Et circa
hoc duo facit. qz pmo ponit eā. scdo redit vep sup op
niones antiqz ostēdēdo scz q i pre bñ dixerūt et in pre er
rauerūt. assignās cuiusdā erroris ipoz cāz. ibi. fm rōez
aut. Dices pmo q. qz nō quibet sunt apta nata agere et
pati ab inuicē. sz solū illa q sunt tria vel hñt trietate. id
necesse ē q agēs et ptiatēs sunt sika et idē in genere. id est
materia. sz dissimilia siue diuersa in specie. Probat dupl.
pmo p inducōem. qz corp⁹ ē natiū pati a corp⁹ qd ē se
cū eiusdē generis. i. in p dīcamēto substantie. et cōicat secū
in materia. qd notanter dñt ppter corpa celica q fm dos
crozē sanctū nō cōicant in materia cum istis inferioribz.
Et iā sapor nat⁹ ē pati a sapore et calor a calore. qz sunt
eiusdē generis scz qualitatē Et vñ homo genū ē natiū

Primus

pati ab homogenis id ē res alicui⁹ generis a rebus eius
de generis Secūdo ostēdit idē syllogismo sic. qz qcuqz
agūt z patiunt adinuicē sunt cōtraria. sed cōtraria sunt
in eodē genere vt. pbat decimo methaphysice. ergo acti
ua et passiva sunt in eodē genere. Et p cōsequēs necessa
riū est agentia et patientia eē equalit id est quodammodo si
milia et qdammodo dissimilia. Et philosoph⁹ querit hāc
rationē faciens de cōclusionē alterā premissāz. hoc mō.
illa que sunt similia genere z diuersa specie sunt p traria
sed actiua et passiva sunt talia. ergo sunt p traria. Et etis
am ipoz media que ad extrema pparata quodammodo cō
trariant. Et ppter illā p trarietate in vna materia sunt
generationes z corruptiones. similr etiā ignis potest ca
lescere z frigidū infrigidare. et vtr agens potest sibi assi
milari paties. z facies potest trāsmutari in paties. quia
sunt cōtraria sed generatio et corruptio ē de p trario in
cōtrariū. Tūc ibi. fm rationē autē Aristoteles reuer
tit ad p dicras opiniones ostēdendo magis agre causāz
cōtrarietatis ipsāz. dices qz predicti philosophi vidēt
sibi inuicē cōtradecere. qz nō habuerūt eandē rationem
id est cōsiderationē. licet de vtraqz opinione tagerēt na
turā actiuoz et passiuoz. qz dicim⁹ aliqñ pati subiectū
sicut qñ dicim⁹ hoīem sanari vlt calefieri. et ad hoc respi
ciens Democritus dixit actiua et passiva eē similia.
aliqñ vero dicim⁹ cōtrariū pati sicut calidū infrigidari z
frigidū calefieri respiciēdo solū ad terminos. z sic illi de
alia opinione dixerūt actiua et passiva eē oīno dissimilia

Querit utrū simile sit natū agere in sibi si
milit. Pro respōsione notandū p r
mo qz ista questio intelligit de actione et passione. pprie
dicta sunt data sup alteratōne q est fm qualitas sensib
iles de tertia specie. Secūdo notādū q simile et dis
simile capiunt duplr vno mō inquantū dicūt cōueniētiā
vlt cōueniētiā in qualitate tam quo ad spēm qz etiā
quo ad gradum eiusdem speciei. Et isto mō maius cali
dū potest dici dissimile min⁹ calido. Alio mō capiunt fm
milit et dissimile inquantū dicūt pueniētiā vel differētiā
in forma substantiali siue accidentali siue etiā in subiecto
vlt materia. Et hoc mō sumūt ab Aristotele. Tercio
notandū q patiens debet esse in potētia ad actū agen
tis z similiter agens respectu patientis. intelligēdo de ac
tione z passione mō superi⁹ expreso qz sic omne agens
in agendo repartit eo q omne tale p munitur cū passio in
materia q est gen⁹ cōtrarioz. qz p traria sunt eiusdē ge
neris nedū logici s etis phisici naturalis. Tūc dōm
p tres cōclusiones. Prima omnino simile nihil patitur
a sibi simili. pbat qz nō videt maior ratio quare vnu
esset plus actiuū qz alterz. nec potest idē pati a se ipso z
tū idem est maxime simile sibi ipsi. nec etiā est aliquod
imobile qz si sic omne ens seipm moueret et ageret ad
sui ipsi⁹ cōseruationē. Secūda cōclusio oīno dissimil
le nō patitur a dissimili. patet qz fm philosophi linea nō
patit de albedine nec ecōtrā nisi p accidēs qz accidit al
bum vel nigrz esse lineā. Tertia cōclusio actiua et pa
ssiua ab inuicē debent esse in genere similia z in specie di
ssimilia. patet qz cōtrariū agit in suū cōtrariū vel in me
diū. sed cōtraria sunt sub eodē genere posita in quo ge
nere sunt similia. et tamē inter se sunt forme dissimiles z
maxime distātes. Et in hoc verificant sermones antiq
rum quos dicit Aristoteles esse subcōtrarios. quia qui
libet antiquoz accepit partem et nō totū. et in hac sunt

De generatione

decepti qz in pte dixerūt verū et in parte falsum

Ar. Sile additū sibi sili fortificat ipsū vt dicit me
dici. qz videt qz agat in ipm. Dōz qz medici
p illā autoritate nō intelligūt qz sile agat in sibi sile. sed qz
aggregatū ex duobz silibz est fortius vno. Et qñ dī
maior ignis corrūpit minōrē. sicut dī pbs i textu. qz sile
agit in sibi sile. Dōm qz hoc est p accēs. qz scz maior ig
nis psumit materiā minōris ignis. qz psumpta sēdē cor
ruptio minōris ignis.

Ar. Ignis agit in aerē. z tñ ambo sunt silia in cas
liditate. Dōm qz ignis nō agit in aerē rōe
silitudinis reperte in ambobz elemētis. s rōne p trarieta
tis. qz ignis rōne caliditatis agit in aerē rōne humidita
tis. Et qz nō resistētia q est ratio nē silitudinis nō sufficit
ad accōnem.

Ar. Idem agit in seipm. qz sile pte agere in sibi sile.
Ans pbat. qz aial mouet seipm octauo phy
sicoz. Etia a q calefacta sibi p derelicta seipm reducit
ad pristinū statū. Et silt vnu p riu fortificat seipm p an
thiperistatū. Dōm qz idē pte agere in seipm p acc
dens rōne pris et nō p se vel rōne totius. Similit idē pte
agere in seipm actōe reflexa nō tñ directā. sic p de aqua
calida q itez sit frigida z de p riu qd seipm fortificat p
anthiperistatū.

Ar. Flāma generat in ferro maiorē caliditatem qz
sit sua ppria caliditas. qz p pus generat calē
ditatē equalē. z p pns sile agit in sile. Ans pbat. qz fer
rum citi⁹ ledit qz flāmma. qz p riu qz ibi calor sit intērior
Dōm qz illa lesio p se nō ē rōe intērioris caloris. s
rōne materie magis cōpacte in qua calor fortificatur et
per accidens intēditur.

Eodē modo suscipiēdū. esse de facere et pa
ti quō z de moueri z de mouere duplr em dicit
et mouēs. In quo em ē pncipiū mor⁹ videtur
h mouere. pncipiū em pma causāz. Et rursus
vltimū aliqd id qd mouet ad generatōez. Silt
aut z de faciēte. Et em infirmū medicū sanare
dicim⁹ z vnu. Primūz igit mouēs nihil phibet
in motū quidē immobile eē in qbusdā autē ne
cessariū. vltimū autē semp mouere motū. In ac
tione aut primū quidem impassibile. vltimū at
et ipsum patiens

Hic psequēt phs quarto distiguit agētia ad inuicē. dī
ces qz suscipiēdū ē qz agere et pati dicunt multiplr sicut
mouēs et moueri qz vt rīqz istoz dicit duplr sicut z mo
uens. Est em aliqd mouēs p mū in quo ē p mū pncipiū
mor⁹ qd maxime mouere videt. qz pncipiū ē pma cā
pns a seipō virtutē mouēdi. Aliud est vltimū mouēs qd
scz mouet p aliud z post qd nō est aliud mouēs. s post
ipm sit illud qd mouet ad generatōem. ita silt ē duplex
facies. qz qd dā est p mū sicut medicus q est pma cā sa
nitatis. z qd dā vltimū sic vnu vel porio q etiā ē cā mo
uens ad sanitatē. Et inter illa mouētia ē talis dīna. qz
p mū mouēs dū mouet pte ē immobile. Sicut medic⁹ qñ
sanat nō mouet ab alio. in qbusdā est tñ oīno immobile.
sicut ē in his q sunt separata a materia. aut ē immobile. qz
nō mouet ab eo qd mouet p ipm. sicut ē celū qd nō bz

Handwritten notes in a later hand, possibly a student or scholar's marginalia, written in a cursive script. The text is partially obscured by the binding of the book.

materia eiusde rois cu eo qd mouet. Sz vltimu moues
sp mouet motu ab alio poi. Et ita sit est de agere. qz e
qd dā agens pmū qd ē ipassibile. 2 qd dā vltimu quod
agendo patitur.

¶ Quaecūq; em̄ eādē nō habēt naturā. faciūt
impassibilia entia (sibi gratia) medicina em̄ ip-
sa faciēs sanitatē nihil patit̄ a sano Lib̄ aut̄ fa-
ciens et ip̄e patit̄. aut em̄ calefit. aut infigidat̄.
aut aliud quid patitur simul faciēs. Est autem
medicina quidē vt principiū. vltimū aut̄ cib̄ est
et tangēs Quēcūq; quidē igit̄ nō in materia ha-
bent formā. hec quidē impassibilia actiuoz. q̄
tūq; aut̄ in materia passiuā Materia quidē em̄
dicim⁹ sit̄ eādē vt ita dicā eē cuilibet p̄prio
rū vt gen⁹ ens. potēs at̄ calidū eē p̄senti cale-
faciēte ⁊ app̄ximātē necesse calefieri Ideo quē-
admodū ē hec quidē factiuoz impassibilia. hec
at̄ passibilia ⁊ quēadmodū in mōtione eodē mō
habet ⁊ in factione Illic em̄ primū mouēs im-
mobile et in factiuis primū faciēs impassibile

Nic pñr assignat cām diuersitatis dictorū. Dicens qd cā qre quoddā agens in agendo reparat z qbdā nō ē ista. qz qdā nō hñt eandē materiā z talia faciūt seu agūt et nō patiūt a his in q agunt. Sicut exempli grā. mēdīca faciens sanitate nihil patit a sanitate. qz nō cōmūnicat secū in materiā. cū medicīna sit in aīa z sanitas in corpore. Quedā vero hñt naturā sicut cib⁹ vel porio et id qd sanat. z iō cib⁹ agendo parit. qz aut calefit aut in frigidat. Et inter illa duo a gētia medicīna ē sicut pñm agens et cib⁹ sicut vltimū. Et qd qeunqz a gētia nō hñt formā in materiā q sit eiūsdē generis cū patientibus illa sunt de naturis a gētiū ipassibilīū. s; illa qd hñt formā in materiā eiūsdē rōnis agendo patiūt. Subiūqz statim ad hōz declaratōem q dicat materiā vna alīq quoz. **D**icens q materiā vna dī q est susceptiua trioz. qz sit vna subiecto. differt tñ fm esse. qz habz se vt gēnus. nō qdēp dicabile. s; qd ē subiecto pñm substat dī obus pñarijs aut plurib⁹. quoz vñū est actiū z aliez passiuū. qre vñū alteri appropinquās agit in ipm. sicut illud qd est in potētia ad calidū qñ appropinquat calefacienti sit actu calidū. Et omībz istis pēz q qdam sunt a gētia passibilia z qdā ipassibilia. z sicut dictūz est de morione. ita silt dōm est de factōne. qz sicut in mouētib⁹ pñm mouēs est imobile. ita in effectiuis pñm efficiēs est impassibile.

¶ Est actiua causa vt vnde principiu motus cuius aut gratia no factiuu Ideo sanitas. no factiuuz nisi fm metaphorā. Etenim hoc qdam faciēte qm existit generat aliquid paties habitibus aut presentibus no adhuc generat aliqd. sed est iam Species aut rfinis habitus quidem.

¶ Materia autē sūm q materia passiūū. Ignis quidē igit habet in materia calidū Si autē ali-
qd sepatuz calidū erit hoc nō patiet Hoc quidē

igitur forsitan impossibile sepatum esse. Si autem sunt
quidam talia in illis utique erit quod dicitur. Unde
quidam igitur facere et pati et quibus existat. et quare et quomodo
determinatum sit hoc modo

¶ Hic pñr ostendit ad quā cām reducatur agens ⁊ ad
quā patiens. Dicens q agens est vñū pñcipiū mor? di-
uersum a cā formalit? finali. ⁊ nō dicit cā finalis nisi fñm
taphorā. Scz q nō sic formalis neqz finalis sic pbat. qz
qñ facies ē fñm actū faciens tūc aliqd generat in patiens.
sz talibz habitibz siue formis (sic ē sanitas q ē finis opo-
sitionis medicine) pñsentibz nō generat aliqd nec fit sz iā ē.
Nā spēs ⁊ finis sunt habit? differētē. qz habito sine q
escit motor. ¶ Tūc ibi. Materiam autē. Ostendit ad quā
cām reducatur patiens. ⁊ dicit q reducatur ad materiam qz ma-
teria fñm q materia est passiuā. ⁊ pñtūm p materiam. sz
illa q sunt actiuā ⁊ passiuā hñt formā in materia. Et
si eēt aliqd calidiū separātū a materia hoc nūl patereť. sed
foras pñssibile ē eē aliqd tale separātū. sicut tñ qdā dixe-
runt. in illis tñ q fñm veritate separata sunt a materia. vñ
ē qd dicit. scz q nūl pñtūm. sz de illis determinare locū
h3 in pñma phia. Ulteri? epilogat ⁊ cōsa plana.

Queritur An oēs agens in agendo reparat. Pro responsione notādū q finis aliter mouet q̄ efficiens. qz finis mouet efficiēs z efficiē ens mouet mobile vel patiens ad formā. vel vbi Et ita le mouēs effectiue ē duplex. qz qdā ē p̄mū z aliō p̄mū. Prīmū adhuc ē duplex. qz qdā ē p̄mū simplr qdā ē simplr imobile. Aliud ē p̄mū in genere. sicut celū ē p̄mū mūm aliterā. s; nō ē simplr p̄mū mouens. z tale mouēdo mouet. s; nō ab eo qd mouet. qz nō coīcat cū eo ī materia. S; mouens p̄mū siue vltimū ē qd ab alio mouetur mouet ad generatōem. sicut vinū mouet ad sanitatem. ¶ Tūc dōm p̄ tres cōclusiones. p̄ma. agens oīno immateriale nihil parit agendo. p̄z qz materia est p̄mū p̄mū patiēdis. s; in tali agēte nulla ē materia. igit̄ Secunda conclusio. agēs hīs materia nō tñ euīdet̄ rōis cum passio nihil parit ab eo. p̄z qz tale agēs nō ē in potētia ad actū patiēdis. ¶ Tercia conclusio. Agens p̄mū coīcat cū passio in materia. etiā in agēdo reparat. p̄z ista conclusio auctoritate p̄bī dīctis q̄ illa q̄ nō hñt formā in materia illa sunt ipassibilia. s; illa actiua q̄ hñt formā in materia sunt passiuā. Probat̄ etiā rōe. qz talia sunt tria. sed tria sunt actiua z passiuā adimice. igit̄. Etiam ex q̄ in materia coīcant passum ē in potētia ad actū agēti z e q̄ quare etiā vñū parit ab altero et econuerso.

Ar. Nō ē ē mouens mouet. sicut in physycis ostensum ē. qd nō ē agens in agendo repati. Ans. etiā pbat. qz finis mouet ⁊ nō mouet. Sz pna tenet per Aresto. qd ē reodē nō ē suscipien dū de facere ⁊ pati ⁊ de mouere ⁊ moueri. Dm qd Aresto. h loqde de agere effectiue qd mouet motu prie dicto. sz finis solū mouet metaphorice. ¶ Et qñ dz medicina mouet effectiue et nō nō mouet. Etiā intelligētia mouet celū ⁊ nō mouet. Silt celū agit in hac inferiora et nō nūq patitur ab eis. Sensibile etiā mouet sensum ⁊ nō mouet ab ipō. Dm qd ille instantie arguit de agere nō cōicāte in materia vlt nō appropinquato. ⁊ in oibz illis nō ē necē agēs repati.

Ar Si tertia conclusio eec pā seqret q a pportōne
minozis inequalitatis esset actio. pbat. qz oē
nn q

ကက ငှ

Primum

agens dicitur excedere suum patiens. si ergo repararetur agens a patiente. tunc sequeretur inconveniens illud. **Q**uoniam quod hoc inconveniens non sequitur. quia qualitates activae et passivae sunt sic dispositae quod ille qui sunt maioris activitatis sunt minoris resistencie. et ideo possibile est aliquid agens secundum unam formam excedere in virtute activae resistenciam alteri. ita tamen quod aliter per aliam formam excedat resistenciam illi. **E**t hoc dictum quod actio per se fieri a proportionem maioris inequlitatis dicitur intelligi comparando activitatem agentis ad resistenciam patientis et non ad activitatem ipsius patientis quam habere potest per aliam formam. **E**t propter illam diversitatem agens non per se patitur in eadem distantia in qua agit. sicut patet quod si summe calidum agit in minus calidum. **E**t quando dicitur ex illo sequitur quod idem sit in actu et potentia. nobiliter et minus nobiliter quod est inconveniens. patet quod agens agit secundum quod est in actu et patitur secundum quod est in potentia. **Q**uoniam quod hoc non est respectu eiusdem. quia secundum unam qualitatem agit. et secundum aliam patitur.

Ad Si ita esset sequeretur quod agens nunquam assimilaretur sibi passivum. et sic frustraretur suo fine. probatur quia ex quo pateret tunc semper aliquid deperderet de sua virtute. quia semper diminuta non posset passivum assimilare sibi. **Q**uoniam quod agens in agendo primo debilitatur tamen finaliter pervenit ita quod in se vivit et fortificatur resumendo priores vires quas perdidit ex actione ipsius passivi. **E**t sic illud quod est maioris activitatis tandem convertitur aliud in suam naturam. quo facto cessat actio.

Ad Si ita esset sequeretur quod contraria essent simul in eodem. probatur. quia si agens ageret in patientem per medium tunc etiam ageret in ipsum medium. et esset par ratio de patiente si rursus ageret in illud quod prius fuit agens. quo posito sequeretur inconveniens illud. scilicet quod in eodem aere sit caliditas et frigiditas si ignis agat in aquam per aerem medium. **Q**uoniam quod in tali casu est acquisitio caliditatis et frigiditatis in tali medio. sed tamen ille forme non sunt ibi secundum esse inter se. quia si per unam pervenit aduersus aliam. et sic una intensio alia remittitur. et hoc nullum est inconueniens.

De modo agendi

Quomodo autem contingat hoc accidere. rursus dicamus. **H**is igitur videtur pati unumquodque per quosdam poros ingrediendi faciente ultimo et principali et hoc modo videre et audire nos inquit. et secundum alios sensus sentire omnes. **A**mplius videre per aerem et aquam et per transparentia quia poros habent inuisibiles quidem propter parvitatem. **S**pissos autem et secundum opacitatem et magis habent transparentia magis.

Ita est secunda pars principalis huius capituli in qua probatur determinari de modo agendi et patiendi. scilicet quod contingat agere vel pati. **E**t primo per opinionem aliorum quod etiam reprobat. **S**ecundo per opinionem propriam. **Q**uod autem ex istis. **E**t primo ponit opiniones antiquorum in generali. **D**icens quod iterum dicitur quod contingat agere et pati. **E**t de textu (rursus) quod prius posuit aliquos modos actionis in genere. nunc autem descendit ad speciales modos sumptos ex parte activorum et passivorum. scilicet qualiter agens veniat ad patientem ut imprimat ei suam formam per quam intendit transmutare ipsum patientem. **E**t circa hoc sunt diverse opinioniones. quia quibusdam fuit visum quod unumquodque dicitur pati

De generatione

patitur per quosdam poros qui sunt in ipso patiente per quod ipsum agens quod est primum patienti ingreditur ad partes. **E**t illi etiam dicunt quod per hunc modum nos videmus autem dicitur et sentimus secundum omnes sensus. quia secundum eos visus et auditus effunduntur ad sensibilia per media. quod dixerunt esse corpora porosa. **E**t hoc dicunt quod melius videmus per aere et aquam quod per alia corpora porosa sicut sunt vitrum et cristallum. quia illa corpora habent plures poros alios. **E**t illi porus sunt inuisibiles propter parvitatem. sunt etiam spissius ordinati modo debito. **E**t quanto magis corpora sunt transparentia tanto magis habent tales poros. **Q**uod autem dicitur est de visu. hoc intelligendum est de omni sensu et similiter de actione et passione. quia antiqui saluabant omnia talia per poros.

Hic quidem igitur in quibusdam determinaverunt ita quod admodum et Empedocles non solum in patientibus et facientibus sed et misceri ea inquit. quorum porus ad invicem sunt commensurabiles. **C**onpendiose autem maxime et de omnibus uno sermone determinaverunt. **L**euippus et Democritus principium facientes secundum naturam quod est. **Q**uibusdam etiam antiquorum visum est ex necessitate ens unum esse et immobile. vacuū esse non ens moveri autem non posse non ente vacuo sepato. **N**ecque rursus multa esse non ente se gregantes. **H**oc et nihil differt. ut si quis existimet non continuum esse omne sed tangere. **D**ivisum et fore multa et non unum esse vacuū. **S**i enim ubique divisibile nihil fore unum quia propter nec multa. sed vacuū esse. **S**i autem tunc divisibile quidem tamen autem non fictitium aliquid hoc vtrique videbitur. visus quatuor. enim est propter quod hoc quidem habet ita esse totum. et plenum est hoc autem divisum. **A**mplius sic fore necessarium est non esse motionem. **E**t his quidem igitur vtrique sermonibus transcendentes sensus et despicientes eum enunciat ac si consequens rationem sequi unum ens. et immobile omne esse dicunt et infinitum quoddam. sine enim finire visus ad vacuū. **H**ic ergo ita et propter has causas enuntiaverunt de veritate. **A**mplius autem in sermone quidem videtur hoc contingere. **I**n rebus autem demetis simile est opinari ita. nullum enim demetium egredi in tantum ut ignem unum existimet et glaciem. sed solum bona et apparatus propter assuetudinem hec. quibusdam propter demetium nihil videtur differre.

Hic sequenter ponit opiniones antiquorum in speciem aliam. **E**t dividit in tres partes secundum tres opinioniones. **E**t primo ponit opinionem Empedoclis. **D**icens quod aliqui magis descendentes ad speciem. sicut Empedocles dicitur ipsos poros non solum esse in activis et passivis. sed etiam illa dicuntur ad invicem commisceri quorum porus sunt commensurabiles. ut unum posset ingredi in aliud. **E**t tunc ibi. **C**onpendiose autem. **P**onit opinionem Leucippi et Democriti. **D**icens quod Democritus et Leucippus breviter et compendiose se uno et simili sermone dixerunt et dixerunt

Et vtriusque antiquorum opinio de actione et passione

Prima Empedocles et Democritus

12 poros in patiente

12 poros in patiente

12 poros in patiente

12 poros in patiente

minauerunt de omnibus. quia posuerunt vñū pñcipiū
fm materiā quod est corpus indiuisibile. per quod red
debant causam generationis et corruptionis et omnium
alioz ad sensum apparentiū. ¶ Tunc ibi. Quibusdā
aut. Ponit opinionē Permenidis et Hellisii qui sunt
opinari de necessitate esse tantū vñū pñcipiū et illud
esse immobile et infinitū. Quia aut sit immobile sic pbabant
quia motus nō potest esse si vacuū separātū nō sit. s. v. a
tuū nō est. ergo motus nō est. ¶ Sed q sit vñū tan
tum et non multa sic pbabant. qz si essent multayl ēent
pñcipia et contigua simul. aut tantū contigua. vel tantū
continua. sed nullum illoz est dicendū. ¶ Minor
pbatur ab eis inductiue. pmo de continuis et cōtiguis
simul. quia illa non possunt esse nisi posito vacuo segre
gante et diuidente inter ea. sed vacuum nō est igit. Nec
possunt illa multa esse contigua. quia ipse non distinet in
ter contigua et continuū cū fm ipm nihil differat. si qz
existimet omne nō esse pñcipiū s. rāgere et cōtiguū. s. nō
pñt et multa pñcipia. v. p. t. b. sed vacuum nō est igit. Nec
illa essent actu diuisa. hoc nō pñt dici fm mellissum. quia
facta diuisione vbiqz nō remaneret aliquod corpus vñū
et continuū. sed remaneret nō esse et vacuum. Aut ēent
diuisibilia et nō actu diuisa. hoc videtur esse ficticiū fm
eum. quia nō habet causam q aliquid sit diuisibile vñqz
ad aliquid. Et q diuisio vltimus non pñgrediatur cum
tam tale habet esse totius et sit plenum. ¶ Et ergo fm
Hellissum facta diuisione remaneret corpus inane et
vacuum. sed ipse negauit vacuum. et ergo etiam negauit
talem diuisionē tam in actu q in potestate. ita q tale vñū
nō solum posuit indiuisum. sed etiam indiuisibile. ¶ Et
quia motus semp requirit multa scz motorem et mobi
le. ergo ipse negauit motum ponendo solum vñū. S. z
quando sibi dicebatur ad sensum esse manifestū aliqua
moueri ipse desperie sensum. quia dixit conueniens esse
sequi rationem et nō sensum. Sed ratio iudicat ēē vñū
ens et immobile. ¶ Similiter etiam dicebant tale vñū
immobile esse infinitum. qz omne finire est p vacuū et vñqz
ad vacuū qd Hellissus valde abhorrebat. Et fuit ar
gumentū Mellisii tale. qz omne qd finit et terminat. vel
terminat ad pleniū vel ad vacuū. Si ad pleniū opz illud
iterz finiri et terminari. Sed qz nō est pcessus in infinitū
tum. ergo oportet tandē deuenire ad vacuū qd nega
uit. Et ergo ipse et sui sequaces hoc medio quo dictū ē
enunciauerūt de illo qd eis apparebat vñū. ¶ Sed di
cit phis q aliquis potest sic opinari p rōnes sophistis
cas. sed dicere ita esse in rebus est simile dementie. Et dō
notanter simile. qz nullus dementis in tantū egreditur a
iudicio veritatis. vt dicat ignem et glaciē esse tantū vñū
quod tamē isti ponebant. licet dementes ppter consue
tudinē vel apparentiā in sensibilibz. aliqui nullam faci
unt differentia inter bona et mala.

Leucippus autē existimat est habere sermo
nes q ad sensum cōfessa dicētes. nō em destrue
bat nec generationē nec corruptionē. nec motū
et multitudinē entū. Confitebat at ea q appa
rentibz cōstruētibz at vñū vt nō entē motōz si nō
vacuū nō ens et entū nihil nō ens inqz ēē pñcipia
lit em ens et pleniū ens. S. o. qd talenō vñū
sed infinita multitudine et in visibilia. ppter par

uitatē tumoris. Hec aut invacuō ferri vacuū em
esse. Et cōstātia quidē generationē facere. Dissol
uta aut corruptionē facere aut et pati fm qz exi
stunt tāgentia. Scdm em id nō vñū esse et cōn
posita et plicata generare. Scdm veritatē qui
dem ex nō vñqz generari multitudinē neqz ex
vere multis vñū sed ēē hoc impossibile.

Hic psequenter phs cōpat p dictas opiniones ad
inuicem. Et pmo cōpat opinionē Leucippi ad optio
nem Permenidis et Hellisii penes puenientiā. Se
cundo penes differentia. Dicens pmo q Leucippus
putabat se habere sermones meliores alijs. In hoc. qz
ipse pñtetur illa que sunt manifesta ad sensum. eo q cō
cessit motū generatōem et corruptōem. et similiter mul
titudinē entū. Sed tamē pueniebat cū alijs. scz Per
menide et Hellisso in positōne vacuū. scz q nō ēēt mo
tus nisi esset vacuū. sed qz ipse Leucippus ponit motū
ergo etiam posuit vacuū. sed alij negauerūt motū. ergo
etiā abhorrebāt vacuū. est tñ vñū q Leucippus solum
posuit vacuū sicut pñcipiū qd aprie nō est ens. sed ent
qz ipse solū pleniū dicebat pñcipiū esse ens. ¶ Tūc ibi
Sed omne qd. Cōpat p dictas opiniones penes dñā
Dicens qz pñcipiū ens sit pleniū nō tñ oc qd ē pleniū
est vñū sicut dixerūt Permenides et Hellissus. s. sunt
multa et infinita et indiuisibilia ppter puitatē tumoris. id ē
quātitatis vel magnitudinis. sicut sunt corpora artho
malia. Etia Leucippus nō negauit vacuū. sed dicebat
illa corpora moueri in vacuo. sicut etiā Democritus. Et
fm pñcipiū illoz corporū dicebant fieri generatōes
fm dissolutōem vero corruptōem. fm tñ tñ at actōem
et passionē. Sed Hellissus hoc facere nō potuit. Etia
Democritus posuit mixta et cōposita nō esse vñū simpl
quia poterant diuidi. sed indiuisibilia corpora erāt vñū
simpl et quibz mixta cōponebant. q nō sunt vñū simpl
pliciter. quia sicut ipso possibile ē ex vno genera multitudine
nem. ita similiter impossibile est ex multis generare vñū
simpl. Et ergo Democritus saluabat simplicitatē vñū
tatem quancū ad pñcipia. sed vñitatem quodammodo
quo ad mixta. sed Hellissus illa saluare non potuit. qz
posuit tantum vñū ens.

Sed vt Empedocles et alioz aliqui inqui
unt pati p poros ita pñcipiū alterationē et omne
pati hoc mō generari p vacuū facta dissolutōe
et corruptōe. similr aut et augmētationē subin
trātibz solidis. Fere aut et Empedocles necē
dicere vt Leucippus. inquit ē em qdāz solida et idi
uisibilia. aut si nō vbiqz porū cōtinui sunt hoc
aut impossibile ē. Nihil em aliū solidū extra po
ros sed omne vacuū. Necesse ē igit tāgentia qdē
ēē indiuisibilia. Media aut eoz vacua quos ille
dicit poros ita at et Leucippus dicit de facere et
pati. Hodi igit fm quos hec qdem faciūt. hec
aut patiunt fore bi dicuntur

Hic psequenter cōpat opinionē Empedoclis ad
opinionē Democriti. pmo penes puenientiā. Dicens
nn ij

Compat opinio
dñas dat

Prio penes o
puemētia

Sedo penes dñā

W. E. J. J.

Primus

q̄ sicut Empedocles et sui sequaces dixerunt pati fm̄ poros. ita q̄ omne alteratōem et omne pati per poros saluabant. Ita similiter Democritus dixit generari p̄ vacuū et corrumpi facta resolutōe et corruptōe in vacuū. et ita similiter dicebat fieri augmentatōem. quia calida subintrant quasdam vacuitates. Et sic idem est ponere poros quos subintrant corpora vt se contingant et agant quod fecit Empedocles et ponere vacuitates p̄ quas hec contingunt. sicut fecit Democritus. et ergo in positōe pororū nō differunt dicere opiniones. ¶ Tunc ibi fere autē Comparat opinionem Empe. ad opinionem Leucippi. dicens q̄ Empedocles fere necessario habuit dicere sicut dixit Leucippus. scz eē corpora indiuisibilia. Dicit autē fere quia Empedocles non confitebatur ex pressē eē aliqua corpora indiuisibilia. sed quia hoc sequitur ad opinionem eius quia ipse ponebat poros in ipsis corporibz ex q̄bus fm̄ eū causabatur actio et passio. Aut q̄ illi pori sunt i toto corpore ita q̄ nihil sit mediū iter eos aut est aliqd corpus diuidens eos. sed p̄mum est iposibile. qz alias totū corp⁹ eēt vacuū qd est impossibile. ergo necesse est esse aliquod corpus solidum extra poros id est p̄ter poros. quod ipos diuidat et distinguat. et talia corpora necesse est esse indiuisibilia. media autē istorū sunt vacua siue foramina que Empedocles dicit eē poros. Et ergo fm̄ cōmentatōe que hic allegat sanctus Thomas. inter illas opiniones nulla est differentia nisi q̄ Leucippus ponit inter hec corpus vacuū. sed apud istos sunt foramina plena subtilibz corpibz. Conueniunt q̄ in duobz. scilicet in positōe vacuitat⁹ et in positōe corpū indiuisibilium. vt dicitur. fact⁹. Finalit̄ epilogat et s̄ra plana.

Et de his q̄dem et quomō dicunt manifestū est. Et ad eorū positōnes q̄bus vtunt̄ fere cōfesse videt̄ p̄tingēs alijs aut min⁹ (verbi gratia) Empedocli quōd erit corruptio et alteratio nō est manifestū his aut erit indiuisibilia prima corporū formis dīna solum. ex quibz p̄mūz cōponunt̄. et in q̄ vltima dissoluitur Empedocles autē alia q̄dem manifestū qm̄ vsqz ad elementa habet generationem et corruptiōes. Ipsoz vero horū quōd generat et corrumpit coacturata quantitas nec manifestū nec p̄tingit dicere ei nō dicēt̄ ignis elementum esse. Similr autē et alioz omnū vt i Tunc scriptis Plato in tātu differt ei vt nō eodē mō Leucippus dicat. qm̄ h̄ qdē solida. h̄ aut planicie dē indiuisibilia. et h̄ qdē infinitis terminari figuris indiuisibilium solidorū vniūqzqz. h̄ autē t̄m̄ia. ¶ Om̄ indiuisibilia vtriqz dicūt̄ t̄m̄iata figuris ex his itaqz ḡn̄atōne et corruptōne Leucippo q̄ dē duobz mōd̄is erat vtiqz p̄ vacuū. et tactū. h̄ qdē indiuisibile vniūqzqz Platoni autē fm̄ soluz tactuz et vacuū em̄ nō esse inquit. et de indiuisibilibz qdē planiciebz dixim⁹ in poribz sermonibz. de indiuisibilibz aut solidis amplius est dicere. ideo hoc accides relinquat̄ nunc.

Hic p̄r ph̄a ponit dīam inter vtrāqz opinionē Di

Degeneratione

ens q̄ istoz dīa de illis modis agendi est manifesta ex illis q̄ sequunt̄ eorū positōnes. qz Leucippus ex sua positōne p̄t magis dare causas eorū q̄ manifeste p̄tingūt. scz Empedocles min⁹. qz fm̄ eius fundamentū nō est manifestū quōd accidat generatio et corruptio et alteratio in omibz entibz naturalibz. Scz Democritus et Leucippus poterāt illas causas assignare. nō solū in mixtis. scz etiaz in elementis. p̄pter diuersitatē corporū arthomaliū. que differunt positōe. ordine. forma. et figura. vt dicit p̄mo metaphisice. q̄ dixerūt eē p̄ma corpora ex q̄bz alia cōponunt̄ Empedocles autē nō ponit aliq̄ corpora p̄ora elementis. et sic nō potuit saluare corporū generatōes ex alijs nec corruptiōne i alia. ¶ Tunc ibi. Sicut autē et alioz Comparat opinionē Leucippi ad opinionē Platonis. P̄mū penes p̄ueniētiā. Dicens q̄ sicut Leucippus p̄t dare cām generationis om̄ ex sua positōe. ita sicut Plato fm̄ q̄ scripsit in Tunc. Scdō penes dīam. qz quis vtrāqz ponat in indiuisibilia esse p̄ncipia. t̄m̄ differūt in tribz. p̄mo qz Leucippus dixit illa indiuisibilia eē corpora solida. scz Plato dixit ea esse superficies. Scdō. qz figure indiuisibilium corporum q̄bus figurant̄ et terminant̄ cōposita sunt infinite fm̄ Leucippū. sed fm̄ Platonē sunt finite. qz posuit figuras triangulares eē p̄mag om̄ figurarū. q̄ sunt finite. Tercio differunt. quia fm̄ Leucippū sunt duo modi q̄bus fit actio et passio. qz vno sit p̄ tactū agēt̄ et patiēz. Alio mō sit p̄ vacuū qd ē por⁹ t̄m̄. scz fm̄ Platonē vnus modus. scilicet p̄mū. qz fm̄ Platonē vacuū nō ē. Scz de indiuisibilibz superficiebz dicitur ē in tercio celi. qd autē p̄tingat dicere de indiuisibilibz corporibz nunc relinquat̄.

Ut autē parum disgredeētes dicam⁹ necariū et iposibile vniūqzqz dicere indiuisibilium. nō em̄ possibile pati nisi p̄ vacuū et nullū actiū passiōis. Neqz em̄ calidū et frigidū oportet diuisibile eē. Quātis hoc incōueniēs sit solū dare circulanfigure calidū. nec em̄ et p̄mūz frigidū aliq̄ ali cui adaptare figurarū. Incōueniēs autē si hec q̄ demerit. dico at caliditas et frigiditas grauitas atz duritia. et leuitas et mollicies non existūt.

Scz t̄m̄ graui⁹ fm̄ excedētia dicit eē Democritus vnumqzqz indiuisibilium. quappter et calid⁹ Talia atē entia nō pati adiūicē iposibile (verbi gratia) multū excedēte calido lenit calidū. Scz t̄m̄ si dur⁹ et molle. molle atē in patiēdo aliqd dicitur subactiū em̄ et molle. Sed t̄m̄ incōueniēs si nihil existit. nisi solum figura et si existit vniū at solum (verbi gratia) hoc qdē frigidū. hoc autē calidum. nec em̄ vna aliqua esset natura eorū. Sicut at iposibile et si multa vni Indiuisibile atē ens i eodē habebit passiones. Quappter et si patiāz h̄ q̄ ifrigidat hoc aliqd et aliud faciet aut patietur. Eodē autē modo et de passionibus alijs. Hoc em̄ et solida et planicie dicentibz indiuisibilia cōtingit eodē modo nec em̄ rariora nec densiora est possibile generari vacuo nō ente i indiuisibilibz.

Postquam plus posuit opiniones aliorum de principijs rerum naturalium. et de modis quibus agunt et patiuntur ad invicem. Hic consequenter reprobat illas opiniones. Et primo reprobat opiniones eorum quod ad posuissent arthomorum. quod dicebant esse principia. Secundo quod ad modos agendi quos ponebant. ibi (Quocirca ergo etc.) Dicit ergo primo quod indivisibilia corpora non possunt esse principia. probat dicendo ad impossibile. scilicet quod contra dictoria essent simul vera. tali ratione. quia si indivisibilia corpora essent tunc nec agerent nec paterentur ad invicem. et si essent principia. tunc agerent et paterentur. sic agerent et non agerent. paterentur et non paterentur quod est impossibile. Sed quod non agerent nec paterentur. probat duplici ratione. Prima quia actio et passio fit per vacuum. sed in talibus arthomibus non est vacuum. ergo probat tribus rationibus. Prima quia secundum illos philosophos corpora indivisibilia que sunt figure circularis sunt calida. ergo oportet et alia alterius figure que sunt frigida. quia unum contrarium non est in natura sine reliquo. sed ille due qualitates sunt in arthomibus oportet etiam in eis esse qualitates consequentes. que sunt gravitas duricia leuitas mollicies. et sic de alijs. quibus positis oportet unum ascendere et alterum descendere. sicut apparet in radijs solis. Et ergo necessario unum agit in alterum et contra. Secunda ratio tangit ibi (Sed tamen grauius) quia secundum Democritum unum indivisibile est grauius. ergo etiam unum est calidius alio. sed illa quando debite appropinquat agunt et patiuntur. sicut leuiter calidum patitur ab excellenti calido. non in quantum sunt similia. sed in quantum magis calidum excedit plus frigido primarium. Tercia ratio tangit ibi (Sed tamen si durum.) que talis est. Si Democritus dicat in arthomibus esse durum necesse est quod dicat etiam molle esse in eis. quia si unum contrarium fuerit in rerum natura et reliquum. vel habetur secundum celi. sed molle est passiuum cum sit naturalis impotentia resistendi tactui. licet in quantum est in ipso humido sit subactiuum. id est agens per humorem. ergo sequitur iterum arthomus esse actiuus et passiuus. Sic ergo secundum quod deducit commentator. quocumque modo ponantur indivisibilia semper contingit eis impossibile. quia si ponantur ipsa non esse susceptiva passionum. sequitur quod non sit alia quia causa actionis et passionis. quia secundum solam figuram non fit actio et passio. alia enim mathematica agerent et paterentur. Si vero sint receptiva passionum. aut ergo erit una qualitas in quolibet arthomo aut plures. Si una qualitas ita quod unum sit calidum sic quod non posset esse frigidum et aliud frigidum sic quod non posset esse calidum tunc eorum materia non erit eadem. et sic non erunt transmutabilia ad invicem. Si vero plures tunc erunt indivisibilia secundum illas. et sic indivisibilia erunt diuisibilia. etiam contraria erunt in eodem indivisibili. quia ille plures qualitates sunt aque et passiuæ. quare etiam erunt contrarie. cum actio et passio sint inter contraria. Sequitur etiam quod insunt eidem secundum idem quod est impossibile. Sequitur etiam quod si arthomus infrigidetur quod secundum idem calefiat quod falsum est. Et ita similiter dicendum est de alijs qualitatibus actiuis et passiuis quod sunt durus et molle. Tunc ibi (Hoc enim et solida) Reprobat opinionem Platonis qui posuit superficies indivisibiles esse principia absque tamen vacuo. tali ratione. quia rarum et densum non sunt sine vacuo. sed in illis superficiebus non est vacuum. ergo nec rarum et densum. Si rarum et densum sunt prime qualitates ex parte materie.

ergo ipsi non existentibus non erunt alie qualitates sequentes. Sic ergo in corpore indivisibili nulle erunt qualitates actiuæ et passiuæ. et per prius nec ager. nec pateret non esset vacuo

Amplius autem inconueniens et parua quidem indivisibilia esse. magna autem non. Hunc quidem enim rationabiliter maiora magis constringuntur quod parua. Hec quidem enim dissoluitur facilius paruis (verbi gratia) Magna quidem procedunt ex multis. Indivisibile autem vniuersaliter magis: quare magnis existit magis quod paruis. Amplius autem utrum una omnium natura illorum solidorum. aut differt alterum ab alteris. quemadmodum si hec quidem essent ignea hec autem terrea secundum tumorem. Si quidem enim una natura est omnium quid diuides erit. aut quare non sunt tangentia unum. Quemadmodum aqua aqua quando tangit. nihil enim differt posterior aqua priori. Si autem alia qualia hec. Et manifestum quod has ponendum principia et causas contingenti magis quod figuras. Amplius autem dominum in natura. et utique faciet et patientem approximata ad invicem. Amplius quod est quod mouet et si quidem est aliud passiuum Si autem ipsum seipsum. unum quod quod autem diuisibile erit secundum aliud quod moues. secundum aliud motum. aut secundum idem peraria existit. et non solum materia erit numero una sed et potentia

Hic prout philosophus remouet quandam instantiam siue falsam rationem. que posset dari ad rationes suas. quod posset aliquis dicere quod arthomibus qui sunt indivisibiles. magni autem diuisibiles Dicit philosophus quod hoc est inconueniens. quod quibus rationabiliter et facilius magna diuidantur quod parua cum magna proponantur ex multis. enim paruitas et magnitudo non sunt causa diuisibilitatis. vel indivisibilitatis et ergo ipsi arthomibus de natura sua et vltius sunt indivisibiles. non tamen propter magnitudinem vel paruitatem Tunc ibi (Amplius autem utrum una) Philosophus supradictis addit aliam rationem ad probandum arthomus non esse principia. que talis est. quia vel illa corpora essent unius nature aut diuersarum naturarum. ita quod aliqua secundum naturalem quantitatem essent ignea et alia terrea. Non unius nature. quia tunc nihil esset diuidens et discorinans ipsos arthomos. sicut accidit in aqua quando partes aque se tangunt. tunc statim continuantur. et non differt una pars ab alia sed hoc est falsum de corporibus arthomalibus. Hec diuersarum naturarum. quia si essent diuersarum naturarum. illa differentia esset a qualitatibus et naturalibus formis et sic ille forme naturales magis essent principia rerum quod sunt ex arthomibus quod figure arthomorum. quod enim Democritus dixit esse principia. Etiam ea quod dunt in materia et forma agunt et patiuntur ad invicem quando approximantur. sed illa que sunt diuersa in figura non agunt et patiuntur. ergo conuenientius ille diuersæ forme debent poni principia actionis et passionis quod diuersæ figure. Tunc ibi (Amplius quod est) Dicit quod corpora indivisibilia non mouentur in vacuo. sicut dixit Democritus tali ratione. Si indivisibilia mouerentur in vacuo. vel mouerentur a se vel ab alio. Si ab alio tunc ipsum in diuisibile erit

unum unum

Primus

passiui. 2 sic nō erit principii actionis. sed potius ipm moti-
uens. Si aut moueret a seipso tunc aut erit indiuisibile. qd
fm vna grem mouet. 2 fm alia moueret. aut in codez fm
idem erit contraria cum mouere 2 moueri sint contraria.
Sed vtrūqz illorū est impossibile. Etiam sequeatur q nō so-
lum esset vna materia numero pparior. sed vna potentia
ppinqua. 2 sic cōtraria non haberent diuersas naturas. 2 q
nō esset multitudo rerū. sed oia essent vnū. qz oia essent ab
eadē materia 2 ab eadem potentia numero. que potentia
non differt ab actu

Quicunqz igitur per poros motionē inqunt
passiones contingere. Siqdem 2 plenīs poris
supfluūt pori Si em ita patit aliqd esse. 2 si nō
poros habēs. sed ipm cōtinuū ens patiet eodē
modo. Amplius aut qūo ptingit de inspicere
videre vt dicit. Nō em fm tactos ptingit trā-
sire p trāsparentia neqz p poros. si plenus vhus/
quūqz. qd em differt aut nō poros habere omē
em sicerit plenū. Sed 2 si vacua qdē bec ne-
cesse aut corpa in eis habere idē ptingit rursuz
Si aut talia fm magnitudinē vt nō suscipiant
corpus aliqd. ridiculū paruū qdem existimare
vacuū. magnū autē nō esse vacuū. qualecunqz
aut vacuū aliud aliqd existimare dicere. nisi re-
gionē corpis. Quapropter manifestū quoniam
omī corpoti fm timorem equale erit vacuum.

Universaliter aut poros facere supfluū Si
quidē em nihil facit fm tactū. neqz p poros trā-
siens facit. Si aut in tāgendo 2 poris non enti-
bus. bec qdem patient. bec aut facient adinui-
cem hoc mō innator. Quoniā ergo ita dicere
poros vt qdā existimant aut medaciuz aut ma-
ne est manifestum ex his est: diuisibilibus aut
omīno corpotibz entibz poros facere ridiculū
Scdm id em q diuisibilia possunt separari

Hic psequenter reprobat pdictas opīones qstuz ad
modos agēdi 2 patiendi. Et pmo ostendit q ad actionē
et passionē non sunt necessarij pori duabus rationibus. p-
ma. quia fm illos tunc corpus patitur quādo actiū ran-
git ipsum in poris. 2 sic patit per tactū actiui. ergo nō opor-
et ponere poros. quia actiū potest tangere passiū. qd ē
totum continuū. 2 non habet poros. et sic pori sunt omīno
supflui. Secunda ratio. quia illi nō possunt dicere quomō
fiat videre vel inspicere quādo sensus videt p transparen-
tia. quia non possunt dicere q sensus fm tactum transeat
per transparentia. scz per vitrum vel cristallum. quia sen-
satio fit per distantia. nec possunt dicere q sensus fiant fm
poros. quia vel essent in toto corpore pleni. tunc ibi nō pos-
set transire radius vel res visibilis. ita q fieret contactus
rei vise 2 visus. Si vero essent vacui tunc necesse esset eē
aliqua corpora in eis. 2 sic totum corpus erit plenum. quia
nihil differt habere poros plenos et non habere poros.

Tunc ibi (Sed et si vacua qdem) Remouet quandā

Degeneratione

falsam responsionē que posset dari. quia posset aliqd dices-
te q pori 2 foramina sint vacua. Respondet pbs q si em
vacua aut possent recipere corpus impleis ipa. aut nō. Si
possint ponat. ergo q recipiant. quia possibi posito in eē qd
ex eo accidit non est impossibile. ergo sequitur idem qd pus.
scz q non posset aliquid videri per transparentia. Si autē
pori sint tales q non possunt recipere corpus impleis. eo
q sunt parui. hoc est ridiculū dicere. scz q parui foramen
quod potius dī sit vacuū. magnū autem spaciū non sit va-
cuū. quia qualecunqz sit vacuū siue parui siue magnū
semper habet corpus sibi equale impleis ipsum. vt patet per
definitōem vacui. quia vacuū nihil aliud est nisi regio. id ē
spaciū corporis susceptiui. Tunc ibi (Universaliter
autem) Ostendit poros vniuersaliter esse supfluos prop-
ter actionem. quia vel agens agit fm contactū vel nō. Si
vero agit per contactū. ergo non requiruntur pori vt intrin-
secus tangat. Si autem agat fm contactū tunc non ex-
stentibus poris potest actiū tangere passiū. 2 sic fiet actio
et passio. Ultimo epilogat dicens. q ponere poros aut
est mendaciū aut est inutile ad actōem 2 passiones. Etiam
non sunt pori necessarij ad diuisionem corporis. quia cor-
pora tam mathematica q physica possunt separari fm id
q diuisibilia sunt cum in mathematicis non sint pori. 2 ta-
men sunt mathematica diuisibilia.

Querit Utrum actio 2 passio fiat p poros. vt
dī Empedocles. v el p corpora indiu-
sibilia. sicut dixerūt Democritus Leucippus 2 eorum se-
quaces. Dm ad ambo simul. q nō. vt sufficiēt parz
p rōnes phi quas adducit cōtra opīones antiquor. et
preferim cōtra opīones Democriti 2 Empedocles. qd
Aristoteles relinqt opīonē Dellisti tanqz absurdā. sed
opīonē Platōis als improbauit. Sunt ergo in summa
quattuor opīones antiquoruz de mō agēdi 2 patiendi.
Prima est Empedocles q dī actōem 2 passionē fieri p po-
ros. Secunda Democriti 2 Leucippi. q vno sermone pos-
suerūt corpora indiuisibilia infinitaz figuraz esse principia
omniū rerum. Tercia est opīo Dellisti q ponit tū vnū
ens immobile infinitū. 2 sic negauit actōem 2 passionē 2
vniuersaliter omē motū. vt patet ex primo physicorum
Quarta est opīo Platōis ponētis indiuisibiles supfl-
es esse rez principia. Huius aut opīonē pparōes cū ali-
quaz reprobationibz ex his q dicta sunt relinquo nota

Ar. Omne agens agit per contactū. vel ergo actio
erit fm superficiem tū quod non est dicendū.
aut fm pfundum quod est verum. sed hoc non potest fie-
ri nisi mediantibus poris. ergo. Dicendum q modus
agēdi potest saluari absqz poris hoc modo. quia agens
primo diffundit 2 multiplicat suam virtutem p medium
sibi proximū. 2 mediante illo diffundit eandem virtutē in
alterū. 2 sic pnter vsqz ad passum quod tangit imediate
fm illā virtutē in superficie. scz mediate p pūuaz actionē
agit in pfundū passi. 2 tangit passū fm pfundū mediate

Arguitur. Ad sensum videmus rara fa-
cilis pati q densa. Sed huius
nō est alia causa nisi quia sunt porosa. ergo actio et passio
fiunt p poros. Dm q hoc non est ratione porositatis.
sed est ratione humiditatis leuiter effluentis. ratione cuius faci-
liter transmutatur ab agente. Etia rarū hz minus de ma-
teria q densum. 2 ideo minus resistit actioni agentis.

Reprobat opīones
fm ad modos

Reprobat
opīones
fm ad
modos

Remouet
Poros

Phil.

De
motu
et
sensu

Angu.

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

De
motu
et
sensu

Ar. Visio et vniuersaliter omnis sententia huius fieri per
quandam transparentiam corporis. sed si non posset
esse nisi corpora essent porosa. actio et passio sunt per poros
Dicendum quod visio fit per quamdam corpora transparentiam non ro-
ne porositatis. sed ratione luminis. quod est accurs diaphani. quod
visibili multiplicat species per diaphanum. sic patet visus ad vi-
sum. Sed huiusmodi species non sunt motus visus nisi ratione lumi-
nis diaphani illuminatis. sicut huius videri scilicet de anima.

Arguitur. Oportet virtutem agere per pas-
sum. sed hoc non potest fieri nisi per quiddam
vehiculum. sed illud vehiculum non potest esse corpus diuisibi-
le. quod sic corpora se penetrarent. ergo erit corpus indiuisibi-
le. et per consequens actio et passio sunt per corpus indiuisibile
Oportet quod ab agere non oportet effluere aliquod ipsum quod sit
velut corpus vel aliquod de substantia eius. sed sufficit quod ab
eo diffundatur virtus eius in medium sibi proximum. sic cōfess
quenter visus ad passum

Queritur. An indiuisibile posset altera-
ri aliquo sensibili qualitate. Pro res-
poncione notandum quod duplex est indiuisibile. quoddam est non
habens partem in continuo. sicut anima rationalis. et de tali non lo-
quitur superius Aristoteles. Aliud est indiuisibile habens partem
in continuo. Et illud est duplex. quod quoddam est indiuisibile
simpliciter. sicut punctus. cuius positio est in extremitatibus linee
vel per definitiōem linee. Aliud est indiuisibile secundum quod sit
vel secundum latitudinem. aut secundum profunditatem. sicut linea est indi-
uisibilis secundum latitudinem. cuius positio est in extremitatibus su-
perficie. sed superficies est indiuisibilis secundum profunditatem. cuius
positio est in terminis corporis. quod corpus est omni quocumque di-
uisibile. Tunc dicitur quod nullum indiuisibile habens partem
in continuo. sub ratione indiuisibilis est per se alterabile sensibili
qualitate. probatur quod nullum tale est quantum. sed qualitates sen-
sibiles habet per subiecto quantitate. Secundo. probatur. quod
lineas sensibiles inest enim plerumque perfectio. sed indiuisibilia sunt
incompleta et imperfecta. quod solum habet actum continuum. ergo etc.
Tercio. probatur. quod huiusmodi indiuisibilia non sunt per se mobili-
lia motu locali quod est primus motus. vel pars sextus et octauus
physicorum. ergo non sunt alterabilia. Teneat consequentia. quod
remoto primo remouetur ea que sequuntur illud primum.
Sunt etiam alie probationes superius posite in isto textu
(vel autem parum) videant ibidem.

Ar. Superficies est indiuisibilis. vel per ex dictis. et tunc
est alterabilis. probatur. quod dicit Aristoteles. in predica-
mentis quod quatuor est superficies tantum albi esse dixeris. Dicitur
dum quod albi non est in superficie tantum in subiecto. sed sicut in
disponere a parte subiecti ad receptiōem illius forme. vel si
sit subiecti tunc est solum subiecti quod non quod de hoc sit primo
Et quod dicitur. motus nobis mouetur omnia que in nobis sunt. et
etiam alterato continuo alterantur omnia que sunt in ipso. Sed in co-
tinuo sunt puncta linee et superficies. que sunt indiuisibilia. et etc.
Dicitur quod hoc est solum per actus. quod scilicet sunt in continuo in poten-
tia. Et quod iterum dicitur. puncta sunt per se quanta. et erunt alterabi-
lia. Aliis. probatur. quod secundum prospectum luminis secundum quod huius esse
punctuale orbiculariter se diffundit. Dicitur quod prospectus non
loquuntur de indiuisibili simpliciter. sed de mimio quod potest habere
actiōem talis vel possit se orbiculariter diffundere quemad-
modum etiam dicitur primo physicorum quod est dare mimam carnem

Ar. In continuo vbi sunt puncta. vel per primum non
erit vbi sunt et cōformiter colorati. vel puncta erunt
colorata. et per primum qualia et alterabilia. Dicitur quod huiusmodi

puncta sunt alterabilia per actiōem alterato continuo in quod sunt
in potentia. Dicitur etiam quod puncta sunt vbi sunt in continuo re-
ferendo partes ad totum. et non referendo partes inter se

Ar. Anima rationalis est indiuisibilis. et tunc est altera-
bilis. probatur. quod ipsa est susceptiva scientiarum et
virtutum moralium. Dicitur quod Democritus et Leucippus
loquebantur de indiuisibili. quod huius potest in continuo. sic autem
anima non est indiuisibilis. Et ergo Aristoteles reprobat
antiquos secundum quod ipsi loquuti sunt

Quomodo autem existat generare entibus et fa-
cere et pati dicamus. accipientes principium deum
multoties Si enim hoc quidem potestatem quidem
hoc autem actu tale innatum est. non tamen quidem pa-
ti. tamen autem non pati. sed vbi sunt secundum quod est tale.
Magis autem et minus secundum quod tale magis est et mi-
nus. et sic poros vti quod aliis dicit magis inesse.
vel in metallicis extendunt passum vne continue

Continuum igitur vni quod quod et vni ens impas-
sibile. Si autem et non appropinquatio. neque sibi
ipsis. neque aliis que facere nata sunt et pati. Dico
autem (ubi gratia) non solum tangens calefacit ignis.
sed et si longe sit. aerem enim ignis. aer autem corpus
calefacit innatus et facere et pati.

Postquam plus posuit opiniones quorundam de agere et
pati siue de modis agendi et patiendi et reprobatores earum
Hic patet in ista parte ponit opinionem propriam et veram. Et
circa hoc duo facit. quod primo dat suam intentiōem. et secundo
prosequitur intentum. ibi (Si enim hoc) Dicitur primo quod postquam pos-
uit et reprobare istas opiniones grandam de actiōe et passione
patet dicitur est secundum rem veritatem quod existat vel fiat genera-
re et quod existat agere et pati in his que agunt et patiunt. Et ad
hoc profectus videndum accipiendum est principio actiōis et passi-
onis illud quod est multoties dictum Tunc ibi (Si enim hoc.)
prosequitur propositum. et ponit duas additiōes que requirunt ad actiō-
nem et passionem. quod prima est. quod partes quod est in potentia non pa-
ti secundum quiddam presens. secundum omnes. Et per declaratio illius proprietatis
primas quiddam principium manifestum. scilicet quod entium quiddam est in
potentia. et illud est passum. et quiddam est actu. et illud est actum. ta-
le enim est natum agere et pati. tale est partes in potentia. quod est
agens in actu. Et cum ita sit tunc non est illa causa passionis quod illud
quod est in potentia recipit aliquam formam. tunc. id est secundum ali-
quas partes. tunc autem non. secundum quiddam presens non. sed oportet quod sit
passibile omnino. in omni parte in quod est in potentia. Est tamen ve-
rum quod in vna parte potest magis recipere passionem quod in alia propter vir-
tutem causatam ab agente. quod passum potest magis esse
dispositum in vna parte quod in alia ad recipiendum formam
quam agens intendit inducere Si enim aliquis velit dices-
se quod magis passiva sunt magis porosa. sicut videmus in ve-
tis metallis. quia ille vne que sunt rariores sunt magis
dispositi ad recipiendum formam in metallis. et sic videtur quod possit
sint causa passionis. Dicit sanctus Thomas. quod hoc non
est verum. quod forma non sunt ibi causa passionis. sed potest
dispositio media que est passibilis a tali actu et non ab alio

Tunc ibi (Continuum igitur) Ponit secundam additiōem
Et est quod agens et patiens debet esse diuisa et non continua.
quod illud quod est continuum non est passibile. Nichil enim patiens
a seipso. Debet tamen agens et patiens esse in debita propo-

ad duos quod duos a pho
posse autem vero
modos actiōis et
passiōis

Prima additiō
ad passum et
ad actum
- potest ad actum
- potest ad actum
- potest ad actum
- potest ad actum

Secunda additiō
ad actum et passum
- potest ad actum
- potest ad actum
- potest ad actum
- potest ad actum

Ar. Oculi videt. quia est visibilis. et similiter in intellectu intelligit. quia est intellectibilis. sed visibilis in intellectu dicitur potentia. ergo agens non agit in actu. Dicendum quod philosophus loquitur de potentia passiva. quia in illam aliquid patitur. sed potentie anime sunt quodammodo actus. ut patet secundo de anima. ergo possunt esse principia actionis.

Ar. Passum natum est recipere actum agentis. et etiam antequam perveniat ad terminum motus. in quo patitur actu. habet tale formam. quod male dicitur sit solum in potentia. Dicendum quod agere est in potentia ad actum agentis. sed in actu agens est in motu sit actu habet formam agentis. hoc in effectu. et est in potentia ad actum perfectum. sicut plucur dicitur tercio philosophorum circa definitionem motus.

¶ Tercium capitulum de mixtione.

Reliqui autem videndum de mixtione secundum eundem modum methodi. Hoc enim erat tertium propositum a principio. Scrutandum autem quid est mixtio et quid miscibile. et quibus existit entium et quod modo. Amplius autem videndum ne est mixtio an hoc mendacium.

Postquam philosophus determinavit de tactu et de facere et parti quod sunt necessaria ad generationem. hic incipit in hoc tercio capitulo determinari de mixtione quod fuit tertium eorum de quibus super promiserat se dicturum. Est enim videtur sanctus Thomas. mixtio necessaria ad generationem eorum quod ex elementis generantur. quod quod sit generatio simpliciter elementis tunc nulla sit mixtio. Et circa hoc duo facit. quod primo ponit suam intentionem. Secundo persequitur intentionem. ibi (Impossibile est enim) dicitur quod primo quod post predicta restat videre de mixtione secundum eundem modum methodi. Aristoteles superius assignavit. quod hec scilicet mixtio fuit tertium propositum a principio. Et statim subdit quod est persequendum quod sit mixtio et quid miscibile et in quibus entibus existat. et quod primo gar misceri. et videndum est etiam quod fiat et si sit mixtio. vel verum sit mendacium mixtio fieri. et hoc modo etiam quod sit super de alijs. quod notatur de infra. secundum eundem modum methodi.

Impossibile est enim aliquid alterum alteri misceri sicut dicitur quodammodo. Entibus enim adhuc mixtis et non alteratis non magis nunc mixta esse inquit quam prius sed consilium se habere. Altero autem corrupto non mixta esse. sed hoc quod dicitur hoc autem non est mixtioem autem sicut huiusmodi esse. Eodem autem modo et si ambobus convenientibus corruptum est mixtorum alterutrum. non enim esse mixta nullatenus entia.

Hic incipit persequitur intentionem. Et dividit istud capitulum in duas partes principales secundum quod tractat duas questiones superius motas. in prima parte tractat ultimam questionem. scilicet an mixtio sit. In secunda penultima scilicet quod fiat mixtio. ibi (Continua autem) Sed alias questiones non persequitur secundum sanctum Thomas. quod ex cognitione illarum reliquarum innotescunt. Circa primum duo facit. quod primo ponit rationes ostendentes mixtione non esse. Secundo solvit eas. ibi (Hic quidem primo) dicitur quod primo quod quodam sunt dicentes non esse possibile mixtionem fieri. Et ad hoc perbandum videbantur tali ratione. quod quod miscibilia veniunt ad mixtionem aut manent sicut prius in forma et specie. vel unum manens et alterum corrumpens. aut cor-

rumpens ambo. Sed primum est impossibile. quia tunc miscibilia eodem modo se habent sicut prius. quod nunc non erit magis mixta quam prius. Si erit alia duo non sunt possibile. quia illa quod non sit in nullo potest esse mixta. scilicet si alterum miscibilium corrumpatur tunc nullo modo est. et si sit in ambo corrumpantur tunc ambo nullo modo sunt. et cetera.

Queritur. Utrum mixtio sit possibilis. Dicendum quod sic. quod ad experientiam videmus raras generationes in media regione aeris. et non generant ibi per semis. magis generationem. quod mixtione. Etiam nunc sic elementa frustra pervenerunt ad invicem se reducendo ad temperatum medium. si ex ipsis hoc modo reductis non posset generari mixtum. Preterea elementum dicitur quod plumentum. hoc est materia mixti. quod ex elementis admixtum est alteratur. Prigut fieri mixtum. Quarto probatur. quod ad mixtione requiritur quod miscibilia antequam miscerentur sint sub actibus proprijs. sub quibus non manent nisi posita et virtute facta et ad mixtionem et mixtione completa. sed hec sunt impossibilia ut infra dicitur. quod mixtio est possibilis. Sequitur correlarie. primo quod accidia non sunt admixtum miscibilia. per quod accidia autem mixtionem non habent esse per se nec sunt separabilia. ut dicitur infra. Sequitur correlarie. secundo quod miscibilia in mixto non penitus sunt corrupta. nec penitus manentia. quia manent virtute. sed non sub actibus proprijs. ut patebit infra clarius.

Ar. Argumento philosophi. si mixtio esset possibilis. aut ambo miscibilia manerent. vel ambo corrumpere. aut unum maneret et alterum corrumpere. sed quodlibet illorum trium est impossibile. ut probatur est super in infra. Dicendum quod miscibilia quoddammodo manent et quoddammodo non. scilicet quodlibet maneat et quodlibet non videbitur inferius in solutione questionis morte per textum.

Ar. Si mixtio esset possibilis. vel elementa miscerentur per iuxta positionem vel per penetrationem. non primum quod ratio mixtio est solum ad sensum. sicut dicit Aristoteles. Inferius in infra. Nec secundum. quia penetratio dimensionum est de numero impossibilium. Dicendum quod nec sic nec sic. sed est mixtio possibilis per transmutationem miscibilium inter se. quia miscibilia per eorum actiones et passionem admixtum possunt ex seipsis causare tertium.

Ar. Si mixtio esset possibilis tunc fieret per divisionem ipsorum miscibilium in minima secundum speciem et formas aut per sensum. vel etiam secundum quantitatem. sed quodlibet illorum trium est impossibile. et cetera. Primum patet. quia talia minima manent sub actibus proprijs. Secundum patet. quia si sic tunc quod unum esset mixtum. si habet visum acutum alterum non esset mixtum. puta illi quod haberet debile visum. Tercium patet. quia non est possibile quantitatem dividere in minima tunc sit in infinitum divisibilis. Dicendum quod mixtio non fit aliquid istorum trium modorum. sed fit sicut dicitur est per actionem et passionem et alterationem ipsorum miscibilium. Et quod dicitur ad minus in qualiter mixtio operetur a quolibet elemento aliquid dividit quod habet certam quantitatem illius elementi. Dicendum quod etiam hoc dicitur talia manentia operetur illam prem esse minima mathematica. sed solum philosophice. manent tamen tanta quod sufficit alterantibus resistere. Et quando quiritur. quare plus una pars dividit quam altera. Dicendum quod ideo. quia in una parte potest esse minor resistens quam in alia. vel etiam maior actuitas aut etiam virtus est illi que primo movet miscibilia ad mixtionem fortius agit in una parte quam in alia. Et per hoc etiam soluit argumentum. quia nihil agit ultra gradum proprium. quod videtur quod miscibilia que sunt imperfecta non possunt producere formas mixti perfectam. Ibi dicitur miscibilia non faciunt hoc virtute propria. sed virtute celi et suorum astroz a quo elementa ad diversas moventur formas. ut ad longum deducit doctor sanctus. ne dum de planis sit. sed etiam de stellis fixis concorditer cum astrologis.

Primus

Mr. Si mixtio staret aut elementa essent adequata in virtutibus et potētis aut vñ excederet aliter. non pñmū. qz tunc ab equalitate fieret actio. nec secūsdum. qz sic vñ transmutaret alterū in sui naturā. Dicēdum qz elemēta in mixto sunt adequata. sic intelligēdo qz vñ nō pñ alterū cōuētere in sui naturam. sed nō sunt ad equata qz ad pondus. qz sic vñ alteri p dominatur

Hic quidez sermo videt querere qd differt actu mixtio a generatione et corruptōe. et quid miscibile a generabili et corruptibili. Manifestū em̄ qz oportuit differre si est mixtio: Quia ppter bis entibz manifestis quesita soluent vñqz. Ac uero neqz materiā igni misceri dicim? Nec misceri cū exardescit nec ipsaz ipsiis particulis. nec igni sed ignē qdem generari. hāc autē corrupti. Secūm autē eūdem modū nec corrupti cibum nec figurā cere mixtā neqz figurā tumorem nec corpus et albū neqz totaliter passiones et habitus. possibile mixta rebz eē. Saluata enim vidēt. sed tamē nec albū neqz disciplinā cōigit misceri nec aliud nō separabiliū aliquod. Sed hoc dicūt nō bene qz omnia quādoqz simul esse dicūt et in ista eē. Nō em̄ omne oī miscibile sed oportet existere separabile vtrūqz mixtorū. passiōū aut nulla separabilis

Mixtio differt a generatione

Mixtio differt a corruptione

Mixtio differt a corruptione

Mixtio differt a corruptione

Mixtio differt a corruptione

De generatione

si accideri. et vñ nullū quod non pñ separari et pñ esse re potest misceri. quia omnia miscibilia primo sunt separata. sed sic non est de pñominatis

Quoniam autē sunt hec qdem potētia. hec autē actu entū cōtingit mixta eē qualiter et nō eē actu quidē ente aliquo generato ex ipsis. potentia autē adhuc vtrōqz qz erant antequā. miscerētur et nō pñta. hic em̄ sermo eorum qz sunt prius videtur autē que miscetur prius ex separatis cōnientia et possibilia separi rursus. nec manet igitur actu vñ corpus albus. nec corrupti. nec alterum. nec ambo. Saluata em̄ virtutē eoz. ideo hec quidem relinquuntur

Hic pñter phus soluit pñdictam questōem. Dicens qz entū qdā sūz in potētia et qdāz in actu. Et ergo miscibilia postqz mixta sunt cōuenit aliqūter esse et aliqūter non esse in mixto. qz sunt ibi in potētia saluata fm virtutem ipsos sed non sunt ibi in actu. quō fuerant an mixtionē. et etiā esse possunt post mixtionē. qz possunt post mixtionē separari in mixto sunt indiuisa. Sed qz possunt separari pbat sanctus Thomas. qz elemēta sunt in mixto pñter naturā. cū sint extra pñiam regionē. vñ dī secūdo huius. sed qd est pñter naturā nō est sempiternū. et p sequeus possunt aliqū separari. Et p hoc soluit sermo habitus siue rō negantiū mixtorū nem esse. qz miscibilia nō manent actu vñ corpus et albus. alis em̄ ex eis nō fierz vñ. nec corrupti oīmo. nec alterz. nec ambo. sicut in generatōe et corruptōe. saluatur em̄ virtus ipsorum. Et quia illa sufficiunt p solutione questōis ideo hec dicta relinquuntur

Querit Utrum quatuor elementa maneant fortiter in mixto. Dicit pñ doctor rem sanctū qz diuersi circa hoc diuersimode sentiunt. Quibusdam em̄ videtur qz qualitatibz actiuis et passiuis elementorū aliquid ad mediū reductis forme substantiales elementorū maneant. qz nō remaneret corpa simplicia fm illos in mixto nō est mixtio. sed elementorū corruptio. Nec possent corpa simplicia retinere rōem elemētū in qd dī qz elemētū sit ex quo pñt aliquid primo. et est in eo. vñ p qz to metaphysice. qz sublati formis substantialibz elemēta non manent in eo scilz mixto. Sed dī sanctus Thomas qz illa opinio sit impossibilis pñter duas rātes. etiam ab antiquo positas. Quaz pma ex verbis doctoris sancti sic figurat. Si in corpore mixto saluarent forme substantiales. vel erunt in materia mixta fm idem. aut fm diuersas et pñes. pñmū nō pñ dici. qz est impossibile materiaz fm idē diuersas formas elementorū suscipere. Nec secundū ē possibile. qz materia non pñ accipere diuersas pñes nisi pñ intellecta cōtineat i materia nō sublata cōtineat materia nō indiuisibil. vñ dī pñ physici. Et materia exite sub cōtineat et forma subali aduenire corpus physice constituit. Ergo sint diuersae pñes materie subsistētes formis elemētōrum tunc suscipiēt rōem pluriū corporū. sed impossibile est multa corpora esse simul. non igitur in qualiter pñe corporis erunt quatuor elemēta. et sic non erit vera mixtio. sed solum fm sensum. sicut accidit in cōgregatōe indiuisibilium seu in sensibiliū corporum pñter paritatem. Secūda rō euīdē est. qz illa que non possunt habere eandē dispōnem ad formas substantiales nō possunt esse in eadē materia. sed ignis et aqua

Respondet d. d. pñaz opinio

Et corruptione

no possunt habere eandem dispositionem ad eorum formas
substantiales. ergo no possunt esse in eadem materia mixti
Dicitur pbat qz omnis forma substantialis requirit pro
priam dispositionem in materia sine qua esse no potest. et ergo
alteratio est via ad generationem et corruptionem. minor p
batur qz tales dispositiones in igne et aqua sunt ptra
rie. sed ptra no possunt esse simul et adaequate in eodem
ergo sequitur qz sit impossibile in eadem pte mixti esse for
mas substantiales ignis et aque. Alii autem vt comenator
Auerrois et sequentes ea volentes vtriusque rationes cuius
rare inciderunt in maiorem inconuenientiam qz istud distinguit
mixtionem elementorum ab eo qz corruptionem. Dixerunt formas
elementorum aliquantulum remanere in mixto. hinc cogere
mixtionem esse solam ad sensum et non solum veritatem posuerunt
formas elementorum non remanere in mixto solum solum pple
mentum sed ad medium reductas. qz dicunt formas elemen
torum suscipere magis et minus et habere pteritatem ad invicem
Dicitur sanctus Thomas qz hoc manifeste repugnat
communis opinionis et dicitur Aristoteles dicens in pte
mentis qz substantia nihil est pteritum et qz no suscipit magis
neqz minus. nec valet qd ipse dicit formas scilicet elemen
torum esse imperfectissimas eo qz sunt ppropinquiores materie
pme et p tanto esse medias inter formas substantiales
et accidentales et sic quantulum accedunt ad naturas formas
accidentaliu possunt magis et minus suscipere. Quia hec
positio est multiplici pphabilis primo qz esset aliqd medium
inter affirmaciones et negaciones. cu pprimu accidentis sit
esse in subiecto substantie vero in subiecto no esse. nec ob
stat qz forme substantiales sint in materia qz no sunt ibi
sicut in subiecto cu subiectu sit hoc aliqd. sed forme sub
stantiales e que facit hoc aliqd et no pponit ipse. Secun
do est pphabilis qz ridiculu est dicere ce medium inter il
la que no sunt vni generis qz oportet medium et extre
ma esse eiusdem generis vt pbatur decimo methaphysice
sed substantia et accidentis no sunt vni generis ergo etc.
Tercio qz si forme elementorum suscipere magis et minus
sunt generatio et corruptio essent motus pprimu et succes
sui sicut alij quatuor motus qz sunt solum in tribus p dicame
tis. pbatur qz omnis forma qz suscipit magis et minus est
diuisibilis inquatu subiectu pte ea magis et minus pteci
pare. sed hz illud qd est diuisibile p se vel p accidens pte
motus pprimu vt patet sexto phisico. Quarto qz ois
differetia solum forma substantiale variat specie. sed magis et
minus in formis substantialibus elementorum induceret differe
tia in formis substantialibus. ergo etc. et psequens no erit
idem elementu i specie. Alio vero vt Auicenna et p euz
Albertus magnus ista opinione dimissa notat duplex esse
elementorum. Vnu pprimu qd habet a suis formis substanti
alibus. et aliud scilicet qd habet opationibus suar qlitatu scilicet
a calido frigido humido et sicco qz sunt ipis pprrie et flu
unt ab ipsoz essentijs. et in illas qlitates dicunt manere
elementa in mixto hz esse remanere. Sed esse pprimu ponit
duplex scilicet liber et ligatu. Et liber et in integz vocat ce
qd habet elementu p se acceptu et in sua pprria regione. li
gatu vero siue pteci dicit illud qd hz vt e a suo loco diui
sum et p alterationes alteri mixtu sic qz plurimu vni et
cu plurio alteri. dicunt igitur elementa manere in mixto for
maliter quantu ad esse ligatu p partiu. sed non quantu
ad esse liberum et integz. Ista autem opinio no potest
subsistere in veritate ppter eadem inconuenientia supe
rius illata quia materia elementorum quauis hz se sit eius
de rationis tamen vt appropriatur elementis no potest

Folio xxii

stare sub forma mixti ppter contrarias dispositiones
hinc inde reatas. vt p3 ex dictis. Acta qlitates elemen
torum ad temperamentu reducere faciunt puenientem disposi
tionem p susceptioe forme mixti et faciunt materia tras
cendere formas elementorum. Et illa forma mixti emine
ter et virtute pmet formas elementorum. sicut pfectu cor
rinet imperfectu. qz frustra ponunt manere. Et omibz
istis elicit sanctus Thomas qz oportet aliu modu inue
nire quo saluet veritas mixtionis et elementa no totaliter
corruant hz remaneant aliquantulum in mixto. Pro quo
notat sanctus Thomas qz qlitates actiue et passive ele
mentorum sunt ad invicem ptrae et suscipiunt magis et mi
nus. hz ex ppris qualitatibus suscipiunt magis et minus p
pstitui qlitas media. qz sapit natura vtriusque extremi sicut
est pallidu inter albu et nigrum. illa qlitas media in
posito est pprria dispositio ad forma mixti. sicut qlitas
simplicis ad forma corporis simplicis. qz in corpore mixto e
solu forma mixti actualiter. hz qualitates elementorum
sic remittunt. Quis sunt aliud a formis substantialibus ipsoz
agunt in virtute formarum substantialiun alias em calor
em calefaceret et no educeret p eius virtute forma substa
tialis in actu. Dicit doctor sanctus Thomas conclusio nedum
in hoc loco s3 etia in opusculis. opusculo tricesimo ratioc
qz virtutes formarum substantialiun simpliciu corporum salua
tur in corporibus mixtis. hz no sunt ibi forme elementorum
actu. Et hoc pfirmat p Aristotelem in textu dicentem.
No igitur manent elementa in mixto actu. vt corp albū
nec corripit. nec alterz. nec ambo. salua em virtus eoz
Acta de reze qz miscibilis manent solu in mixto poten
tia et no actu. Posset insup illa veritas sancti Thome
qua pfirmat tene Agidius de Rhoma multis alijs
ronibz pfirmari. Quia pma est. qz si forme substantia
les elementorum manerent formaliter actualiter in mixto
tunc plures forme substantiales no subordinate essent in
eadem materie si debeat vera esse mixtio. sed hoc e im
possibile. igitur etc. Dimoz pbat qz alias vni ens eet plu
ra entia. nec esset mixtu vere vnu. Secda ro. qz qdlibet
esse substantiale pstitit in diuisibili. hz esse qd sed qz for
mam substantiale elementu est subale. qz erit indiuisibile
qz no p remitti vt vult Auerrois. nec ligari vel frangi
vt alij dicunt. qz qdlibet illo sonat diminutionem. Ter
cia ro. qz si elementa manerent formaliter actualiter in
mixto. forma mixti esset accidentalis. p3 qz adueniret entis
bus in actu. scilicet ipis elementis. Et p ppris generatio non
eet nisi alteratio. cu subiectu vnius eet ens in actu sicut
alteri. Nec mixtu vere generaret ex elementis. vt p3 per
definitionem generacionis superi posita. p3 etia. qz gene
ratio vnius est corruptio alteri. Quarta ratio. qz sequetur
qz vnu id numero eet aiatu et inaiatu. cu mixtu sepe
sit aiatu. et elementu sp sit inaiatu. hz hoc implicat ptra
dictum. igitur etc. Quinta ro. si elementa manerent for
maliter in mixto. tunc essent actu ibi. et p ppris no eet ma
gis mixtu nunc qz ante vt etia pus paruit p doctorem
circa textus declaracionem. Sexta ro. si elementa mane
rent formaliter in mixto. aut manerent in aliq parte mix
ti et in aliqua no. vel in qlibet. sed pma no p dicit cu no
sit maior ro de vna qz de alia. neqz scdm est aliquo mo
possibile. qz tunc eet penetratio dimensionu

Ar Aristoteles dicit in textu loquendo de mix
tione elementorum. qz no corrumpitur alterz neqz
qz ambo. salua em virtus eoz. sed hoc qd no corrumpit

bebit eandem rationem cum toto pars. dicimus autem oportere si mixtum est aliquid mixtum homiomeris esse. ut quodammodo aque partes aque ita et contemperari. Si autem secundum parua compositio est mixtio nihil continget horum sed solus quidem mixta sunt ad sensum. et idem hinc quidem mixtum si non videt quis acute. Linceo autem non mixtum videbitur. Neque diuisione ut quicquid secundum quam cumque pars. impossibile est ita diuidi. aut igitur non erit mixtum aut dicendum hoc quomodo contingit rursus fieri.

Hic consequenter destruit per dictas opiniones et primo per rationem communem ambabus que talis est. quod si omne corpus sit diuisibile et corpus sit corpori miscibile tunc de ratione mixti erit quod quilibet pars eius erit omiomeris. id est eiusdem rationis cum toto etiam oportet quod quilibet pars vnius miscibilis sit mixta cuilibet parti alterius. et sic mixtio non erit nisi compositio diuisio in minima. Cum primo. quia in quolibet saluatur species et virtus totius. et sic non esset mixtio secundum veritatem. sed solum secundum sensum. Etiam secundo. quia quilibet pars mixti non haberet eandem naturam cum toto mixto. quod tamen oportet si mixtum sit omiomeris. sicut in similibus dicimus quod quilibet pars aque sit aqua. ¶ Tunc ibi. Si autem secundum ponit propriam rationem contra primam opinionem. quia si hoc modo fieret mixtio sicut dicit prima opinio. tunc illud quod esset vni mixtum puta ei qui non videt acute. alteri autem fecit linceo non esset mixtum. ¶ Tunc ibi. Neque diuisione ponit rationem contra secundam opinionem dicens quod mixtio non est ex diuisione minimorum secundum naturam. quia impossibile est corpus sic diuidi. Si autem esset in minima tunc adhuc non esset mixtio. sed aggregatio vel compositio. quia quodlibet minimum retinet suam propriam formam. Et quia isti duo modi sunt impossibiles. ideo rursus dicendum est quod contingat fieri mixtionem.

Sunt utique ut dicimus entium hec quidem actiua. hec autem ab his passiva. Hec igitur conuertuntur. quorum eadem materia est. et actiua ad inuicem. et passiva ad inuicem. hec autem faciunt in passibilia entia quorum non est eadem materia.

Hic consequenter philosophus determinat de modo mixtionis secundum opinionem propriam et primo permittit quandam diuisionem necessariam ad propositum ostendendum. Dicens sicut supra dictum est. entium quedam sunt actiua et quedam passiva ab actiuis. et illorum quedam sunt duplicia. quia quedam communicant in materia cum passiuis. et illa in agendo et patiendo conuertuntur. Alia vero sunt quorum non est eadem materia. et inter illa licet vnum agat et res liquum patiat. non tamen conuertuntur ad inuicem.

Horum igitur non est mixtio ideo nec medicina facit sanitatem. nec sanitas mixta corporibus actiuorum et passiuorum quicquid sunt facile diuisibilia. Ultra quidem paucis et magna partibus composita non faciunt mixtionem. sed augmentationes

dominantis Transmutat enim alterum in dominans ideo gutta vini mille milibus amphoribus aque non miscetur Soluitur enim species et transmutatur in omnem aquam

Hic consequenter persequitur intentum et circa hoc facit tria. quia primo ostendit que non sunt miscibilia sive ex quibus non potest fieri mixtio. Secundo ostendit quoniam et ex quibus fit mixtio. ibi. Quando autem tertio redit iterum supra primum et melius manifestat que nullo modo sunt miscibilia. ibi. Quando autem alter. Dicit ergo primo quod eorum que non communicant in materia non potest esse mixtio. et ideo licet medicina faciat sanitatem. non tamen patitur a sanitate. nec potest misceri cum sanitate. neque aliter quod accidens miscetur corporibus. Subdit tamen philosophus quod aliqua sunt que secundum sui naturam sunt miscibilia. sed tamen per accidens quandoque misceri non possunt. quoniam sunt multa componuntur paucis. et magna paruis. sed illa faciunt augmentum predominantis. quia per virtutem illius aliterum. scilicet paruum vel paucum transmutat in predominantem. Sicut exempli gratia. vna gutta vini non miscetur mille milibus amphoribus aque. quod species vini transmutatur et corrumpitur in totam aquam.

Quando autem potentius adequantur equaliter tunc transmutat vtrumque in dominans ex sui ipsius natura. Non generat autem alterum sed medium commune. Manifestum igitur quoniam hec miscibilia quicquid patientium contrarietatem habent hec enim sunt abinuique passiva.

Hic consequenter ostendit ex quibus et quando fiat mixtio. Et circa hoc duo facit. quia primo ostendit quando et ex quibus fit mixtio. secundo ostendit que facilius miscentur et que difficilius. ibi. Et parua eius dicens primo quod quando potentie miscibilium adequantur tunc quodlibet miscibilium equaliter transmutatur in dominans secundum propriam naturam. non tamen sic intelligendo quod vno corrupto aliud generatur. sed sic medium commune quod precipue virtutes omnium miscibilium comitatorum. Et hoc est manifestum ex illo. quia illa sunt miscibilia quicquid habent contrarietatem facientium. hec enim sunt adinuique passiva et hoc est primum quod requirit in miscibilibus.

Queritur autem miscibilium potentie. sint sibi inuicem adequate. Dicitur quod sic loquendo de equalitate proportionis non autem de equalitate arithmetica. primo ubi probatur. quod sicut dictum est mixtio ordinatur in generationem. et oportet elementa taliter adinuique proportionari quod ex eis resultet aliquod compositum temperatum quoniam mixti. tale autem nihil aliud est quam adequatio vel equalitas proportionis. ut patebit infra. Secundum primum quod oportet per alterum elementorum diuisum in mixto. et in ipsis non potest seruari equalitas ponderis. quod est proportio arithmetica.

Notandum duplex est equalitas. quidam est rei quantitas que est similis in figura et potentia vel etiam quantitate. vnde dicitur sanctorum Theodorus. quod oportet in illis que sic adequantur tantum esse de virtute potentie et quantitate in vno quantum est in alio. et illa est proportionalitas seu ad pondus. Alia est equalitas proportionis que est similis in quantitate et dissimilis in quantitate.

Degeneratione

Deo
omnis

inmixtibilis mēte nālu ad comū mē fit mixtio vt violenta

et corruptione Folio extius

mixtionē est immiscibile. et hoc est ipm celum siue astra
lata in celo. quod celum est diuifum a natura quatuor
elementorū. vt pbatur est in pmo de celo et mūdo. Et
ergo fm pbm pmo methexologorū iste mundus quatuor
elementorū est ex necessitate diuifus id est p pignu
superioribz moribus. vt omnis eius virtus inde gūter
netur. qz oportet putare illud esse pnam causam qd in
oibus est pncipiū moris. sed tale est ipm celū. Et sub
dit ibidem qz causa eorū que accidunt circa ignem et ter
ram et alia elementa est virtus eorū qz semp mouetur. qz
re etiā sphaera ignis et aeris mouent circulariter p rap
tum firmamēti. Similiter aliquē stelle hnt speciales effe
ctus in aliqbz elementis. sicut sanctus Thomas ad
longū sed valde pulcre deducit. qz sphaera solis in qua
est effectus caloris est nata mouere ignem et sphaera lu
ne est nata mouere aquā sicut ad sensum pty. Sed alie
sphaere qnqz planetarū sunt nate mouere aerem. qz aer ē
frigidus et hīs pgelatōem ex sphaera saturni. sed estus
est in aere ex sphaera martis. temperies vero in calido ex
sphaera iouis. et temperies in frigido ex sphaera veneris.
Sed comiscibilibz et facilis passibilitas aeris ē et spha
ra mercurij. Sed sphaera stellarū fixarū in qua sunt mul
te imagines et figure mouet terrā et generata sup terrā
ad diuersitatem figurarū et imaginū. ¶ Tunc dōm fm
eundē doctore sanctū in forma qz morū miscibilibz enatu
ralis et nō violentus. capiēdo miscibilia vt dirigūt
a motoribz vltimis mundū ordinantibz. a qbus habent
qz leuia aliqū descendunt et grauiā ascendunt. Et h p
bat p queniens exēplū in qualitatibz actiuis et passiuis
corpis aiari. qz in aiari nō semp mouet calidū fm natu
ram ignis. nec agit actū ignis oīno. sed potius mouetur
in id ad qd dirigūt ab aia et sic agit ad terminū z finē
ab aia intēti. sicut dē Aristoteles ptra Empedoclem
scdo de aia. Etia fm pbm motus celi et opus nature ē
opus intelligentie nō errantis. et ergo elementa nō semp
sequunt ppiū impetū seu ppiū motū. h aliqū mouent
in id ad qd p voluntate intelligentie dirigunt. vel etiam
ad qd dirigunt p ptyrē stellarū. si loquamur de fine ppiū
quo et naturali motore. Et dat facit Thomas exem
plū manifestū de vapore terrestri eleuato a terra p vir
tutē solis ad calidā regionē aeris. et etiā de vapore hu
mido aquoso similti ascendente. in qbz manifeste patz qz
in aere sunt qdā pres ignite et aeris aquee z terre. qua
re oportet qz moueant ad seinuicē ascendendo z descē
dendo. S; qz ignis sit in aere. patz p pbm pmo methex
ologorū. vbi d; qz ignis ambies p aerē frequēter spar
gitur et violentia deorsum fertur ppter virtutē celestis
motoris. Et g etiā sunt aliqz pres ignis in roze z vas
poribz pluuiatiter descendētibz. quas pres vapores ac
cipiunt in regione aeris calidi. et ergo aqua pluuias
les sunt vaporosae z calide. Et hec est etiā cā vt inquit
doctor. quare nūc descendente nō est tanta intensio fri
goris. sicut in alijs temporibz hyemalibz. sic g cū pluuiā
et roze et alijs hmoi descendunt pres ignite ad locum
mixtionis. ¶ Ex oibz istis pcludit sanctus Thomas
qz miscibilia nō mouent ad mixtionē violētia sed natu
ra. et ideo mixtio nō est violenta sed naturalis

Ar In mixtione oportet grauiā ascendere. si lo
cus mixtionis sit sursum. aut leuia descendere
si sit deorsum. sed illi motus sunt violenti. igitur zc.
¶ Et confirmatur. quia violentū est quod est a pncipi

prio extrinseco passio nō conferente vim. sed hic elementa
ta nō conferunt vim. quia elementa nō habent inclina
tionem ad huiusmodi motus. Preterea miscibilia in
mixtione corrumpuntur fm doctore sanctū. sed nihil mo
ueatur naturaliter ad sui corruptōem. ¶ Etiam oportet
elementa in mixtione diuidi. sed diuisio illa est violenta

Dicendū ad pma simul qz motus miscibilium est natu
ralis a natura forme substantia ordinis z regiminū mo
torū vniuersaliū istum inferiorē mundum gubernans
rū. quia naturale est inferiori nature id quod sibi influ
rum est a superiori. sed ille motus miscibilium per ascen
sum et descensum est per influxum celi quod est agens
vniuersale. a quo recipiūt qualitates motiuis. quibus
mouentur ad locum mixtionis. igitur. Etiam elemen
ta ordinantur ad constitutōnem mixti. sicut in natura
lem et ppiū finem. quia dicitur elementum quāvis vlti
mentum. id est materia ad mixti constitutōnem ordina
ta. sed vnicuiqz naturale est moueri in ppiū finē Sed
nō est ille motus miscibilium naturalis ex parte forme s; p
ppiam rōnem et speciem considerate. sicut patuit supe
rius diuersis exemplis. ¶ Et quando queritur. Utrū
ille motus sit etiam naturalis ex parte materie. Dicen
dum qz sic. quia materia habet naturalem inclinatōem
ad huiusmodi motum tanqz ad dispositōnem queniē
tem forme mixti educende de potentia materie

Ar Dicitio est artificialis. ergo male conclusum
est qz sit naturalis Antecedens. pbatur. quia
alchymiste miscēt per veram artem alchimie ipa meral
la et ea ad seinuicē transmutant. Dicendū qz par
tem alchymisticam actiua debite applicantur passiuis.
sed tamen illam actōnem natura complet et pficit. qua
re etiam huiusmodi entia per artem illam pducta sunt
naturalia. sicut in simili dicit sanctus Thomas de pa
ne z vitro qz sunt entia naturalia z nō artificialia de quar
ta specie qualitatū. quia eorum forme cōplentur per na
turam. Et hec de pmo libro sufficiunt pro declaratiōe
textus et dubioz. resolutiōe.

Secundus liber. de gñānōe elementorū z mix tionē z corū caus vltimis

Et mixtione quidē igitur tactu z
de facere z pati dictū est quo
modo existat in rebus transmu
tantibz fm naturā Ampli autē
et de generatiōe z corruptiōe
aliqz z simplr. quomō est z ppe
quā causaz. similiter autē z de alteratiōe dictū
est quid alterari. z quā habet differētiā eorum
Reliquū autē psiderare circa vocata elementa cor
porum. generatio enī z corruptio omnibz natu
ra cōsistentibz substantijs non sine sensibilibus
corporibus.

Postqz phus in pmo libro determinauit de genera
tione et corruptiōe in cōmuni. et de moribus consequē
tibz. scz de alteratiōe et augmento. Nec consequēter
in scdo libro determinat de generatiōe et corruptiōe in
oo in